

NAVF'S

UTREDNINGSINSTITUTT

NORGES
ALMENVITENSKAPELIGE
FORSKNINGSRÅD

ARKIV

1981:4

Utredninger om forskning
og høyere utdanning

Prestenes arbeidsforhold

INSTITUTE FOR STUDIES IN RESEARCH
AND HIGHER EDUCATION

The Norwegian Research Council
for Science and the Humanities

1981:4

Utredninger om forskning
og høgere utdanning

**Prestenes
arbeidsforhold**

F O R O R D

Denne rapporten presenterer resultatene av en undersøkelse av prestenes arbeidsforhold. Den tar også opp andre forhold som har betydning for prestenes trivsel, som f.eks. boforholdene og ektefellens situasjon. Svarprosenten ble 84, hvilket må betraktes som meget tilfredsstillende. Utredningsinstituttet takker både prester og ektefeller for den store oppslutningen.

Undersøkelsen har funnet sted etter anmodning fra Kirke- og undervisningsdepartementet og Den norske Kirkes presteforening. Kirke- og undervisningsdepartementet har finansiert undersøkelsen. Samtidig ble det foretatt en yrkesundersøkelse blant teologer som ikke er prester. Resultatene av denne vil bli utgitt i en egen rapport våren 1982.

I forbindelse med undersøkelsen ble det opprettet et rådgivende utvalg bestående av generalsekretær Norwall Hessen og sokneprest Sverre Smaadahl fra Presteforeningen og byråsjef Guttorm Queseth og byråsjef Ole Herman Fisknes fra Kirke- og undervisningsdepartementet. Utvalget har særlig deltatt ved utformingen av spørreskjemaet og ved å kommentere utkast til rapporten.

Dessuten har Ellen Brandt, Otto Hauglin, Knut Arild Larsen og Edith Nordhagen lest utkast til rapporten og kommet med nyttige kommentarer.

Rølf Edvardsen ved Utredningsinstituttet har ledet arbeidet med undersøkelsen og skrevet rapporten.

Oslo, september 1981

Sigmund Vangsnes

I N N H O L D

	Side
Tabelloversikt	6
Sammendrag	11
1. Innledning	16
2. Prestenes arbeidsuke	22
3. Arbeidstiden	32
4. Arbeidsoppgaver	44
5. Arbeidsstedet	58
6. Reiser i tjenesten	65
7. Kontorforhold	69
8. Lønnsforhold	73
9. Samarbeid	75
10. Etterutdanning	78
11. Helse og velferd	81
12. Boforhold	88
13. Trivsel	94
14. Planer eller ønsker om å skifte stilling	97
15. Ektefellens situasjon	108
Tabellvedlegg	119
Spørreskjema	153

TABELLOVERSIKT

	Side
Tabell 3.1 Gjennomsnittlig kjernearbeidstid og totalt tidsforbruk for prester i ulike stillingskategorier i tiden 21.-27. april 1980	32
Tabell 3.2 Gjennomsnittlig kjernearbeidstid og totalt tidsforbruk for menighetsprester (prost, sokneprest, res.-kapellan, kallskapellan og kapellan) i ulike aldersgrupper i tiden 21.-27. april 1980	33
Tabell 3.3 Gjennomsnittlig kjernearbeidstid og totalt tidsforbruk for menighetsprester med ulik ekteskadelig status og barn etter yngste barns alder	34
Tabell 3.4 Prester i ulike stillingskategorier fordelt etter kjernearbeidstidens lengde i uken 21.-27. april 1980	36
Tabell 3.5 Gjennomsnittlig kjernearbeidstid <u>ekskl. reiser</u> for menighetsprester som arbeider i prestegjeld med ulike antall innbyggere og med ulikt antall menighetsprester i prestegjeldet	38
Tabell 3.6 Gjennomsnittlig kjernearbeidstid <u>inkl. reiser</u> for menighetsprester som arbeider i prestegjeld med ulike antall innbyggere og med ulikt antall menighetsprester i prestegjeldet	39
Tabell 3.7 Gjennomsnittlig tidsforbruk i minutter til enkeltaktiviteter for prester i ulike stillingskategorier i uken 21.-27. april 1980	41
Tabell 4.1 Gjennomsnittlig antall gudstjenester, møter ved presten, vigsler m.m. for prester i ulike stillingskategorier i uken 21.-27. april 1980	44
Tabell 4.2 Gjennomsnittlig tidsforbruk til forberedelser til gudstjenester pr. gudstjeneste for menighetsprester i ulike aldersgrupper	45
Tabell 4.3 Gjennomsnittlig tidsforbruk til forberedelser til gudstjeneste og prosentandel av det totale tidsforbruket som går med til forberedelser	46

	Side	
Tabell 4.4	Prester i ulike stillingskategorier fordelt etter tidsforbruk til kontorarbeid, administrasjon og møter av administrativ art	47
Tabell 4.5	Vurdering av arbeidsbelastningen foretatt av prester i ulike stillingskategorier	48
Tabell 4.6	Prester fordelt etter stillingskategori og oppgitt årsak til at de har mindre anledning enn ønskelig til å prioritere arbeidsoppgavene	50
Tabell 4.7	Bemanning som burde komme i tillegg fordi arbeidsbelastningen er for stor etter vurdering av prester i ulike stillingskategorier	54
Tabell 4.8	Antall og prosentandel menighetsprester som ønsker tilleggsbemanning fordelt etter type bemanning og om en har vedkommende yrkesgruppe i prestegjeldet tidligere eller ikke	55
Tabell 4.9	Menighetsprester fordelt etter hva slags arbeid de mener burde prioriteres høyere og lavere	56
Tabell 4.10	Menighetsprester fordelt etter alder og hva slags arbeid de mener burde prioriteres høyere og lavere	57
Tabell 5.1	Menighetsprester fordelt etter gymnassted og arbeidssted i 1980. Prosentandel som arbeider i egen landsdel og egenrekruttering i landsdelen	58
Tabell 5.2	Menighetsprestenes flyttinger mellom landsdeler fra 1975 til 1980, nykommere til yrket og avgang som følge av pensjonering og død og overgang til andre yrker.	60
Tabell 5.3	Prosentandel menighetsprester som er under 40 år og under 60 år i ulike landsdeler	62
Tabell 5.4	Prosentandel menighetsprester som arbeider i bykommuner og prosentandel eneprester (prester som arbeider i prestegjeld med bare en prest) i ulike landsdeler	62
Tabell 5.5	Menighetsprester fordelt etter landsdel og vurdering av de klimatiske forhold	63

	Side
Tabell 5.6 Menighetsprester fordelt etter landsdel og vurdering av mulighetene for friluftsliv	64
Tabell 6.1 Gjennomsnittlig reisetid for prester i ulike stillingskategorier og prester fordelt etter reisetidens lengde i uken 21.-27. april 1980	65
Tabell 6.2 Menighetsprester fordelt etter reisetidens lengde i uken 21.-27. april 1980 i ulike landsdeler	66
Tabell 6.3 Menighetsprester i bykommuner og landkommuner og i ulike landsdeler fordelt etter vurdering av tjenestereiser	68
Tabell 6.4 Menighetsprester fordelt etter reisetid i uken 21.-27. april 1980 og vurdering av tjenestereiser	68
Tabell 7.1 Prester fordelt på stillingskategorier og om de har offentlig kontor eller ikke og om de har kontorhjelpe på heltid eller deltid	69
Tabell 7.2 Menighetsprester fordelt etter kontorets beliggenhet og om kontoret har venteværelse eller ikke og vurderingen av kontorforholdene	71
Tabell 8.1 Prester fordelt etter stillingskategori og hvordan de vurderer lønnsforholdene	73
Tabell 9.1 Prester fordelt etter stillingskategori og vurdering av samarbeidet med overordnet kirkelig instans (sokneprest, prost, biskop)	75
Tabell 9.2 Prester fordelt etter stillingskategori og vurdering av samarbeidet med andre ansatte på prestekontoret	76
Tabell 9.3 Prester fordelt etter stillingskategori og vurdering av samarbeidet med menighetsrådene	77
Tabell 10.1 Prosentandel prester som har deltatt og ikke deltatt i organiserte etterutdanningskurs i løpet av de siste to årene. Årsak til manglende deltakelse	78
Tabell 11.1 Prosentandel av menighetsprestene som har hatt sammenhengende sykefravær på en uke eller mer i løpet av det siste året	81

	Side
Tabell 11.2 Prosentandel av menighetsprestene som har måttet tjenestegjøre under sykdom på grunn av manglende vikarordning i løpet av det siste året	82
Tabell 11.3 Prester fordelt etter hvor ofte de praktiserer ukentlig fridag	84
Tabell 11.4 Prosentandel menighetsprester i ulike landsdeler og ulike aldersgrupper som praktiserer ordningen med fire fri-weekender pr. år	85
Tabell 12.1 Prester fordelt etter stillingskategori og om de bor i statlig tjenestebolig, i kommunal tjenestebolig eller i egen bolig	88
Tabell 12.2 Statlige og kommunale tjenesteboliger for menighetsprester fordelt etter byggeår. Prosentandel som er blitt modernisert i 1970-årene	89
Tabell 12.3 Menighetsprester som bor i statlige eller kommunale tjenesteboliger fordelt etter boligens byggeår og om den er modernisert/ikke modernisert i 1970-årene og vurdering av boligstandarden	90
Tabell 12.4 Vurdering av bomiljøet av menighetsprester i ulike landsdeler og i by-/landkommuner	93
Tabell 13.1 Menighetsprester fordelt etter ulike bakgrunnsfaktorer og vurdering av trivselen	95
Tabell 14.1 Prester som har planer eller ønsker om å skifte stilling, om de ønsker stilling som prest eller annet, fordelt etter stillingskategori	97
Tabell 14.2 Menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling og hva slags stilling de ønsker	99
Tabell 14.3 Menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling. Faktorer som har stor betydning eller en viss betydning for deres planer eller ønsker	101
Tabell 15.1 Ektefeller til menighetsprester. Prosentandel med lønnet arbeid og prosentandel som mener yrkestilbudet ikke er tilfredsstillende	110

Tabell 15.2 Ektefeller til menighetsprester. Prosentandel som deltar mye i menighetslivet, som mener deltagelsen legger beslag på for mye tid, som mener presten har for liten tid for familien, og som passer telefonen

113

Tabell 15.3 Ektefeller til menighetsprester fordelt etter hvor godt fornøyd de er med boligstandard og bomiljø og om de ville ha foretrukket å bo et annet sted i landet

117

SAMMEINDRAG

Denne rapporten presenterer resultatene av en spørreskjemaundersøkelse som ble foretatt i april 1980 blant menighetsprester, institusjonsprester, døveprester og feltprester. Undersøkelsen tok sikte på å kartlegge prestenes gjøremål i uken 21. - 27. april 1980. Det var spørsmål om sentrale arbeidsoppgaver som antallet gudstjenester, vigslar, gravferder m.m. Prestene ga opplysninger om kontorhold og boforhold og vurderte disse. De vurderte også hvor god anledning de hadde til selv å prioritere arbeidsoppgavene, hvilke arbeidsoppgaver som eventuelt burde utgå eller overføres til andre instanser, og hvilke typer kirkelig bemanning som burde komme i tillegg i prestegjeldet. Videre var det spørsmål om etterutdanning, helse og velferd. Det ble stilt egne spørsmål til ektefellen. Disse vedrørte yrke, menighetsarbeid og boforhold. Svarprosenten var meget tilfredsstillende, idet 87 prosent av menighetsprestene besvarte spørreskjemaet. Skjemaet passet ikke like bra for institusjonsprester og feltprester, og her ble svarprosenten lavere.

I undersøkelsen inngikk også en egen arbeidstidsundersøkelse, hvor presten til enhver tid i døgnet i en uke i april 1980 noterte hvilke aktiviteter som ble utført i tilknytning til prestetjenesten. Vi ble således i stand til å beregne hvor lang tid prestene bruker på gudstjenester, forberedelser, gravferder, kontor- og administrasjonsarbeid m.m.

Utredningsinstituttet ønsker ikke å definere hva som er arbeid eller ikke arbeid for prester. For oversiktens skyld har vi imidlertid avgrenset en del av tidsforbruket til noe vi har kalt kjernerarbeidstid. Som kjernearbeidstid har vi regnet tidsforbruk i forbindelse med kirkelige handlinger. Dessuten er det regnet med tid til sykebesøk o.l., til administrasjon og kontorarbeid og annet arbeid i tilknytning til prestestillingen. Organisert etterutdanning og reisetid i forbindelse med de forannevnte aktiviteter er også inkludert.

Gjennomsnittlig kjernearbeidstid i uken 21. - 27. april 1980 var 53½ timer for menighetsprester. Det var imidlertid store individuelle forskjeller på arbeidstidens lengde. Tre prosent av menighetsprestene hadde kjernearbeidstid på over 80 timer og tre prosent hadde under 30 timer i nevnte uke.

Selv om både ynge og eldre menighetsprester har lang arbeidstid, er det markerte forskjeller i den gjennomsnittlige arbeidstiden. Prester under 40 år arbeidet omlag 51½ timer i nevnte uke, prester i alderen 40 - 59 år arbeidet 5 timer mer, d.v.s. omlag 56½ timer, mens de som var over 60 år arbeidet omlag 52½ timer i gjennomsnitt.

Hvis en tar med enkelte aktiviteter som ikke direkte går inn under preste-tjenesten, men hvor presten føler seg mer eller mindre forpliktet til å delta, kommer en opp i et gjennomsnittlig tidsforbruk på nærmere 58 timer for menighetsprester. Dette tallet inkluderer også $\frac{1}{2}$ time som er tidsforbruk til lønnet bistilling.

Av menighetsprestene mente omlag halvparten at de hadde mindre anledning enn ønskelig til selv å prioritere arbeidsoppgavene, i første rekke fordi stillingen var tillagt alt for mange faste arbeidsoppgaver. Over halvparten av menighetsprestene mente at arbeidsbelastningen var for stor. Det er særlig kontorarbeidet de mener kan overføres til andre, og særlig mange nevner fødselsregistret i denne sammenheng.

Til avlastning i arbeidet ønsker omlag 30 prosent av menighetsprestene en kateket eller en menighetssekretær. Nesten en fjerdedel ønsker først en ny prest i prestegjeldet. Soknediakon og ulike former for kontorhjelp blir også hyppig nevnt som ønsket tilleggsbemanning i prestegjeldet.

Prestenes kontorforhold varierer, både med hensyn til standard og kontorhjelp. Av menighetsprestene mente 42 prosent at kontorforholdene var dårlige eller mindre bra hvis kontoret lå i presteboligen uten egen inngang. Tilsvarende prosentandel var 19 hvis kontoret hadde egen inngang, 31 prosent hvis kontoret var i kirken og 15 prosent hvis det var i annen offentlig bygning. Det var også viktig at det hørte venteværelse til. Av dem som hadde kontor med venteværelse mente 30 prosent at kontorforholdene var meget gode, mens andelen var 3 prosent for dem som var uten venteværelse. Flere påpekte også at det var uheldig å dele kontor med andre, fordi mange samtaler er av konfidensiell natur.

Boforholdene kunne også variere sterkt. Enkelte tjenesteboliger kunne være fra 1700-tallet, mens andre er bygget i 1970-årene. De gamle tjenesteboligene blir ofte hevdet å være dårlig isolert, å være store og kreve høye fyringsutgifter. Når de gamle boligene er godt vedlikeholdt og modernisert, er det imidlertid mange som gir uttrykk for at boforholdene er gode

Svært mange av kommentarene fra prestene vedrører ferie og vikarproblemer. Mange mener at de burde ha mer ferie som kompensasjon for arbeid på helligdager. Flere gir uttrykk for at de ikke har noe mot lange arbeidsdager, men skulle gjerne ha anledning til å slappe helt av på fridagene. Som følge av arbeidspresset og en vikarordning som ikke virker tilfredsstillende, er det mange som ikke benytter seg av de fridagene de har rett til. Den ukentlige fridagen blir bare halvveis benyttet. Bare 70 prosent gjør bruk av en ordning med fire fri-weekender i året, og 23 prosent av menighetsprestene oppgir at de har måttet tjenestegjøre under sykdom i løpet av det siste året, fordi det ikke har vært mulig å skaffe vikar.

Til tross for arbeidsbelastningen trives de fleste prestene med arbeidet. På spørsmålet "Alt tatt i betraktning, hvordan trives De i Deres nåværende situasjon?", svarer 84 prosent av menighetsprestene meget bra eller ganske bra, bare 2 prosent svarer mindre bra eller dårlig. Enkelte grupper har spesielle problemer og vi skal kort nevne disse.

1. Det ser ut til å være vanskelig å kombinere presteyrket med rollen som småbarnforeldre. Presten har en lang arbeidsdag som ofte strekker seg ut over kvelden. Arbeidsdagen er uregelmessig. Det kan på kort varsel dukke opp nye oppgaver, og dette gjør det vanskelig å planlegge samværet med familien. Presten arbeider på helligdager, i julen og påsken når skolen har fri, og anledningen til å være sammen med skolebarn i deres fritid blir redusert.

Bare 2.2 prosent av menighetsprestene hadde planer eller ønsker om å søke arbeid utenfor presteyrket. Ytterligere 2.8 prosent var i tvil. Nesten alle som har slike planer eller ønsker er imidlertid småbarnforeldre. Som begrunnelse oppgir de at de vil unngå den spesielle arbeidstiden og ønsker en mindre arbeidsbelastning.

Det er for tiden svært mange småbarnforeldre blant prestene. I 1970-årene var det en stor tilgang på nye prester. I 1980 var derfor nesten halvparten av menighetsprestene småbarnforeldre med yngste barn i alderen 0-6 år. Ytterligere 1/4 var skolebarnforeldre med yngste barn i alderen 7-18 år.

2. Stillingen som eneprest, d.v.s. prest i prestegjeld med bare en prest, er mindre attraktiv enn stilling som prest i prestegjeld med flere prester. For eneprester som hadde ønsker eller planer om å skifte stilling, var ønsket om å arbeide i et prestegjeld med flere prester den viktigste begrunnelse.

Relativt mange eneprester arbeider i prestegjeld med store reiseavstander og anstrengende reiser. Utdanningstilbudene for barna kan være dårlige. Det er en overvekt av eneprester i Nord-Norge, hvor de fleste prestene må bo langt vekk fra øvrige slektninger.

Det ser ut som om vikarordningen er det mest negative trekk ved eneprestenes arbeidssituasjon. Menighetspresten må i praksis selv skaffe vikar, og dette kan være særlig vanskelig når det bare er en prest i prestegjeldet.

Resultatet er at en vesentlig lavere andel av eneprestene praktiserer ordningen med fire fri-weekender i året. Det er også færre som har en ukentlig fridag. Av eneprestene oppgir hele 34 prosent at de har tjenestegjort under sykdom, fordi det ikke har vært mulig å skaffe vikar. Tilsvarende prosentandel er 19 for prester som arbeider i

prestegjeld med flere prester.

3. Prosten er biskopens medhjelper i prostiet og fungerer som administrativ mellominstans mellom biskopen og prostiets prester og menigheter. Prostiet omfatter flere prestegjeld, hvor sokneprestene er ledere. Prosten er sokneprest i et av prestegjeldene, og får på den måten en dobbelt rolle. I tillegg til sokneprestens arbeidsoppgaver skal prosten utføre spesielle prostetjenester som legger beslag på omlag 5½ timer i uken. Dette medfører at prostene har lenger arbeidstid enn andre prester. De gjør i mindre grad bruk av ukentlig fridag og praktiserer også ordningen med fire fri-weekender sjeldnere enn andre prester.

Mange proster gir uttrykk for at den store arbeidsbelastningen gir dem bare liten anledning til å velge arbeidsoppgaver. Det er bare tid til å utføre de nødvendigste oppgavene, og dette kan være en lite tilfredsstillende arbeidssituasjon.

Undersøkelsen viser at den gjennomsnittlige arbeidstiden for prester blir noe kortere etter fylte 60 år, hvilket kan tyde på at det da er behov for å trappe noe ned på virksomheten. Dette kan være problematisk for proster med stort arbeidspress.

4. Undersøkelsen viser at det er en stor utflytting av prester fra Nord-Norge. Av 80 prester som besvarte vårt spørreskjema og som bodde i Nord-Norge i 1975 hadde 38 flyttet ut av landsdelen fem år senere, mens bare 13 hadde flyttet inn fra andre landsdeler. Andelen nyuteksaminerte prester, 41 prosent, var høyere enn i resten av landet i 1980. Det kan være mange årsaker til den store utflyttingen. Klima, lang mørketid og ønske om et rikere kulturmiljø er noen momenter. Andelen eneprester er også høyere i Nord-Norge enn i resten av landet. Den viktigste årsaken til at så mange prester i Nord-Norge ønsker å flytte ser likevel ut til å være at de ønsker å bo nærmere foreldre og søsken. Dette gjelder særlig for familier med små barn.

Det er en stor overrekruttering til presteyrket fra Agderfylkene, Rogaland og Oslo, og en tilsvarende underrekruttering fra Nord-Norge og Trøndelag. Dette gjør at mange som har foreldre og søsken i de førstnevnte fylkene ikke får arbeide der, men må søke seg til Nord-Norge. Senere vil de forsøke å få en stilling nærmere sitt hjemsted. Resultatet er at gjennomsnittsalderen for prester er lav i Nord-Norge, mens den er høy på Østlandet, Sørlandet og i Rogaland.

Vi skal her også ta for oss et problem av mer generell karakter. Det ser ut som om mange prester slites mellom ulike krav og forventninger. Arbeidet krever stor innsats med mange faste og uunngåelige oppgaver, ordinasjonsløftet krever en stadig åndelig fornyelse, menigheten forventer

mange steder at presten deltar i menighetsarbeidet i en grad som går langt ut over tjenestepliktene. De fleste prestene er gifte og mange mener at familien og spesielt barna har krav på en større del av prestens tid. Mange vil også ha et ønske om mer fritid til personlig bruk. Samtidig peker de på alle de uløste oppgavene i menigheten som ikke tillater mer fritid. Alle opplever neppe de samme konfliktene, og alle løser dem ikke på samme måte. Prester i alderen 40-59 år arbeider f.eks. gjennomsnittlig 5 timer mer pr. uke enn sine yngre kollegaer.

Ektefellen er i en lignende konfliktsituasjon. Vi har ikke spurt om ektefellens utdanning, men det går fram av kommentarene at mange har høyere utdanning. Av menighetsprestenes ektefeller hadde 8 prosent heltids- og 39 prosent deltidstilling. Mange prester holder til på steder hvor yrkestilbudet for ektefeller er dårlig, og dette kan ha innflytelse på tallene.

For ektefellene blir tiden en faktor som skal deles mellom egen yrkeskarriere, arbeid i forbindelse med prestens tjenester, som telefonpass, overnattingsgjester, servering ved besøk o.l., menighetsarbeid, barnepass og egen fritid. Stell av hus og hage som ikke er uvesentlig på store prestegårder, kan også kreve mye av tiden både til presten og ektefellen. Også ektefellen vil kunne oppleve konflikter mellom ønsker om egen utvikling i en yrkeskarriere, forventninger fra menigheten om deltagelse i menighetsarbeidet og hensynet til familien og egen fritid. Det kan se ut som om de yngre og de eldre også her løser konflikten noe forskjellig. De yngre har noe høyere yrkesdeltagelse, hvis de ikke har små barn, mens de eldre er mer engasjert i menighetsarbeidet.

1 INNLEDNING

HVEM SOM ER SPURT

NAVF's utredningsinstitutt sendte i april 1980 et spørreskjema til menighetsprester, institusjonsprester, døveprester og feltprester. Prestene ble bedt om å uttale seg om en rekke spørsmål som vedrørte arbeidsforholdene, samtidig som de skulle fylle ut et eget tidsregistreringsskjema for gjøremål i tilknytning til prestestillingen i uken 21.-27. april 1980.

Undersøkelsen begrenset seg ikke bare til arbeidsforholdene, men tok også opp andre forhold som har med trivselen å gjøre, herunder bl.a. boforhold og familiesituasjon. Boforholdene er mer eller mindre knyttet til prestestillingen, etter som de fleste prestene bor i tjenestebolig. Ektefellen blir ofte på ulike måter trukket inn i prestens arbeid eller i menighetsarbeidet, og det ble laget en egen seksjon med spørsmål i spørreskjemaet som skulle besvares av ektefellen.

I prinsippet skulle alle prester under 70 år som arbeidet i Norge på tidspunktet for undersøkelsen være med. Prester i utlandet, i første rekke sjømannsprester og misjonsprester, faller derfor utenfor undersøkelsen. Organisasjonsprester er ikke med. Det ble heller ikke sendt skjema til prester under 70 år som en med sikkerhet visste var pensjonert. Noen ganske få av dem som bodde i Norge var vi ikke i stand til å skaffe adresser til, og enkelte skjemaer kom i retur. Det dreier seg imidlertid bare om 10-20 personer som derved ikke fikk anledning til å svare på spørreskjemaet.

SVARPROSENTER

Svarprosenten for dem som mottok spørreskjemaet ble 84. Denne er høy sammenlignet med tilsvarende yrkesundersøkelser vi har foretatt blant andre akademiker kategorier, særlig fordi vi i denne undersøkelsen purret bare én gang, mot normalt to. Etter en purring har svarprosenten ellers vært mellom 70 og 80.

Av menighetsprestene var det hele 87 prosent som svarte, mens andelen var 68 prosent for de øvrige. Årsaken til den store forskjellen er trolig at alle fikk tilsendt samme spørreskjema, og at dette spesielt var tilpasset menighetsprestenes situasjon. De øvrige prestene har derfor ikke vært like motivert for å svare.

Svarprosenten var høyere for yngre enn for eldre menighetsprester. Av menighetsprester under 30 år svarte 96 prosent, av dem fra 30 til og med 39 år svarte 89 prosent, av 40-49-åringene svarte 87 prosent, av 50-59-åringene svarte 86 prosent, og av 60-69-åringene svarte 72 prosent. Den lave svarprosenten for den eldste aldersgruppen kan skyldes at

enkelte av dem vi antok var i virksomhet allerede var pensjonert eller hadde trappet ned virksomheten. Det kan derfor være flere i denne aldersgruppen som har vært mindre motivert for å svare.

Et annet forhold er at enkelte prester ikke har svart, fordi de mente at en undersøkelse av denne art er uinteressant. De mener at prestenes arbeidsinnsats ikke kan måles i timer og minutter eller andre verdslige mål. Det er ikke mange av disse som har returnert skjemaet, men av de få som er kommet, kan det se ut som om det er blant de eldre prestene denne holdningen gjør seg mest gjeldende.

Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane skilte seg ut ved å ha klart høyest svarprosent, henholdsvis 98 og 97. Bare én menighetsprest i hvert av disse fylkene svarte ikke. For Troms og Oslo var svarprosenten lav for menighetsprester, henholdsvis 64 og 72. Den lave andelen for Troms skyldes antagelig en svikt i postgangen ved utsendelsen av spørreskjemaet. For de øvrige fylkene lå svarprosenten mellom 78 og 92.

Vi har i undersøkelsen delt landet i seks regioner. Svarprosentene for menighetsprestene var: Oslo og Akershus 78, Østlandet for øvrig 85, Sørlandet/Rogaland 89, Vestlandet unntatt Rogaland 91, Trøndelag 89 og Nord-Norge 80.

Svarprosentene som er nevnt foran refererer seg bare til hovedskjemaet. Det var noen som sendte inn bare dette og ikke arbeidstidsskjemaet (se bilag). Dessuten valgte vi å trekke ut alle tidsregistreringsskjemaer for prester som hadde vært syke, hadde ferie eller noen form for permisjon en eller flere dager i uken 21.-27. april 1980. Vi ønsket å beregne arbeidstiden for prester som var i en vanlig arbeidssituasjon. Derfor er også alle som hadde frimandag eller fri-weekend i nevnte uke tatt med. Enkelte hadde begge deler. Tallene som gjelder arbeidstiden vil således bygge på svar fra 679 menighetsprester, dvs. fra 75 prosent av dem som mottok spørreskjemaet.

GRUPPERING AV MENIGHETSPRESTER

Landet er delt inn i 10 bispedømmer, hvert med en biskop som øverste leder. Biskopene er ikke med i presteundersøkelsen. De 10 bispedømmene er delt i fra 4 til 14 prostier, hvorav ett kalles domprosti. I hvert av de 10 domprostiene er det en domprost, og i hvert av de øvrige 79 prostiene en prost som øverste leder. Etter som det er få domproster, har vi i undersøkelsen slått domproster og proster sammen under betegnelsen "proster".

Prostiene er delt opp i prestegjeld. Tilsammen er det over 600 prestegjeld. Øverste geistlige myndighet i prestegjeldet er soknepresten. Prosten leder samtidig både et prosti og et prestegjeld, og er derfor både prost og sokneprest. I vår undersøkelse vil vedkommende imidlertid bli kategorisert som "prost".

I noen prestegjeld er soknepresten den eneste presten, i andre prestegjeld er det flere prester. Eneprester er alltid sokneprester. I prestegjeld med to prester er annenpresten som oftest en residerende kapellan. Hvor det er tre eller fire prester kommer en kallskapellan og/eller en kapellan i tillegg. Kapellaner ble tidligere kalt hjelpeprester.

Prestegjeldene er delt opp i mer enn 1 100 sokn. Det er fra ett til fem sokn i hvert prestegjeld. Ofte er prestegjeld og sokn identiske, slik at prestegjeldet består av et sokn. Arbeidsdelingen mellom prestene i et prestegjeld er avhengig av prestegjeldets utstrekning og inndeling i sokn. På landsbygda, hvor prestegjeldet er inndelt i flere sokn, vil prestene ofte være knyttet til hvert sitt sokn, og residerende kapellan vil få en relativt uavhengig stilling i forhold til soknepresten. I byene, hvor prestegjeld og sokn oftest er identiske, vil en ha andre former for arbeidsdeling. Det blir da ofte slik at en prest tar de kirkelige handlingene i en uke, og kollegaen overtar i den neste uken.

Når vi i rapporten bruker betegnelsen "menighetsprest" omfatter det de forannevnte kategorier: Prost (og domprost), sokneprest, res.kapellan, kallskapellan og kapellan.

Det finnes imidlertid flere slags prester i kirken som også kunne gå inn under denne betegnelsen. Det er en til fire stiftskapellaner i hvert bispedømme. Disse disponeres av biskopene, og virker dels i administrative stillinger, dels som vikarer innenfor bispedømmet. Da de til dels har andre oppgaver enn de øvrige menighetsprestene, har vi ikke tatt dem med blant menighetsprestene. Som en følge av det lille antallet vil de bare unntaksvis bli nevnt. Det samme gjelder for vikarprester.

ANDRE PRESTER I UNDERSØKELSEN

De øvrige gruppene som er med i undersøkelsen er institusjonsprester, døveprester og feltprester. Antallet døveprester er svært lite og disse vil derfor stort sett ikke komme med i våre tabeller. Institusjonsprester omfatter hovedsakelig sykehusprester, men også enkelte fengselsprester. Feltprester omfatter både fast ansatte feltprester og vernepliktige prester som er inne til førstegangstjeneste. Spørreskjemaet var dårlig tilpasset alle de sistnevnte gruppene, men kanskje særlig feltprestene. På grunn av dette ble svarprosenten lav, og vi vil behandle disse relativt overfladisk i rapporten, og legge hovedvekten på menighetsprestenes arbeidssituasjon.

ANNEN KIRKELIG BEMANNING

Når det gjelder kirkelig bemanning i tillegg til prestene og lovhjemlede heltids- og deltidsstillinger for organister og klokkere, vil vi i første rekke konsentrere oppmerksomheten om kateketer, soknediakoner, menighets-

søstre og menighetssekretærer. For alle disse gruppene gjelder det at arbeidsoppgavene kan variere fra menighet til menighet, men variasjonen er kanskje større for kateketer og soknediakoner enn for menighetssøstre og menighetssekretærer.

Kateketen har i første rekke en undervisningsstilling, og har særlig ansvar for konfirmantundervisning, dåps- og voksenopplæring.

Soknediakon og menighetssøster vil i første rekke ta seg av menighetens diakonale tiltak, så som syke- og eldreomsorg, ungdomstiltak m.m.

Menighetssekretæren deltar i menighetsarbeidet og kontorarbeidet og tar seg av andre forefallende oppgaver i menigheten.

PRESTENES ARBEIDSTID

Arbeidstidsundersøkelsen ble foretatt i uken 21.-27. april 1980. En ønsket å kartlegge arbeidstiden i en uke på rimelig avstand fra sommerferien og de store kirkelige høytidene, og som ikke inneholder ekstra helligdager. Dette tidspunktet var da det eneste som passet på våren. Annen påskedag var 7. april, og for å komme på rimelig avstand fra påskehøytidelighetene måtte en vente til 21. april. Mai passet dårlig på grunn av alle helligdagene og juni kom for nær opp til sommerferien.

Det kan ikke på en enkel måte avgrenses en arbeidstid for prester som lar seg sammenligne med arbeidstiden for andre yrkesgrupper, spesielt ikke grupper med regulert arbeidstid. Prestene er pålagt en rekke plikter som skal utføres, og det er til en viss grad opp til den enkelte prest hvor lang tid vedkommende bruker på disse oppgavene. De pålagte arbeidsoppgavene vil imidlertid variere med f.eks. antall innbyggere i prestegjeldet og om andre prester eller annen kirkelig betjening er i virksomhet.

Det stilles videre forventninger til presten. Prekener i forbindelse med gudstjenester, gravferder, vigslar o.l. krever grundige forberedelser. Det er også knyttet forventninger til presterollen som går ut over de pålagte arbeidsoppgavene. Det forventes at presten skal delta på møter i foreninger eller i sammenkomster f.eks. etter gravferder eller vigslar. Det forventes ofte at presten er formann i styrer, utfører sekretærarbeid for menighetsrådene, redigerer menighetsbladet o.l. Prestens oppfatning av hva som er forventninger vil kunne variere og også innstillingen til om forventningene bør innfris.

Prestens motiver for å yte en stor arbeidsinnsats, å ha en lang arbeidsdag, vil også være andre enn f.eks. for en industriarbeider. Det er derfor en rekke betenkeligheter ved å sammenligne arbeidstiden direkte.

Utredningsinstituttet ønsker ikke å definere hva som skal betraktes som arbeid og hva som ikke er arbeid for prester. For oversiktens skyld har vi imidlertid avgrenset en del av tidsforbruket til noe vi har kalt kjernerarbeidstid. Som kjernerarbeidstid har vi regnet tidsforbruk i forbindelse med kirkelige handlinger og forberedelser til disse. Dessuten er det regnet med tid brukt til sykebesøk, husbesøk og institusjonsbesøk, til administrasjon og kontorarbeid og annet arbeid som er knyttet til prestestillingen. Organisert etterutdanning er også regnet med under kjernerarbeidstiden. Likeledes er reisetid i forbindelse med de forannevnte aktiviteter inkludert.

I tillegg har vi registrert tidsforbruk ved litteraturstudier (som foregår på egen hånd og ikke går inn under organisert etterutdanning), ved foreningsarbeid (når presten deltar i foreninger og organisasjoner hvor vedkommende føler seg forpliktet til å delta i kraft av sin stilling), ved sammenkomster der presten er innbudt i kraft av sin stilling, og ved lønnet bistilling. Reisevirksomhet i forbindelse med de tre siste aktivitetene blir regnet sammen med disse.

Summen av alle de forannevnte aktivitetene har vi kalt "totalt tidsforbruk". I kapittel 3 har vi laget tabeller med detaljerte oversikter over tid brukt til enkeltaktiviteter, slik at leseren selv kan bestemme arbeidstidens lengde, avhengig av hva som skal betraktes som arbeid.

UNDERSTREKNING AV NEGATIVE TREKK VED ARBEIDSFORHOLDENE

Undersøkelsen viser at prester flest er godt fornøyd med arbeidssituasjonen. På spørsmålet: "Alt tatt i betraktning, hvordan trives De i Deres nåværende situasjon?" svarte 84 prosent "meget bra" eller "ganske bra", og bare 2 prosent "mindre bra" eller "dårlig".

Vi vil understreke at undersøkelsen primært ikke er lagt opp for å belyse de positive sidene ved prestens tilværelse. Undersøkelsen tar sikte på å belyse forhold ved prestens arbeids- og livssituasjon som kunne vært bedre. Dette gjør at vi konsentrerer oppmerksomheten om de forhold ved arbeidssituasjonen som gjør at arbeidet føles tungt.

ALDERSSAMMENSETNING

I 1980 var prestenes alderssammensetning temmelig spesiell. Det var den også i 1970 da en stor andel av menighetsprestene var over 60 år. Disse har sluttet i løpet av 1970-årene, og resultatet er at i 1980 var nær halvparten av menighetsprestene under 40 år.

Vi kan konstatere at det er ulike holdninger blant yngre og eldre prester, og resultatet av undersøkelsen ville på enkelte punkter blitt ganske forskjellig om undersøkelsen hadde vært foretatt 10 år tidligere, eller hvis alderssammensetningen hadde vært den samme som i 1970.

Et spesielt forhold som følger av den lave gjennomsnittsalderen er at nær halvparten av prestene var småbarnsforeldre (hadde barn i alderen 0-6 år). I tillegg hadde hver fjerde menighetsprest yngste barn i skolealder (7-18 år). Totaltallene vil på mange punkter bli sterkt påvirket av disse forholdene.

KVINNELIGE PRESTER

Av prester som besvarte spørreskjemaet vårt, var 3 prosent kvinner. Av menighetsprestene utgjør kvinnene bare 2 prosent, mens de i høyere grad arbeider som institusjonsprester, døveprester og vikarprester. Av disse er omlag 22 prosent kvinner. (Tabell V.1.1 i tabellvedlegget.)

De kvinnelige prestene har en lavere gjennomsnittsalder enn sine mannlige kolleger. To av tre kvinnelige menighetsprester er ugifte. Bare én av 27 er ugift blant de mannlige kollegaene. Av de kvinnelige menighetsprester er bare én eneprest. Resten arbeider i prestegjeld med to eller flere prester. Kvinneandelen er noe høyere på Østlandet enn i resten av landet. (Tabell V.1.2 i tabellvedlegget.)

2 PRESTENES ARBEIDSUKE

På grunnlag av arbeidstidsundersøkelsen har vi laget en oversikt over prestenes arbeidsuke. For hver time i uken 21.-27. april 1980 har vi notert om presten var i virksomhet med noen av de spesifiserte aktivitetene som inngår i undersøkelsen. På dette grunnlaget har vi utarbeidet diagrammer (figur 2.1) som viser hvor stor prosentandel av prestene som var i virksomhet kvart over hver hele time døgnet rundt. Vi har valgt å notere prestenes aktivitet kvart over hver hele time, fordi det var en tendens til at aktiviteten ble skiftet ved hele og halve timer, og en unngikk problemet med om den avsluttede eller den påbegynte aktivitet skulle noteres.

Diagrammene bygger på opplysninger fra 200 menighetsprester (proster, sogneprester, residerende kapellaner, kallskapellaner og kapellaner) som var tilfeldig utvalgt blant menighetsprester som hadde en normal arbeidsuke, dvs. ikke var syke, hadde ferie eller permisjon i løpet av uken. Derimot er prester som hadde fri-weekend med i utvalget.

Vårt utvalg på 200 menighetsprester vil i hovedtrekkene kunne gi en god karakteristikk av uke- og døgnrytme. Mer spesifisert for de enkelte aktiviteter ville resultatet kunne blitt noe avvikende om alle hadde vært med.

SÆRPREG VED PRESTENES ARBEIDSUKE

Vi kan trekke fram visse hovedtrekk som er karakteristiske for prestenes arbeidsuke. Virksomheten kan foregå på alle ukedager og til enhver tid på døgnet. Selv om utvalget vårt bare omfattet 200 prester, var minst en av disse i virksomhet med en av aktivitetene som inngår i undersøkelsen på ethvert tidspunkt i uken 21.-27. april. (Figur 2.1)

Ser vi på det enkelte døgnet, viser diagrammene over prosentandelen som er i arbeid to markerte aktivitetstopper hver dag. Den første og største kommer mellom kl. 8 og 15 da de fleste er i virksomhet. Etter en nedtrapping mellom kl. 15 og 17 øker virksomheten igjen, og holder seg på et høyt nivå mellom kl. 17 og 22.

Arbeidsrytmen på tirsdag, onsdag, torsdag og fredag er stort sett ensartet, mens lørdag, søndag og mandag skiller seg ut, hver på sin måte.

På tirsdag, onsdag, torsdag og fredag var aktiviteten klart høyest mellom kl. 10 og 12. Onsdag og torsdag mellom kl. 10 og 11 var over 90 prosent av menighetsprestene i arbeid. Toppen var noe lavere på fredag enn på de andre tre dagene. Mellom kl. 15 og 17 var noe i overkant av 40 prosent i virksomhet, mens prosentandelen økte til mellom 60 og 70 prosent mellom kl. 17 og 22. Høyest kveldsaktivitet var det torsdag kl. 18.15 da 71,5 prosent av prestene var i virksomhet. Fredag kveld var færre menighetsprester i arbeid enn de tre foregående dagene, men prosentandelen var på henimot 60 også denne kvelden.

På lørdag var virksomheten markert lavere enn de forannevnte dagene. Også på lørdag var høyest prosentandel i arbeid mellom kl. 10 og 12, omlag 65 prosent. Ellers mangler den karakteristiske pukkelen denne dagen. Fra kl. 13 til 22 er prosentandelen som er i arbeid omkring 40. Den lavere aktiviteten på lørdag skyldes i en viss utstrekning at enkelte hadde fri-weekend, men hovedsakelig at de øvrige hadde en kortere arbeidsdag.

Søndag mellom kl. 11 og 13 når aktiviteten en karakteristisk topp, kl. 11.15 er 90,5 prosent av menighetsprestene i virksomhet, derav 85 prosent med gudstjenester. Når andelen ikke er enda høyere, skyldes dette at noen hadde fri-weekend. Totalt er imidlertid aktiviteten lavere på søndag enn de øvrige ukedagene. Årsaken er at færre arbeider om kvelden. Likevel er omlag 30 prosent i virksomhet mellom kl. 16 og 21.

Mandag er menighetsprestenes ukentlige fridag. Det er likevel mange som arbeider denne dagen, og virksomheten er omtrent på samme nivå som på lørdag. Kl. 11.15 var 63,5 prosent i arbeid, mens virksomheten om kvelden er nesten like stor som de fire neste ukedagene. Mellom kl. 18 og 22 er 50 prosent i virksomhet.

ENKELTAKTIVITETER - FORDELT PÅ UKEDAG OG DØGN

Hvis vi går over til å betrakte enkeltaktiviteter, vil de 200 observasjonene kunne være mindre representative for alle menighetsprestene, men vil antagelig likevel gi et tilnærmet riktig bilde av situasjonen. Av de 20 aktivitetene som er nevnt i undersøkelsen, er det enkelte som spres seg tilsynelatende tilfeldig på ukedager og på døgnets timer. For de fleste aktivitetene viser det seg imidlertid at det er en opphopning av observasjoner på bestemte dager eller på visse tider av døgnet.

Gudstjenester på søndag formiddag står i en særstilling. Mens prestene er fordelt på mange ulike aktiviteter resten av uken, er 85 prosent opptatt med gudstjeneste søndag kl. 11.15. Ytterligere 5,5 prosent av de 200 som er med i utvalget utførte andre aktiviteter, hovedsakelig forberedelse til gudstjeneste og reiser. En eller flere prester deltok i gudstjeneste til enhver tid mellom kl. 10 og 24 på søndag, f.eks. var 11,5 prosent opptatt med aftengudstjenester kl. 19.15. Ellers i uken forekom gudstjenester bare sporadisk, bortsett fra onsdag kveld da 8,5 prosent av menighetsprestene var engasjert i gudstjenester kl. 18.15.

Forberedelser til gudstjenester kan forekomme hele uken gjennom, men har sine markerte topper. Tirsdag og særlig onsdag foregår forberedelser til aftengudstjenesten på onsdag. Onsdag kl. 19.15 er et tidspunkt som skiller seg ut. Da er 8 prosent i gang med forberedelser til gudstjeneste. Forberedelsene til søndagsgudstjenestene starter for mange på fredag, og kl. 9.15 skiller seg igjen ut som et spesielt klokkeslett.

Da var 11 prosent opptatt med slike forberedelser. Men også i tiden mellom kl. 10 og 15 og fra 17 til 22 var 5-9 prosent opptatt med denne aktiviteten. Den store dagen for forberedelser til gudstjenester var imidlertid lørdag. Mellom kl. 9 og 24 var da stadig over 10 prosent av menighetsprestene opptatt med å forberede seg til søndagsprekenen. Høyest var andelen mellom kl. 10 og 12 da den var over 20 prosent. Natten ble tatt til hjelp. Kl. 0.15 søndag arbeidet 4 prosent med å forberede prekenen, og hele natten gjennom var en eller flere prester opptatt med slike forberedelser. Mange startet også tidlig søndag morgen. Allerede kl. 7.15 var nesten 10 prosent i gang med forberedelser til gudstjeneste, kl. 8.15 var andelen økt til 22 prosent og kl. 9.15 var hver tredje menighetsprest opptatt med slike forberedelser.

Møter ved presten er i undersøkelsen definert som møter der presten preker, holder foredrag eller andakt. Slike møter forekommer på alle ukedager og alle klokkeslett etter kl. 9. Likevel er slike møter i første rekke en kveldsaktivitet, og kl. 20.15 skiller seg klart ut som det tidspunktet da flest er opptatt med slike møter. På dette klokkeslettet var omlag 16 prosent beskjeftiget med slike møter på tirsdag, onsdag, torsdag og fredag. På samme tidspunkt på lørdag, søndag og mandag var prosentandelen omlag 10.

Vigsler krevde lite tidsforbruk fra prestenes side i uken 21.-27. april 1980. Sporadisk forekom vigsler tirsdag og fredag, men det var lørdag som var den store dagen, og kl. 17.15 skilte seg klart ut. Da var 7,5 prosent av menighetsprestene opptatt med vigsler.

Gravferder og soknebud omfatter i undersøkelsen tid til eventuelt familiesamvær i tillegg til tiden som går med til selve handlingen. Gravferder og soknebud forekom ikke på søndag for de 200 menighetsprestene som var med i vårt utvalg, og i bare liten grad på lørdag og mandag. På tirsdag, onsdag, torsdag og fredag var det særlig mellom kl. 12 og 16 prestene var opptatt med gravferder, kl. 13.15 skilte seg markert ut. På dette tidspunktet var 6,5 prosent av prestene opptatt med gravferder og soknebud på tirsdag, 9 prosent på onsdag, 6,5 prosent på torsdag og 12,5 prosent på fredag.

Samtaler i forbindelse med dåp, vigsler, gravferder, sjelesorg, dødsbud og megling forekommer på alle ukedager og til alle døgnets timer, sjelesorgsamtaler og dødsbud også om natten. Det var imidlertid en klar tendens til at slike samtaler foregikk i den offisielle kontortiden. Tirsdag kl. 11.15 skilte seg klart ut. Da deltok 9 prosent av de utvalgte 200 prestene i slike samtaler.

Konfirmantundervisning omfattet i tillegg til selve konfirmantundervisningen også samvær med konfirmanter og foreldre. Konfirmantundervisning og samvær forekom nesten ikke på søndag og i liten utstrekning på mandag, fredag og lørdag. På tirsdag, onsdag og torsdag er flest prester opp-

tatt med konfirmantundervisning om ettermiddagen, særlig mellom kl. 17 og 19. Kl. 17.15 var 19 prosent av menighetsprestene i gang med konfirmantundervisning på tirsdag, 16,5 prosent på onsdag og 15 prosent på torsdag. Men også på formiddagen kunne mange være opptatt med konfirmantundervisning, således 8,5 prosent mellom kl. 9 og 11 på tirsdag.

Sykebesøk forekom mellom kl. 10 og 20 hele uken, men i et beskjedent omfang på søndag. Mandag kl. 13.15 var 5 prosent av menighetsprestene i sykebesøk, og på dette tidspunktet utførte flest prester slik virksomhet.

Husbesøk finner sted på alle ukedagene, men i noe mindre omfang på lørdag og søndag enn de øvrige dagene. Husbesøk forekommer fra kl. 10 til 24. Tirsdag og onsdag er flest på husbesøk mellom kl. 12 og 14, omlag 6 prosent, mandag flest om kvelden, mens fordelingen er nokså jamm på torsdag og fredag.

Institusjonsbesøk inkluderer besøk i skoler, sykehus, pleiehjem, fengsler o.l. Institusjonsbesøk finner fortrinnsvis sted på tirsdag, onsdag, torsdag og fredag, og bare sporadisk på de tre øvrige dagene. Bare på torsdag og fredag legger de beslag på mer av menighetsprestenes tid enn husbesøkene. Tyngden av institusjonsbesøk finner sted mellom kl. 9 og 18. Mellom kl. 11 og 13 på torsdag er over 6 prosent på slike besøk.

Forberedelser (ikke samtaler) i forbindelse med vigslar, gravferder, konfirmantundervisning og møter ved presten legger samlet beslag på en stor del av menighetsprestenes tid. Slike forberedelser finner sted på alle ukedager og til alle døgnets tider, også i nattetimene. Noen tidspunkter skiller seg imidlertid ut som særskilt viktige. På samtlige dager unntatt søndag og mandag er flest opptatt med slike forberedelser kl. 9.15. På tirsdag er prosentandelen 13, på onsdag 15,5, på torsdag 12,5, på fredag 13 og på lørdag 7. Ellers er denne aktiviteten viktig gjennom hele kontortiden, og drives ofte parallelt med kontorarbeidet. Mellom kl. 17 og 19, før prestene går på kveldsmøter, når denne aktiviteten en ny topp. Tirsdag mellom kl. 16 og 18 er 13 prosent av prestene i gang med slike forberedelser, og mandag kl. 17.15 driver 9,5 prosent med slik aktivitet.

Kontorarbeid og administrasjon omfatter også planleggingsarbeid og møter med annen kirkelig betjening og kommunale instanser. Således ble også bispedømmemøte registrert under denne aktivitet. Som en følge av den måten vi har valgt å dele inn enkeltaktiviteter på, blir dette den aktivitet som legger beslag på langt den største delen av menighetsprestenes arbeidstid. Kontorarbeid finner sted på alle ukedager, men i liten utstrekning på søndag. Virksomheten er også mindre på lørdag og mandag enn de øvrige ukedagene. Likevel merker vi oss at hver tredje menighetsprest driver med kontorarbeid mandag kl. 11.15.

Tyngden av kontorarbeid og administrasjon faller imidlertid på tirsdag, onsdag, torsdag og fredag. Særlig i den offisielle ekspedisjonstiden som ofte faller mellom kl. 10 og 12 er en stor del av prestene opptatt med kontorarbeid. Tirsdag ser ut til å være den viktigste dagen for slik virksomhet. Kl. 10.15 drev da 51 prosent av menighetsprestene med kontorarbeid og administrasjon. Onsdag, torsdag og fredag var prosentandelen omkring 40 mellom kl. 10 og 12. Det forekom også relativt ofte at prestene har ekspedisjonstid mellom kl. 18 og 19, og dette betyr en ny topp på dette tidspunktet. Særlig høy er prosentandelen torsdag kl. 18.15 da 17 prosent var opptatt med kontorarbeid og administrasjon.

Menighetsrådsmøter og menighetsmøter finner sted på alle ukedager, men i liten utstrekning på fredag, lørdag og søndag. Tirsdag og torsdag er noe viktigere dager enn mandag og onsdag. Menighetsrådsmøter kan finne sted om dagen, men tyngden faller på kveldstimene, og særlig på tiden mellom kl. 20 og 22. På tirsdag deltok over 10 prosent av menighetsprestene i slike møter i dette tidsrommet.

Prostetjenester omfatter de spesielle oppgaver som er pålagt prosten i tillegg til vanlig prestedtjeneste, f.eks. innsettelse av prester og andre, prostebesøk og kontorarbeid i tilknytning til prostetjenesten. Selv om prostetjenestene kan legge beslag på en stor del av prostenes arbeidstid, teller de lite for menighetsprestene samlet. Prostetjenestene er spredt på alle ukedager.

Etterutdanning omfatter her organisert etterutdanning, kurs o.l. Personlige fagstudier går inn under litteraturstudier som er nevnt nedenfor. Slik organisert etterutdanning fant sted på alle ukedager unntatt søndag. På lørdag var virksomheten liten. Den viktigste dagen var mandag da over 5 prosent av menighetsprestene drev med etterutdanning mellom kl. 10 og 13.

Annet arbeid omfatter alt arbeid som er knyttet til prestestillingen og som ikke kan henføres til noen av de forannevnte aktivitetene. Vi vet lite om innholdet av "annet arbeid", men antar at det dreier seg om mange ulike typer arbeid. Det er derfor ikke overraskende at dette arbeidet er fordelt på alle ukedagene og alle tider av døgnet. Et spesielt trekk er at Kirkens S.O.S. er blitt regnet som "annet arbeid", og dette gjør at en stor del av nattarbeidet som er registrert i uken 21.-27. april kommer inn under denne kategori.

Reiser omfatter alle reiser eller forflytninger som har forbindelse med prestedtjenesten. Det gjelder f.eks. reiser til gudstjenester, vigslar, gravferder, soknebud, konfirmantundervisning, sykebesøk, husbesøk, institusjonsbesøk og etterutdanningskurs. Forflytninger av mindre enn 10 minutters varighet er ikke regnet med.

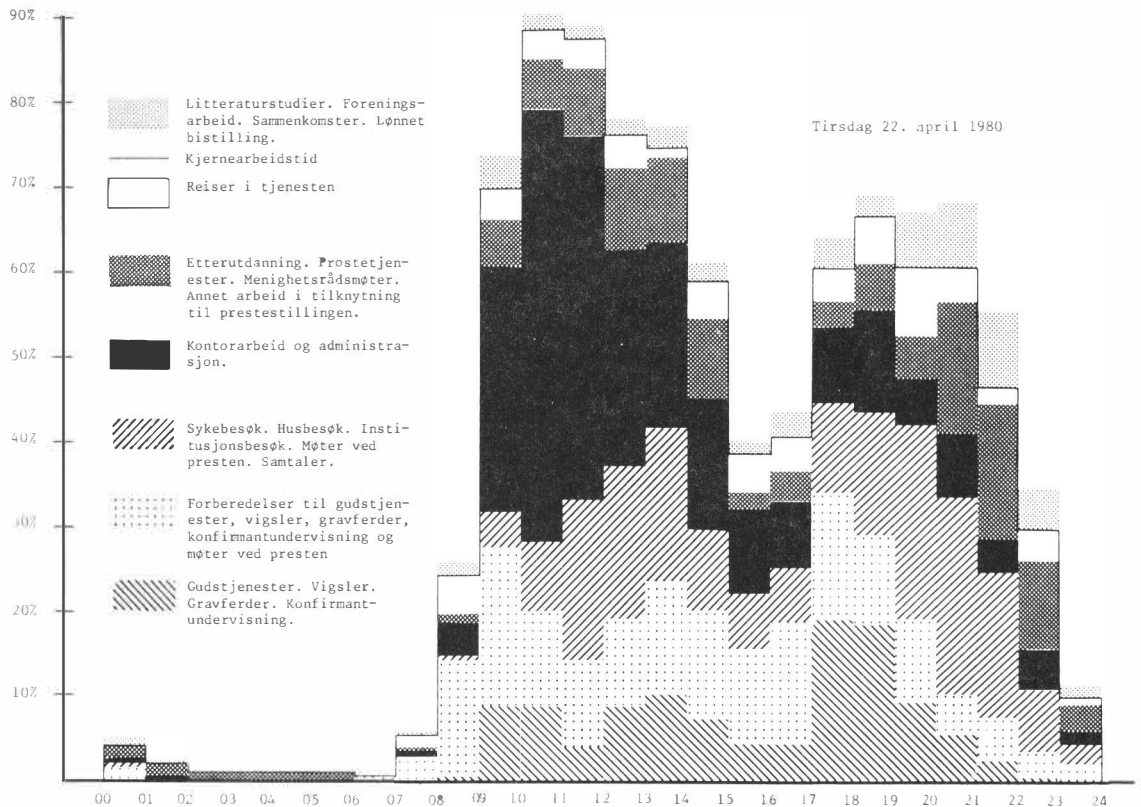
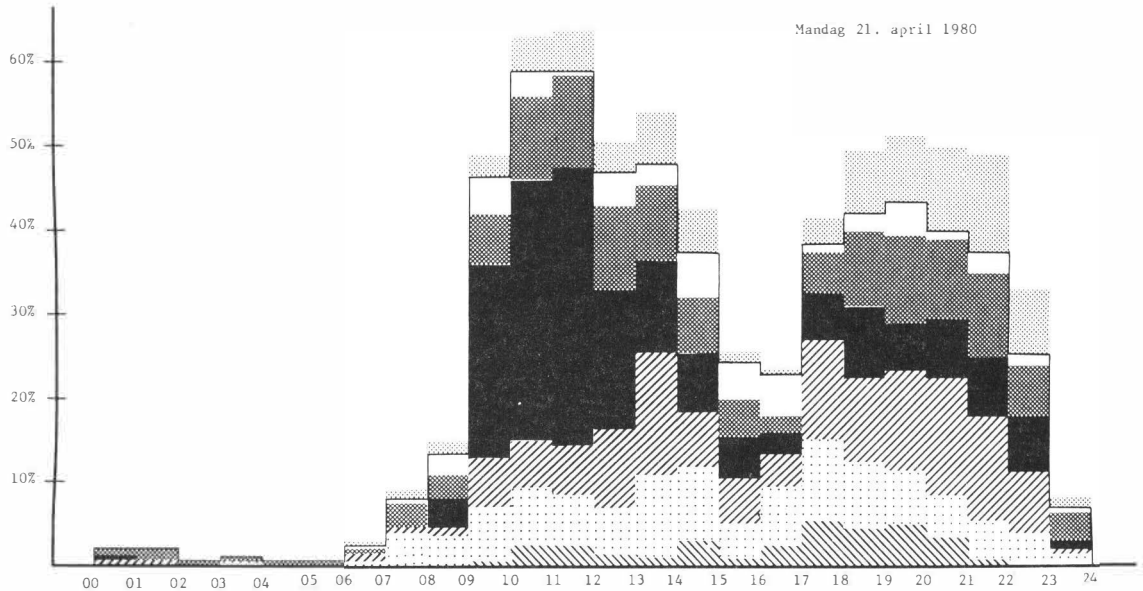
Størst reiseaktivitet er det på søndag, tirsdag, onsdag og torsdag, men også de andre dagene går det med mye tid til reiser. Reiser foregår til alle tider av døgnet, men noen tidspunkt skiller seg ut. Det gjelder særlig søndag kl. 10.15 da 17,5 prosent av menighetsprestene var på reise fot. Mellom kl. 12 og 15 reiste over 6 prosent av prestene. Mandag var omlag 5 prosent på reise mellom kl. 14 og 17. Tirsdag var andelen 8 prosent kl. 19.15, onsdag 8 prosent kl. 14.15. Torsdag og fredag var det jevn spredning over hele dagen, mens kl. 9.15 skilte seg ut på lørdag med 7 prosent på reise.

Litteraturstudier er fagstudier som ikke faller inn under organisert etterutdanning, slik vi har definert denne, og som ikke har forbindelse med forberedelser til gudstjenester, gravferder og konfirmantundervisning. Tidsforbruk til litteraturstudier er beskjedent. Størst er det på mandag og fredag, men ser ellers ut til å være spredt ut over hele uken.

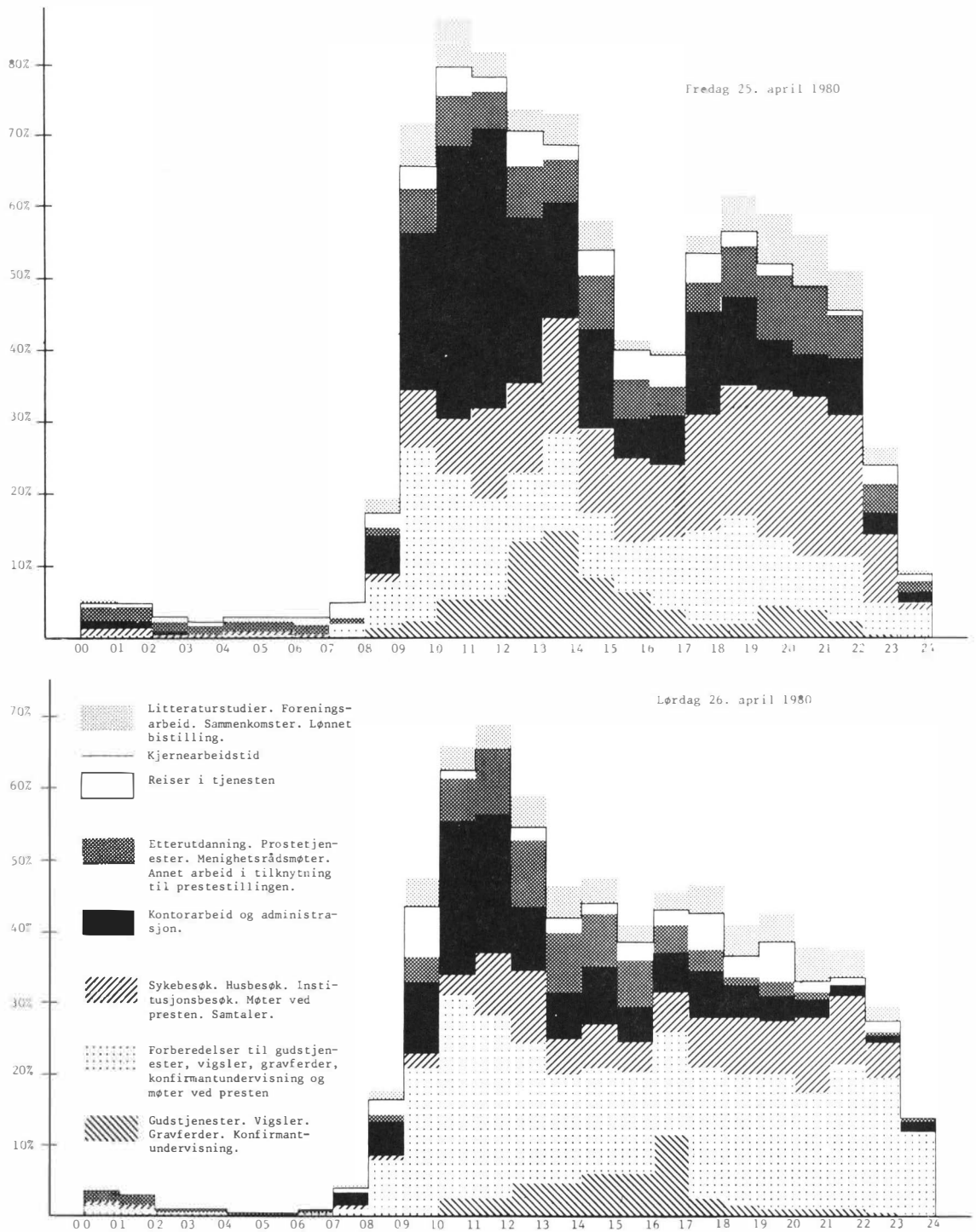
Foreningsarbeid er reiser og tidsforbruk i forbindelse med møter og deltagelse i humanitære og religiøse organisasjoner og foreninger hvor presten føler seg forpliktet til å delta, uten at det er et krav. Fagforeningsarbeid er også registrert her. Slikt foreningsarbeid foregår på alle ukedagene, men i mindre utstrekning på søndag og fredag enn de øvrige dagene. Foreningsarbeid er en typisk kveldsaktivitet, og det er særlig mellom kl. 19 og 22 prestene er opptatt med denne virksomheten. Mandag kl. 20.15 drev 7,5 prosent av menighetsprestene foreningsarbeid, og også onsdag mellom kl. 20 og 22 var andelen over 7 prosent.

Sammenkomster omfatter reiser og tidsforbruk i forbindelse med sammenkomster der presten er innbudt i kraft av sin stilling, f.eks. familiesamvær i forbindelse med vielser, konfirmasjon o.l., men ikke gravferder. Tidsforbruket i denne forbindelse er beskjedent, og er omtrent dobbelt så stort på søndag som på de øvrige ukedagene. Søndag kl. 13.15 var 4 prosent av menighetsprestene i slike sammenkomster. Ellers er dette i første rekke en kveldsaktivitet.

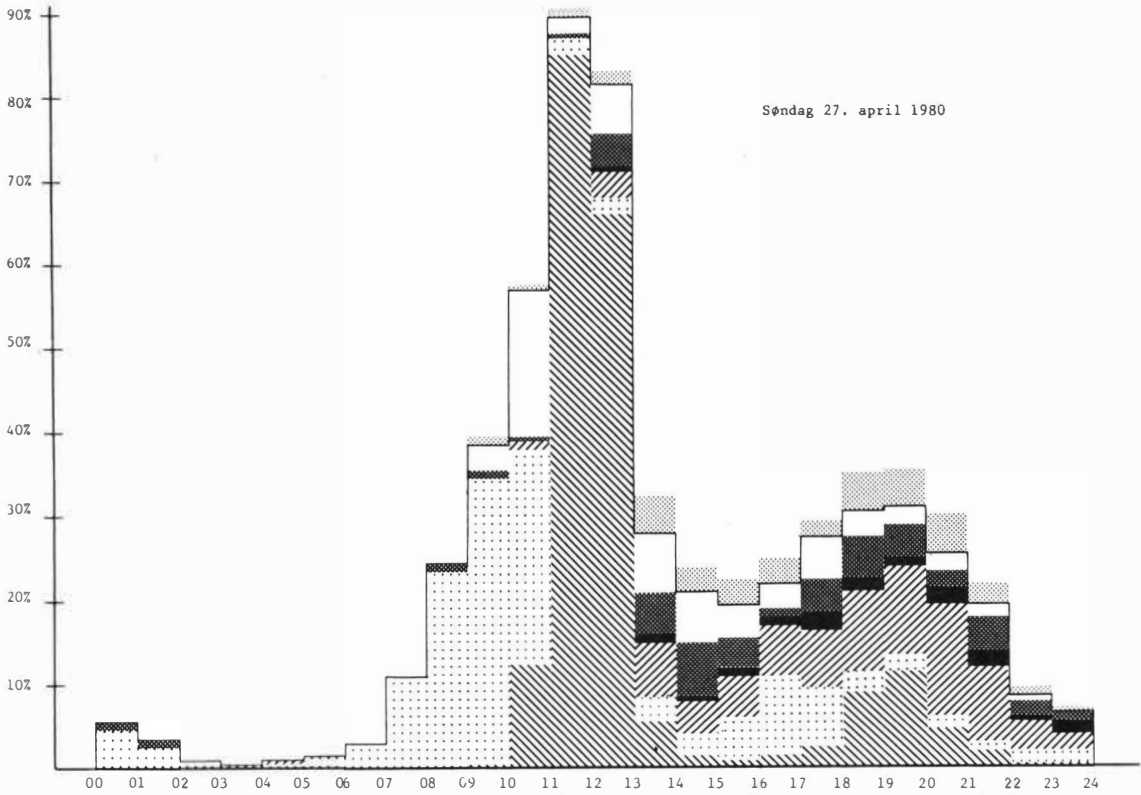
Lønnet bistilling omfatter også reiser i forbindelse med biarbeidet. Denne aktiviteten legger beslag på enda mindre tid enn de sistnevnte tre aktiviteter, men er ingen kveldsaktivitet i motsetning til disse. Da en stor del av bistillingene har forbindelse med undervisning, er andelen som utfører slikt arbeid størst mellom kl. 9 og 11 på hverdage.

Figur 2.1. Prosentandel av menighetsprester som var i virksomhet med ulike aktiviteter til enhver tid på døgnet i uken 21.-27. april 1980. Diagrammene bygger på opplysninger fra et tilfeldig utvalg på 200 menighetsprester.

Figur 2.1. Prosentandel av menighetsprester som var i virksomhet med ulike aktiviteter til enhver tid på døgnet i uken 21.-27. april 1980. Diagrammene bygger på opplysninger fra et tilfeldig utvalg på 200 menighetsprester.

Figur 2.1. Prosentandel av menighetsprester som var i virksomhet med ulike aktiviteter til enhver tid på døgnet i uken 21.-27. april 1980. Diagrammene bygger på opplysninger fra et tilfeldig utvalg på 200 menighetsprester.

3 ARBEIDSTIDEN

I uken 21. - 27. april 1980 var menighetsprestene i virksomhet i gjennomsnittlig $53\frac{1}{2}$ timer med oppgaver som var direkte knyttet til tjenesten. Tallet inkluderer også reiser i tjenesten. Tabell 3.1. viser at tidsbruken er ulik for ulike kategorier av prester. Prostene har den lengste kjernearbeidstiden, nærmere 56 timer. Sokneprestene arbeider en time kortere enn prostene. Residerende kapellaners kjernearbeidstid var i overkant av 52 timer, mens kallskapellaner og kapellaner hadde kjernearbeidstid på henholdsvis $50\frac{1}{2}$ og 47 timer. Institusjonsprestene har mer ordnede arbeidsforhold med faste arbeidstider, og den gjennomsnittlige kjernearbeidstiden for disse var 41 timer. Det samme gjelder i en viss utstrekning feltprestene, som likevel kom opp i 47 timer i uken 21. - 27. april 1980.

Tabell 3.1. Gjennomsnittlig kjernearbeidstid og totalt tidsforbruk for prester i ulike stillingskategorier i tiden 21. - 27. april 1980.

Stillingskategori	Antall observasjoner	Kjernearbeidstid	Totalt tidsforbruk
Prost	65	55 t 44 m	60 t 9 m
Sokneprest	349	54 t 42 m	58 t 59 m
Res.kap.	194	52 t 11 m	56 t 43 m
Kallskapellan	43	50 t 26 m	54 t 23 m
Kapellan	28	47 t 9 m	50 t 20 m
Institusjonsprest	27	40 t 59 m	46 t 25 m
Feltprest	25	47 t 2 m	51 t 50 m

Hvis vi inkluderer de aktiviteter som ikke direkte går inn under prestatjenesten, men hvor presten føler seg mer eller mindre forpliktet til å delta, samt lønnede bistillinger, blir tidsforbruket vesentlig større. For menighetsprestene kommer det da opp i 57 timer og 48 minutter i uken 21. - 27. april 1980. Prostene brukte i gjennomsnitt over 60 timer i uken. Det var vanlig at menighetsprestene brukte i overkant av fire timer til slike ekstraaktiviteter. Institusjonsprestene brukte mest tid til slik virksomhet, ca. $5\frac{1}{2}$ timer.

Prostene har høyere gjennomsnittsalder enn de øvrige menighetsprestene. Dernest følger sokneprest, res.kap., kallskapellan og kapellan. En skulle derfor forvente at den gjennomsnittlige kjernerarbeidstiden ble lenger jo eldre menighetsprestene er. Tabell 3.2 viser at dette stemmer i en viss utstrekning. For menighetsprester under 40 år var den gjennomsnittlige kjernerarbeidstiden mellom 51 og 52 timer, mens den var mellom 56 og 57 timer for aldersgruppen 40-59 år. For dem som var over 60 år kan vi imidlertid registrere en noe kortere arbeidstid. Kjernerarbeidstiden for disse var 52½ timer i uken 21. - 27. april 1980.

Tabell 3.2 Gjennomsnittlig kjernerarbeidstid og totalt tidsforbruk for menighetsprester (prost, sokneprest, res.kapellan, kallskapellan og kapellan) i ulike aldersgrupper i tiden 21. - 27. april 1980.

Alder	Antall observasjoner	Kjernearbeidstid	Totalt tidsforbruk
Menighetsprest ¹⁾	679	53 t 30 m	57 t 48 m
Under 30 år	47	51 t 58 m	54 t 59 m
30 - 39 år	284	51 t 27 m	55 t 54 m
40 - 49 år	118	56 t 7 m	60 t 58 m
50 - 59 år	138	56 t 43 m	60 t 58 m
60 - 69 år	89	52 t 34 m	56 t 20 m

1) Inkluderer 3 prester med ukjent alder

Tabell 3.3 viser at prester som er småbarnsforeldre har kortere arbeidstid enn dem som er ugifte, gifte uten barn, eller har eldre barn. Menighetsprester med yngste barn i alderen 0-6 år arbeidet i gjennomsnitt 52 timer i uken 21. - 27. april 1980. De som hadde yngste barn i alderen 16-18 år arbeidet nesten 58 timer, mens de med yngste barn over 18 år hadde en kjernerarbeidstid på 52 3/4 timer. Kjernerarbeidstiden for ugifte og gifte uten barn var henholdsvis 55 og 54½ timer, altså noe over den gjennomsnittlige kjernerarbeidstiden for menighetsprester med barn.

Tabell 3.3 Gjennomsnittlig kjernearbeidstid og totalt tidsforbruk for menighetsprester med ulik ekteskapelig status og barn etter yngste barns alder.

Ekteskapelig status Yngste barns alder	Antall obser- vasjoner	Kjerne- arbeids- tid	Totalt tidsfor- bruk
Ugift	29	55 t 6 m	58 t 33 m
Gift uten barn	24	54 t 32 m	57 t 20 m
Yngste barn 0 - 6 år	320	51 t 59 m	56 t 22 m
Yngste barn 7 - 15 år	140	55 t 19 m	59 t 57 m
Yngste barn 16 - 18 år	36	57 t 55 m	61 t 3 m
Yngste barn over 18 år	120	52 t 44 m	57 t 21 m

Vi finner at proster og sokneprester i alderen 40-59 år med yngste barn i alderen 16-18 år gjennomsnittlig har den lengste kjernearbeidstiden, mens kapellaner i alderen 30-39 år med yngste barn under 7 år har den korteste arbeidstiden.

Flere faktorer virker inn på arbeidstiden, og videre oppdeling av materialet gir ikke gode holdepunkter for å vurdere hvilken som har størst betydning.

Vi kan først ta for oss stilling og arbeidstid. Sokneprester og residerende kapellaner i alderen 30-39 år hadde en kjernearbeidstid på henholdsvis 52 og 52½ timer. Arbeidstiden for kallskapellaner i samme aldersgruppe var 48 timer og for kapellaner en halv time kortere. Sokneprester i alderen 40-49 år har en gjennomsnittlig kjernearbeidstid på 57 timer, mens res.kap. i samme aldersgruppe arbeider 53 timer. I alderen 50-59 år kommer sokneprestene opp i gjennomsnittlig 58 timer, mens res.kap. går ned til 49 timer i gjennomsnitt. For sokneprester går altså arbeidstiden opp med alderen, mens den går ned for res.kap. Det er mulig at denne forskjellen kan tilskrives det at res.kap. i alderen 30-39 år med lang arbeid kan ha hatt lettere for å rykke opp i soknepreststillinger. Proster og sokneprester har omlag samme kjernearbeidstid på samme alderstrinn.

Vi kan gå over til å se på alder og arbeidstid. Over halvparten av menighetsprestene er sokneprester og hvordan de handler vil slå sterkt ut i totaltallene. Sokneprester i alderen 30-39 år hadde en kjernearbeidstid på 52 timer, i alderen 40-49 år var den øket til 57 timer. For sokneprester i alderen 50-59 år var den 58 timer, mens den var kortere for dem over 60 år, gjennomsnittlig 53 timer. Prostene fulgte samme mønstret som sokneprestene, 58½ timer for aldersgruppen 50-59 år

og 52 timer for de eldste. For alle de nevnte aldersgruppene hadde sokneprestene en kjernearbeidstid som var $\frac{1}{2}$ - $1\frac{1}{2}$ time høyere enn gjennomsnittet for menighetsprester. Som vi allerede har nevnt var mønstret et annet for res.kapellaner som hadde kjernearbeidstid på $52\frac{1}{2}$ timer i 30-39 årsalderen, 53 timer i 40-49 årsalderen og litt i overkant av 49 timer i 50-59 årsalderen.

Til slutt skal vi se på barn og arbeidstid. Menighetsprester med yngste barn under 7 år og som selv var i alderen 30-39 år, arbeidet litt i overkant av 51 timer, mens de som var 40-49 år arbeidet 57 timer. Menighetsprester med yngste barn i alderen 7-15 år arbeidet også litt i overkant av 51 timer, hvis de selv var i alderen 30-39 år, mens de som var 40-49 år arbeidet $53\frac{3}{4}$ timer og de som var 50-59 år arbeidet 59 timer 40 minutter.

Vi kan sammenligne prester i samme stilling og alder og med barn i ulik alder og se hvilke utslag dette har på kjernearbeidstiden. Sokneprester i alderen 30-39 år med yngste barn i alderen 0-6 år arbeidet $52\frac{1}{4}$ timer og de med yngste barn i alderen 7-15 år arbeidet 51 timer. Sokneprester i alderen 40-49 år med yngste barn i alderen 0-6 år hadde en kjernearbeidstid på $57\frac{1}{2}$ timer, mens de med yngste barn i alderen 7-15 år arbeidet $54\frac{1}{2}$ timer.

Skal en trekke noen konklusjoner, må det nærmest bli at om en har småbarn eller ikke har liten betydning for den tiden som brukes i prestestillingen. At menighetsprester som er småbarnsforeldre faktisk arbeider kortere tid enn de øvrige kan først og fremst forklares ved at de hører til de yngste som generelt har den korteste arbeidstiden. Dessuten er relativt mange av de unge kallskapellaner og kapellaner og disse har kortere arbeidstid enn de øvrige menighetsprestene.

Ulike stillinger gir et visst utslag i arbeidstiden. Blant de unge har sokneprester og res.kap. lenger arbeidstid enn kallskapellaner og kapellaner. Blant de eldre har proster og sokneprester lenger arbeidstid enn residerende kapellaner.

Det ser ut som om alderen er den viktigste av de tre faktorene, stilling, alder og familieforhold. En kan stille spørsmål om det ligger en holdningsendring bak, om de yngre ser annerledes på forholdet arbeid/familie/fritid. Undersøkelsen gir neppe grunnlag for å besvare dette spørsmålet. Tross alt har både de yngre og de eldre en meget lang arbeidstid, og forskjellen er ikke svært stor. Et forhold som kommer inn, og som flere prester har nevnt i spørreskjemaet, er at arbeidstiden og arbeidsoppgavene øker etter hvert som en innarbeider seg i en ny menighet.

Et annet forhold er at gjennomsnittstallene skjuler meget store individuelle forskjeller i arbeidstiden. Dette skal vi se nærmere på i neste avsnitt.

ULIKHETER I ARBEIDSTIDENS LENGDE

Tre prosent av menighetsprestene hadde en kjernearbeidstid på over 80 timer i uken 21. - 27. april 1980. Det var også tre prosent som arbeidet under 30 timer den samme uken. (Tabell V.3.1 i tabellvedlegget). Mange prester med kort arbeidstid har gitt uttrykk for at uken ikke var representativ. I mange prestegjeld deler prestene arbeidsoppgavene mellom seg på en slik måte at den ene presten tar de kirkelige handlingene den ene uken, den andre presten tar dem den andre uken. Dette kan føre til litt ujevn arbeidstid fra uke til uke, men i undersøkelsen skulle vi få med både den som har lenger og den som har kortere arbeidstid enn normalt.

Av dem som hadde kortest arbeidstid hadde de fleste en av sine fire årlige fri-weekender denne uken. For noen var denne kombinert med fridag, slik at det ialt ble tre fridager på en uke.

Tabell 3.4 Prester i ulike stillingskategorier fordelt etter kjernearbeidstidens lengde i uken 21. - 27. april 1980.

Stillingskategori	Antall observasjoner	Prosentandel med kjernearbeidstid					
		over 30 t	over 40 t	over 50 t	over 60 t	over 70 t	over 80 t
		%	%	%	%	%	%
Prost	65	98	98	69	29	12	2
Sokneprest	349	98	88	63	31	13	4
Res.kap.	194	96	84	54	25	11	3
Kallskapellan	43	98	84	47	16	2	0
Kapellan	28	93	68	36	15	4	0
Institusjonsprest	27	85	63	22	0	0	0
Feltprest	25	96	76	32	8	4	0

Det er i første rekke proster, sokneprester og residerende kapellaner som har de lange arbeidstidene. Henholdsvis 12, 13 og 11 prosent fra disse stillingskategoriene hadde en kjernearbeidstid på over 70 timer. Hele 69 prosent av prostene, 63 prosent av sokneprestene og 54 prosent av res. kapellanene arbeidet over 50 timer, og en merker seg at omlag hver tredje feltprest og hver femte institusjonsprest også hadde en kjernearbeidstid på over 50 timer.

Av menighetsprestene er det flest i aldersgruppen 50-59 år som har lang arbeidstid, 16 prosent hadde kjernerarbeidstid på over 70 timer. Menighetsprester i alderen 30-39 år har i gjennomsnitt kortere arbeidstid enn eldre og yngre kollegaer, men vi merker oss at hver tiende prest i denne aldersgruppen likevel hadde en kjernerarbeidstid på over 70 timer. Det at en menighetsprest er ung er altså ikke ensbetydende med at vedkommende har en kort arbeidstid i relasjon til de eldre. (Tabell V.3.1 i tabellvedlegget).

Det er flest menighetsprester med lang arbeidstid i landkommuner på Østlandet. Der var det 16 prosent som hadde en kjernerarbeidstid på over 70 timer. Ser vi hele landet under ett, er det flere med lang arbeidstid i landkommuner enn i bykommuner, 13 prosent på landet mot 8 prosent i byene hadde en kjernerarbeidstid på over 70 timer. På den annen side var det også flere med kort arbeidstid i landkommunene. (Tabell V.3.2 i tabellvedlegget).

PRESTEGJELD MED ULIKT INNBYGGERTALL OG ULIK BEMANNING

Vi har sammenlignet menighetsprestenes arbeidstid i prestegjeld med ulike innbyggertall. Ved denne sammenligningen har vi først benyttet kjernerarbeidstiden ekskl. reiser i tjenesten. På denne måten får vi korrigert for ulikheter som skyldes at prestegjeldene har ulik utstrekning og ikke like gode kommunikasjonsnett.

Tabell 3.5 viser at menighetsprestene arbeider lenger i prestegjeld med mange innbyggere enn i prestegjeld med få innbyggere når antallet prester er likt. Eneprester i prestegjeld med under 3000 innbyggere arbeidet 2 timer mindre enn eneprester i prestegjeld med 3000-4999 innbyggere. Disse arbeidet 45 minutter mindre enn eneprester i prestegjeld med 5000-6999 innbyggere.

Tabellen viser også at arbeidstiden er kortere når to menighetsprester arbeider i prestegjeld med 5000-6999 innbyggere enn når det er bare en. Det kunne kanskje forventes at arbeidstiden ble bortimot halvert når det ble to menighetsprester i prestegjeld av samme størrelse. Forskjellen er imidlertid bare 44 minutter i uken 21. - 27. april 1980, d.v.s omlag 1.5 prosent.

Tabell 3.5 Gjennomsnittlig kjernearbeidstid ekskl. reiser for menighetsprester som arbeider i prestegjeld med ulike antall innbyggere og med ulikt antall menighetsprester i prestegjeldet. (Det er tatt med tall i tabellen bare når det foreligger over 20 observasjoner).

Antall innbyggere i prestegjeldet	Menighetsprester	<u>Antall prester i prestegjeldet</u>			
		En	To	Tre	Fire
	min-utter	min-utter	min-utter	min-utter	min-utter
Sum	2932	2878	2963	2905	3015
Under 3000	2769	2778			
3000 - 4999	2848	2901			
5000 - 6999	2911	2946	2902		
7000 - 9999	2893		2923	2741	
10000 - 12999	3053		3168	2786	
Over 13000	3056		3067	3052	2988

Forskjellen blir større når tallet på prester øker fra to til tre i prestegjeld med 7000-12999 innbyggere. Konklusjonen blir likevel at en ny prest i prestegjeldet ikke betyr noen stor reduksjon i den gjennomsnittlige arbeidstiden. Derimot vil det sannsynligvis bli utført en rekke oppgaver som det tidligere ikke har vært tid for. Presten får bedre muligheter til å prioritere arbeidsoppgavene, og får derved en lettere arbeidssituasjon.

I tabell 3.5 er reisetiden holdt utenfor. Tabellen viser hvor lang tid presten bruker på menigheten. Tabell 3.6 viser den gjennomsnittlige kjernearbeidstid inkl. reiser i tjenesten. Bildet blir da et helt annet. Prestegjeld med lavt innbyggertall er gjerne spredtbebygde og krever stor reisevirksomhet. Den gjennomsnittlige kjernearbeidstiden for menighetsprester i prestegjeld med under 3000 innbyggere var to timer kortere enn i prestegjeld med 3000-4999 innbyggere. Når reisetiden blir inkludert, viser det seg imidlertid at kjernearbeidstiden blir like lang. Det samme gjelder ellers også, slik at kjernearbeidstiden inkl. reiser blir temmelig lik uansett hvor mange innbyggere det er i prestegjeldet og hvor mange prester det er der. Dette kan virke overraskende, men viser vel egentlig at flertallet av prestene utnytter sin kapasitet, og at det alltid vil være rikelig med oppgaver for flere prester i prestegjeldet.

Tabell 3.6 Gjennomsnittlig kjernearbeidstid inkl. reiser for menighetsprester som arbeider i prestegjeld med ulike antall innbyggere og med ulikt antall menighetsprester i prestegjeldet. (Det er tatt med tall i tabellen bare når det foreligger over 20 observasjoner).

Antall innbyggere i prestegjeldet	Sum	Antall prester i prestegjeldet			
		En	To	Tre	Fire
Gjennomsn. kjernearb.tid inkl. reiser	min-utter 3210	min-utter 3232	min-utter 3232	min-utter 3119	min-utter 3230
Under 3000	3243	3225			
3000 - 4999	3168	3224			
5000 - 6999	3224	3204	3253		
7000 - 9999	3127		3172	2906	
10000 - 12999	3225		3337	2950	
Over 13000	3282		3282	3287	3190

ARBEIDSTIDEN FORDELT PÅ AKTIVITETER

Av menighetsprestenes kjernearbeidstid på $53\frac{1}{2}$ timer gikk 4 t 40 m med til reiser. Den aktiviteten som krever mest tid er kontorarbeid, administrasjon og møter av administrativ art. Menighetsprestene brukte $12\frac{1}{2}$ timer til slike gjøremål i uken 21. - 27. april 1980. Menighetsrådsmøter var skilt ut som en egen aktivitet, og tidsforbruket var $1\frac{1}{2}$ time. Gudstjenester og møter ved presten la tilsammen beslag på 6 timer av menighetsprestenes arbeidstid. Gravferder og soknebud krevde tilsammen over $1\frac{1}{2}$ time, vigslar bare 8 minutter. Forberedelser i forbindelse med gudstjenester, vigslar, gravferder, konfirmantundervisning og møter ved presten var atskillig mer tidkrevende, 11 $\frac{3}{4}$ timer gikk med til dette, hvorav over halvparten bare til gudstjenester. Menighetsprestene brukte i gjennomsnitt 3 timer til undervisning og samvær med konfirmanter og foreldre i nevnte uke. (Tabell V.3.3 i tabellvedlegget.)

Samtaler i forbindelse med dåp, vigslar, gravferder, sjelesorg, dødsbud og megling var skilt ut som en egen aktivitet. Menighetsprestene brukte $2\frac{1}{2}$ timer til slike samtaler. Institusjonsbesøk, husbesøk og sykebesøk la beslag på 4 $\frac{3}{4}$ timer av menighetsprestens arbeidstid. Organisert etterutdanning tok i overkant av en time. Tiden som går med til etterutdanning kan være noe undervurdert i denne undersøkelsen. Vi har fått

svar fra enkelte prester som ikke fylte ut arbeidstidsskjemaet, fordi de var på etterutdanningskurs det meste av uken.

Av ekstraaktivitetene krevde foreningsarbeid (inkl. reiser) mest tid, 2 timer i gjennomsnitt. Litteraturstudier og sammenkomster la beslag på nesten en time hver, mens tidsforbruket i forbindelse med lønnede bistillinger bare var $\frac{1}{2}$ time i gjennomsnitt i uken 21. - 27. april 1980.

FORBRUK AV TID TIL ENKELTAKTIVITETER FOR PRESTER FRA ULIKE STILLINGSKATEGORIER.

Tabell 3.7 viser hvor lang tid prester i ulike stillingskategorier brukte til enkeltaktiviteter målt i minutter i uken 21. - 27. april 1980. Mest iøyenfallende ulikhet er det for prostetjenesten. Prosten er samtidig både sokneprest i sitt prestegjeld og prost i prostiet. Prostetjenestene er de spesielle oppgaver som er pålagt prosten i tillegg til vanlig prestetjeneste. Prostene brukte $5\frac{1}{2}$ timer i gjennomsnitt til slike tjenester. Prostene har den lengste kjernearbeidstiden, men bare en time mer enn sokneprestene. Sammenlignet med sokneprestene må de derfor bruke kortere tid på andre aktiviteter.

Prost (50-59 år):

"Prostens dilemma er forholdet mellom prostens oppgaver og oppgavene som sokneprest. Det skaper stadig samvittighetskonflikter. Prostens spesielle arbeidsforhold burde tas opp i en egen undersøkelse".

I et par tilfeller har eldre sokneprester nevnt i spørreskjemaet at de har forlatt prostestillinger på grunn av det store arbeidspresset.

Ellers merker en seg i tabell 3.7 at proster og sokneprester bruker atskillig mer tid til kontorarbeid og administrasjon enn residerende kapellaner, kallskapellaner og kapellaner, omlag $13\frac{1}{2}$ timer for den første gruppen mot 10-11 timer for den siste. Proster og sokneprester bruker også vesentlig mer tid til menighetsrådsmøter, sykebesøk, gravferder og soknebud. Residerende kapellaner, kallskapellaner og kapellaner bruker på sin side atskillig mer tid til forberedelser. De bruker også omlag en time mer enn proster og sokneprester til konfirmantundervisning og samvær med konfirmanter og foreldre.

Spørreskjemaet var ikke like godt tilpasset institusjonsprester og feltprester. De fleste institusjonsprestene er sykehusprester, og disse brukte 13 timer til samtaler og sykebesøk. Det kan neppe trekkes noen skarp grense mellom disse aktivitetene for sykehusprestene. Kontorarbeide og administrasjon la beslag på over 10 timer av institusjonsprestenes arbeidstid.

Tabell 3.7 Gjennomsnittlig tidsforbruk i minutter til enkeltaktiviteter for prester i ulike stillingskategorier i uken 21.-27.april -80.

Aktivitet \ Stilling	Prost	Sokne- prest	Res. kap.	Kalls- kap.	Kap.	Inst. prest	Felt- prest
Gudstjenester	147	137	129	138	119	57	69
Forberedelser til gudstjenester	287	362	386	389	336	103	201
Møter ved presten	236	224	234	192	222	233	195
Vigsler	9	8	11	3	2	0	0
Gravferder og soknebud	102	104	90	72	55	24	7
Samtaler i forbindelse med dåp, vigsler, gravferder, sjelesorg, dødsbud, megling	126	150	149	150	146	322	270
Konfirmantundervisning	135	169	232	198	221	2	32
Sykebesøk	62	74	47	35	19	464	7
Husbesøk	110	139	144	128	116	25	39
Institusjonsbesøk	84	96	91	85	69	19	12
Forberedelser i forbindelse med vigsler, gravferder, kon- firmantundervisning, møter ved presten.	284	335	356	392	431	200	203
Kontorarbeid, administrasjon, møter av administrativ art	821	811	668	617	645	620	712
Menighetsmøter og menighets- rådsmøter	97	101	85	62	34	7	2
Prostetjenester	334	0	0	0	0	0	17
Etterutdanning	82	69	71	59	32	40	358
Annet arbeid i tilknytning til prestestillingen	154	203	189	278	178	213	431
Sum ¹⁾	3070	2982	2882	2798	2625	2329	2555
Reiser i tjenesten	280	306	251	227	210	128	268
Kjernerarbeidstid ¹⁾	3350	3288	3133	3025	2835	2457	2823
Litteraturstudier	58	57	46	28	48	121	67
Foreningsarbeid inkl. reiser	130	123	128	89	95	100	48
Sammenkomster inkl. reiser	71	58	48	41	30	43	92
Sum	3609	3526	3355	3183	3008	2721	3030
Lønnet bistilling	9	18	50	80	19	62	80
Totalt tidsforbruk ¹⁾	3618	3544	3405	3263	3027	2783	3110

1) Sammenlignet med tabell 3.1 - 3.6 er det noen mindre avvik i tallene som skyldes avrundinger.

Spørreskjemaet passet enda dårligere for feltprestene. Feltprestene er en sammensatt gruppe. Noen er i faste stillinger med en stor andel administrasjon, andre er vernepliktige som er inne til førstegangstjeneste. Over 13 timer er kategorisert som "annet arbeid i tilknytning til preste-tjenesten", fordi det ikke har passet inn på andre steder i skjemaet. Feltprestene brukte for øvrig 12 timer på kontorarbeid og administrasjon og 6 timer på etterutdanning. Det siste tallet gir ikke uttrykk for normalt tidsforbruk til etterutdanning, men skyldes at det foregikk et etterutdanningskurs i uken 21. - 27. april 1980, hvor en stor andel av feltprestene deltok.

FORBRUK AV TID TIL ENKELTAKTIVITETER FOR PRESTER I ULIKE ALDERSGRUPPER.

Når en sammenligner prester fra ulike aldersgrupper, finner en stort sett de samme tendensene som en fant ved å sammenligne prester fra ulike stillingskategorier. Vi skal likevel ta for oss de yngste menighetsprestene, de under 30 år, og sammenligne med de eldste, de som er over 60 år. For disse to aldersgruppene er kjernearbeidstiden omtrent like lang. (Tabell V.3.3 i tabellvedlegget).

De eldste bruker 3½ timer mer på kontorarbeid, administrasjon og møter av administrativ art, og over en time mer på menighetsrådsmøter. De bruker henimot en time mer på gravferder og soknebud, en halv time mer på institusjonsbesøk og en time mer på sykebesøk. Prostetjenestene kommer også inn her. De eldste bruker 1 1/4 time mer i gjennomsnitt til prostetjenester.

De yngste bruker i første rekke lenger tid til å forberede seg til gudstjenester, vigsler, gravferder, konfirmantundervisning og møter ved presten, 4½ timer mer. De bruker også over en time mer på konfirmantundervisning, og henimot en time mer på møter ved presten.

FORBRUK AV TID TIL ENKELTAKTIVITETER FOR PRESTER SOM ARBEIDER I BY- ELLER LANDKOMMUNER.

En kan også sammenligne arbeidstiden for menighetsprester som arbeider i bykommuner og herredskommuner. Det mest slående er kanskje likheten, men for enkelte aktiviteter er det også forskjeller. Ikke overraskende reiser menighetspresten på landet 1 time og 40 min. mer enn sin kollega i byen. Ellers bruker presten på landet 35 minutter mer på gravferder og soknebud. Dette kommer for en stor del av at tallene også omfatter tid til eventuelle familiesamvær etter gravferden, og at presten er med på slike samvær forekommer atskillig hyppigere på landet enn i byene. (Tabell V.3.3 i tabellvedlegget).

FORBRUK AV TID TIL ENKELTAKTIVITETER FOR PRESTER MED ULIK ANNEN KIRKELIG BEMANNING I PRESTEGJELDET.

Den gjennomsnittlige arbeidstiden er praktisk talt like lang for menighetsprester som arbeider i prestegjeld med en eller med to menighetsprester. Hvis det er tre eller flere prester i prestegjeldet, blir arbeidstiden $1\frac{1}{2}$ - 2 timer kortere. Tredjeprest er ofte kapellan eller kallskapellan, og disse har i gjennomsnitt noe kortere arbeidstid enn sokneprester og res. kap. (Tabell V.3.4 i tabellvedlegget).

Når det gjelder fordelingen av arbeidstiden på enkeltaktiviteter, kan en si at likheten mellom menighetsprester som arbeider i prestegjeld med en, to eller flere prester er mest slående. Forskjell er det særlig på tidsforbruket til reiser, gravferder og soknebud. Eneprester arbeider i landkommuner og tabell V.3.3 viser at tidsforbruket til disse aktiviteter er vesentlig større i landkommuner. Tidsforbruket til prostetjenester er derimot større i kommuner med flere menighetsprester, og dette reflekterer at proster fortrinnsvis arbeider i store og sentrale prestegjeld.

En kateket skulle kunne avlaste menighetspresten bl.a. med konfirmantundervisning. Tabell V.3.4 viser at det også er tilfelle, men kanskje ikke i så stor utstrekning som en kunne vente. Menighetsprester i prestegjeld med kateket bruker bare 22 minutter mindre på konfirmantundervisning enn prester i prestegjeld uten kateket.

For øvrig viser tabellen noen resultater som kanskje er overraskende. Menighetsprester i prestegjeld med menighetssøster brukte like lang tid på sykebesøk som prester i prestegjeld uten menighetssøster. Menighetsprester i prestegjeld med menighetssekretær brukte derimot gjennomsnittlig 48 minutter på sykebesøk mot 67 minutter for dem som var i prestegjeld uten menighetssekretær. Menighetsprester i prestegjeld med soknediakon eller kateket brukte litt kortere tid på kontorarbeid og administrasjon enn dem som var uten. I prestegjeld med menighetssekretær brukte derimot menighetspresten 45 minutter mer til slikt arbeid enn der hvor det ikke var menighetssekretær.

En vil imidlertid i alle disse tilfellene kunne si at en ikke vet hva resultatet hadde vært hvis en ikke hadde hatt kateket, menighetssekretær o.s.v., forskjellene er små og er bare målt i en tilfeldig uke.

Menighetsprester i prestegjeld med soknediakon eller menighetssøster brukte 20-40 minutter mer til 'annet arbeid i tilknytning til prestestillingen' enn dem som ikke hadde slik betjening. Derimot brukte menighetsprester i prestegjeld med kateket eller menighetssekretær 30-40 minutter kortere tid til slik virksomhet enn dem som var uten. Vi vet lite om hva som går inn under 'annet arbeid i tilknytning til prestestillingen', men det kan kanskje være slik at redigering av menighetsbladet ofte kommer inn her, og at kateket og menighetssekretær kan være avlastning på dette området.

4 ARBEIDSOPPGAVER

Tabell 4.1 gir en oversikt over gjennomsnittlig antall gudstjenester, vigsler, gravferder m.m. for prester fra ulike stillingskategorier i uken 21.-27. april 1980. Menighetsprestene hadde omlag $1\frac{1}{2}$ gudstjeneste i nevnte uke, mellom $2\frac{1}{2}$ og 3 møter ved presten, og 0,8 gravferder. Omlag hver fjerde menighetsprest var i soknebud, og hver tjuende gikk med dødsbud. De avla gjennomsnittlig $2\frac{1}{2}$ sykebesøk og mellom $2\frac{1}{2}$ og 3 husbesøk i nevnte uke. Videre var de på institusjonsbesøk omlag $1\frac{1}{2}$ gang og i menighetsrådsmøte $\frac{1}{2}$ gang.

Tabell 4.1 Gjennomsnittlig antall gudstjenester, møter ved presten, vigsler m.m. for prester i ulike stillingskategorier i uken 21.-27. april 1980.

Gjennomsnittlig antall pr. prest	Prost	Sokne- prest	Res. kap.	Kalls- kap.	Kap- ellan	Inst. prest
Antall observasjoner	65	349	194	43	28	27
Gudstjenester	1,7	1,4	1,5	1,5	1,5	0,7
Møter ved presten	3,2	2,8	2,8	2,4	2,4	3,8
Vigsler	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0
Gravferder	0,9	0,8	0,8	0,6	0,8	0,4
Soknebud	0,2	0,3	0,2	0,2	0,0	0,4
Dødsbud	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Sykebesøk	2,5	2,6	2,0	1,6	0,8	18,5
Husbesøk	2,6	2,9	2,7	2,4	2,1	0,6
Institusjonsbesøk	1,7	1,7	1,5	1,3	1,3	0,3
Menighetsrådsmøter	0,6	0,5	0,5	0,3	0,3	0,4

Menighetsprestene hadde dobbelt så mange gudstjenester som institusjonsprestene og feltprestene. Institusjonsprestene hadde et høyere antall møter ved presten og var flere ganger i soknebud enn menighetsprestene. De hadde også et vesentlig høyere antall sykebesøk, 18,5. Dette er ikke overraskende, ettersom de fleste institusjonsprestene er sykehusprester. For øvrig viser tabellen at spørreskjemaet er dårlig tilpasset institusjonsprestenes virksomhet.

GUDSTJENESTER

Menighetsprestene brukte i gjennomsnitt 4 timer til forberedelser pr. gudstjeneste. Tidsforbruket varierte imidlertid stort fra prest til prest. Flere hadde ikke registrert noen tid til forberedelser i for-

bindelse med gudstjenester, mens andre hadde opp til 15 timer pr. gudstjeneste. Tabell 4.2 viser at den gjennomsnittlige tiden som går med til forberedelser til gudstjenester varierer med alderen. Menighetsprester under 30 år bruker i gjennomsnitt 5 timer til forberedelser pr. gudstjeneste, mens de som er over 50 år bruker omlag $3\frac{1}{2}$ timer.

Tabell 4.2 Gjennomsnittlig tidsforbruk til forberedelser til gudstjenester pr. gudstjeneste for menighetsprester i ulike aldersgrupper.

Alder	Tidsforbruk forberedelser til gudstjenester	
	Pr. gudstjeneste	
Menighetsprester i alt ¹⁾	4 t	5 min.
Under 30 år	5 t	2 min.
30-39 år	4 t	10 min.
40-49 år	4 t	23 min.
50-59 år	3 t	24 min.
60-69 år	3 t	32 min.

1) Inkl. 3 med uoppgitt alder.

Mange mener at det blir for kort tid til å forberede seg til gudstjenester på grunn av alle de andre oppgavene som ikke kan utsettes. Vi tar med et par kommentarer om dette.

Sokneprest (30-39 år):

"Det vert alt for lita tid til studium og fordjuping. Ofte får ein ikkje skrive eit ord av preika før sundag morgonen, fordi tida ikkje tillet det. Det ugjorde er utan tvil det som slit mest."

Res.kapellan (30-39 år):

"Arbeidsoppgåvene er så mange at tida til førebuing til gudstenester og andre tenester vert mykje mindre enn ønskjeleg og forsvarleg."

En skulle kanskje forvente at de som hadde lengst totalt tidsforbruk skulle få minst tid til å forberede seg til gudstjenester. Det gjelder sikkert også for mange, men ser vi på gjennomsnittstallene, viser tabell 4.3 at de som hadde kortest totalt tidsforbruk, brukte også minst tid til forberedelser pr. gudstjeneste. Tabellen viser også at de som hadde lengst totalt tidsforbruk brukte nesten like stor prosentandel av sin tid til forberedelser som dem med minst tidsforbruk.

Tabell 4.3 Gjennomsnittlig tidsforbruk til forberedelser til gudstjenester pr. gudstjeneste og prosentandel av det totale tidsforbruket som går med til forberedelser.

Totalt tidsforbruk i minutter	Under 3000 minutter (50 timer)	3000-3999 minutter (50-66,40 timer)	Over 4000 minutter (66 timer 40 minutter)
Antall observasjoner	197	312	170
Gjennomsnittlig totalt tidsforbruk	2557 min.	3490 min.	4450 min.
Gjennomsnittlig tidsforbruk til forberedelser til gudstjenester pr. gudstjeneste	218 min.	259 min.	251 min.
Gjennomsnittlig tidsforbruk til forberedelser til gudstjenester, møter ved presten, vigsler, gravferder og konfirmantundervisning	545 min.	721 min.	867 min.
Gjennomsnittlig tidsforbruk til forberedelser i prosent av totalt tidsforbruk	21,3%	20,7%	19,5%

En hadde fått et enda klarere bilde ved å korrigere for alderen. Det er en overvekt av eldre prester blant dem som hadde lengst arbeidstid. Samtidig vet vi at eldre prester bruker kortere tid enn yngre på å forberede seg til gudstjenester.

KONTORARBEID OG ADMINISTRASJON

Kontorarbeid, administrasjon og møter av administrativ art kan ikke spesifiseres på samme måte som de arbeidsoppgavene som er nevnt i avsnittet foran. I uken 21.-27. april 1980 brukte menighetsprestene i gjennomsnitt $12\frac{1}{2}$ timer til denne type arbeid. Tabell 4.4 viser at det var store individuelle forskjeller.

Tabell 4.4 Prester i ulike stillingskategorier fordelt etter tidsforbruk til kontorarbeid, administrasjon og møter av administrativ art.

Stillings- kategori	Antall observa- sjoner	Tidsforbruk til kontorarbeid, adm. og møter av admin. art			
		Over 5 t	Over 10 t	Over 15 t	Over 20 t
		%	%	%	%
Prost	65	97	63	34	19
Sokneprest	349	94	63	33	15
Res.kap.	194	90	46	21	10
Kallskapellan	43	86	42	14	7
Kapellan	28	82	41	26	7
Institusjonsprest	27	82	41	22	7
Feltprest	25	88	56	20	12

Av prostene brukte 19 prosent over 20 timer til kontorarbeid og administrasjon. Tilsvarende tall var 15 prosent for sokneprester og 7-12 prosent for de andre stillingskategoriene. Bare 3 prosent (egentlig bare 2 personer) av prostene brukte under 5 timer til kontorarbeid og administrasjon. Her var andelen 6 prosent for sokneprestene og 10-18 prosent for de andre stillingskategoriene.

VURDERING AV ARBEIDSBELASTNINGEN

Prestene ble bedt om å vurdere arbeidsbelastningen, og krysse av det svaralternativet som passet best på spørreskjemaet. Spørsmålet er noe upresist, som bl.a. denne kommentaren viser:

Res.kapellan (Under 30 år):

"Av rubrikken 'Arbeidsoppgaver' går det fram at eg vurderer arbeidsbelastninga som 'passe', samstundes som eg meiner at arbeidet på ulike felt i dei fleste tilfelle bør prioriterast høgare. Det betyr at dersom eg skulle ha gjort det eg burde ha gjort, hadde arbeidsbelastninga vorte for stor. Det er difor trong for både fleire prestar, kateket og soknediakon i kyrkjelyden."

Tabell 4.5 viser at det var flest blant prostene som mente at arbeidsbelastningen var "for stor", 62 prosent, mens andelen var 56 prosent for sokneprester, 52 prosent for res.kapellaner, 50 prosent for kallskapellaner, 32 prosent for kapellaner, 44 prosent for institusjonsprester

og 16 prosent for feltprester. Det er altså ganske godt samsvar mellom andelen som mener arbeidsbelastningen er "for stor" og den gjennomsnittlige arbeidstiden for stillingskategorien.

Tabell 4.5 Vurdering av arbeidsbelastningen foretatt av prester i ulike stillingskategorier.

Stilling	Antall obser- vasjon- er	Vurdering av arbeidsbelastningen						Sum
		For stor	Kunne vært mindre	Passe	Kunne vært større	For liten	Vet ikke, uopp-gitt	
		%	%	%	%	%	%	%
Prost	76	62	18	16	0	0	4	100
Sokneprest	399	56	19	19	2	0	4	100
Res.kap.	223	52	21	24	1	0	2	100
Kallskapellan	48	50	21	23	4	0	2	100
Kapellan	31	32	26	39	3	0	0	100
Institusjonsprest	34	44	15	32	0	0	9	100
Feltprest	32	16	12	72	0	0	0	100

Gjennomsnittlig kjernearbeidstid i uken 21.-27. april 1971 er i overkant av 56½ timer for dem som mener arbeidsbelastningen er for stor, over 52 timer for dem som mener at arbeidsbelastningen kunne vært mindre, og over 46 timer for dem som mener at den er passe stor. De få som mener at arbeidsbelastningen kunne vært større hadde en gjennomsnittlig kjernearbeidstid på over 49 timer i nevnte uke. (Tabell V.4.1 i tabellvedlegget.)

Et forhold som stadig går igjen når det gjelder arbeidsbelastningen er at det er de ting en ikke får tid til å gjøre som tynger mest. Vi tar med noen kommentarer:

Sokneprest (30-39 år):

"Når hele prestegjeldets betjening består av én prest, er noen prioritering ikke mulig. Man kunne si at det er forsømmelsene som prioriteres - nedover. Tiden strækker ikke til mer enn gudstjenester, kirkelige handlinger og samtaler i forbindelse med dem, konfirmantundervisning og administrasjon."

Res.kap. (30-39 år):

"Ugjort arbeid slit".

Kapellan (Under 30 år):

"Den største ulempen er at vårt prestegjeld er alt for stort, for mange mennesker å betjene, for sjelden man preker i samme kirke. Må spre innsatsen på for mange områder. Får gjort litt overalt, men langt fra nok."

Res.kap. (Under 30 år):

"Det som kanskje er det hardeste ved tjenesten, er ikke at en alltid har så mye å gjøre, men at en føler det er så mye mer som skulle vært gjort."

Forholdet til menigheten kan også virke tyngende i arbeidssituasjonen.

Sokneprest (40-49 år):

"Skjemaet fanger ikke opp slitasjeproblemer grunnet menighetens mer åndelige forhold. Det hele går på 'ytre' arbeidsvilkår. Prestene her på stedet males mellom 'organisasjons-kirken' og den moderne 'rådskirken'. Det kjennes tungt når menigheten ikke ser verdien i det som for presten er høyt prioritert: Samlingen om Ord og sakrament søndag formiddag."

Sokneprest (30-39 år):

"I det hele er det selve statskirkeordningen som sliter mest når det gjelder min prestetjeneste."

ANLEDNING TIL Å PRIORITERE ARBEIDSOPPGAVENE

Om arbeidsbelastningen føles lett eller tung, bestemmes blant annet av om en selv kan avgjøre hvilke oppgaver en skal ta på seg. Prestene ble spurt om de hadde god anledning eller mindre anledning enn ønskelig til å prioritere sine arbeidsoppgaver. Blant feltprestene og institusjonsprestene var det henholdsvis 75 og 65 prosent som mente de hadde god anledning til å prioritere. Av menighetsprestene hadde kapellanene best anledning til å prioritere, men også omlag halvparten av de residerende kapellanene og kallskapellanene mente de hadde god anledning til å prioritere sine arbeidsoppgaver. For sokneprester og proster var andelen henholdsvis 41 og 34 prosent. (Tabell V.4.2 i tabellvedlegget.)

Tabell 4.6 viser hvilke forhold som gjorde at det var mindre anledning enn ønskelig til å prioritere arbeidsoppgavene. Enkelte har oppgitt flere enn én årsak. Langt viktigste årsak er at mange faste og uungåelige oppgaver følger med stillingen. Svarene følger her samme mønstret som for kjernearbeidstiden og vurderingen av arbeidsbelastningen. Det

er flest blant prostene, 54 prosent, som mener det er liten anledning til å prioritere arbeidsoppgavene, fordi alt for mange faste oppgaver følger med stillingen. For sokneprester er prosentandelen 47, og for residerende kapellaner og kallskapellaner 42, mens den er betydelig lavere for kapellaner, institusjonsprester og feltprester.

Tabell 4.6 Prester fordelt etter stillingskategori og oppgitt årsak til at de har mindre anledning enn ønskelig til å prioritere arbeidsoppgavene.
(Beregnet i prosent av alle i stillingskategorien.)

Stillings- kategori	Antall observa- sjoner	For mange arbeidsoppgaver		
		er faste og følger med stillingen	pålegges av overordnede kirkelige instanser	pålegges av offentlige instanser
		%	%	%
Prost	76	54	4	11
Sokneprest	399	47	2	7
Res.kap.	223	42	6	4
Kallskapellan	48	42	2	2
Kapellan	31	23	10	3
Institusjonsprest	34	18	3	0
Feltprest	32	13	0	6

Noen kommentarer:

Sokneprest (60-69 år):

"Det må gjøres noe for å frigjøre prestene til deres egentlige oppgave: omsorg for menneskene. Frigjøre dem fra kontorarbeidet - fra skjemaene og kirkebøkene. Noe burde også gjøres for å oppmuntre prestene i deres arbeide - et slags velferdsteam burde reise rundt med sang, musikk, forkynnelse, med nye og friske impulser."

Res.kap. (30-39 år):

"Det som gjør prestatjenesten hard er ikke først og fremst lang og ubekvem arbeidstid, men måten en bruker tiden på. Administrativt arbeid tar alt for mye tid. En tvinges til en bortimot skandaløs feilprioritering, slik at en prests viktigste og egentlige oppgaver - sjelesorg og forkynnelse (dvs. forberedelse av denne) blir forsømt."

Det innebærer også at den nødvendige fornyelse gjennom regelmessige studier forhindres (jfr. ordinasjonsløftet om stadig å trenge dypere inn i den hellige skrift). Man kan faktisk av og til oppleve seg selv mer som godt betalt sekretær enn som prest. Ens tjeneste ut- hules og får et snev av det noe intetsigende. Noen av forutsetningene for at en prest skal fungere i sin gjerning blir ødelagt."

Sokneprest (40-49 år):

"Noe som vanskelig kommer frem i undersøkelsen er den uhyre uregel- messighet som alltid preger en prests arbeidsuke. Mye av det en prest gjør kommer på i en fart. Dermed opplever man nesten til stadighet at dager som var planlagt å være 'slappe' dager, blir overfylt av allskens gjøremål.

For meg blir det slik at oppgavene er så mange at det faktisk alltid bare er spørsmål om å la være å gjøre det minst viktige. Dermed sløyfer en det som skader minst. Det gjelder så godt som hele året. Generelt må det sies at arbeidssituasjonen er alldeles uholdbar. ..."

Res.kap. (40-49 år):

"Svært mye tid går med til å reise ... Mangel på kontorhjelp er prekær. Dette medfører stadig rush når en kommer hjem fra lange tjenestereiser. Det er også utilfredsstillende for menneskene i prestegjeldet til stadighet å ringe uten å treffe presten. At min hustru til stadighet må besvare de mange forespørsler er ikke til- fredsstillende. Dernest er det all tiden som går med til kontor- arbeid, bokføring o.l. Ikke minst for soknerådets mange gjøremål som faller på prestekontoret. En er prest for å være blant mennesker og til hjelp for andre. En skulle slippe å være blant papirer og stensiler."

Res.kap. (30-39 år):

"Menigheten er altfor stor og bare vokser og vokser. Dette tilsier at det til enhver tid kommer oppgaver som må løses øyeblikkelig. Derfor blir det liten tid til forberedelse til forkynnerarbeidet. Å prioritere noen del av menighetsarbeidet,...., er vanskelig fordi det allerede er på et minimum. Vi er i en pressituasjon. ..."

Seks prosent av residerende kapellaner og ti prosent av kapellanene mente at de pålegges for mange faste oppgaver av overordnede kirkelige instanser, og derved får mindre anledning enn ønskelig til å prioritere sine arbeidsoppgaver. At disse to kategoriene skiller seg ut synes å være rimelig, ettersom de har det nærmeste samarbeidet med overordnede kirkelige instanser. Et par kommentarer sier noe om problemene.

Res.kap.:

"En residerende kapellan har tradisjonelt en meget selvstendig stilling overfor sognepresten, fordelingen av kirkelige handlinger og gudstjenester er imidlertid sogneprestens myndighet. Men i realiteten begrenses residerende kapellans frihet og myndighet til å arbeide av sogneprestens opplegg og interesser. Man strekker seg langt for å stå til rådighet med å overta plikter sognepresten ikke liker, eller vikarierer, for å bevare det gode forhold. Dette sies å være et nokså alminnelig problem i bymenigheter med flere prester. På landsbygda har residerende kapellan og også kallskapellan og kapellan ikke bopel på samme sted som sognepresten, og har derfor sitt eget distrikt og må vesentlig arbeide uavhengig av sognepresten."

Res.kap.:

"Hva er bakgrunnen for sokneprestens tidligere tjeneste? Har han alltid vært eneprest, blir det lett vansker. 2. prest blir lett skjøvet ut..."

Av prostene er det 11 prosent og av sokneprestene 7 prosent som mener at for mange arbeidsoppgaver pålegges av offentlige instanser. Dette gjenspeiler antagelig at disse har mest kontakt med offentlige instanser. Av feltprestene mener seks prosent at de pålegges for mange arbeidsoppgaver av offentlige instanser. Enkelte feltprester som er inne til førstegangstjeneste oppfatter avgrensningen av ansvarsforholdet til kirkelige og militære myndigheter som uklart.

TJENESTEPLIKTER OG ARBEIDSOPPGAVER SOM BURDE UTGÅ ELLER OVERFØRES TIL ANDRE OFFENTLIGE INSTANSER

Prestene ble spurt om de var pålagt tjenesteplikter eller utførte arbeidsoppgaver som de mente burde utgå eller overføres til andre offentlige instanser. Det var 278 som svarte bekreftende på dette, 415 svarte nei og resten vet ikke eller uoppgitt. De som svarte ja, ble også bedt om å nevne hvilke tjenesteplikter eller arbeidsoppgaver de tenkte på.

Det meste av det som ble nevnt kan rubriseres under kontorarbeid og administrasjon. Mange svarte bare kontorarbeid eller administrasjon, mens andre svarte mer detaljert, og det var da fødselsregistret som uten sammenligning ble nevnt flest ganger. Folkeregistret ble tiltenkt denne oppgaven. Kirkebokføring, attestutskrifter, fødselsattester og navnesaker ble også hyppig nevnt. Dette er generelle arbeidsoppgaver som de fleste prester må utføre. Ellers ble det nevnt en rekke mer spesielle oppgaver som mange, men ikke alle prester må utføre. Flest ganger ble saksbehandlararbeid for menighetsråd og sokneråd nevnt. Mange mente at menighetsrådene burde hatt en administrasjon til å ta seg av dette.

Dernest ble verv som formann eller regnskapsfører for legater ofte nevnt. Tilsynsarbeid med kirke og prestegård og kirkevergeoppgaver kom igjen flere ganger. Redigering av menighetsbladet var også en tidkrevende oppgave som mange mente burde overtas helt eller delvis av andre.

Av tjenesteplikter som ikke kan registreres under kontorarbeid og administrasjon var det to som skilte seg klart ut, konfirmantundervisning og vielser. Andre tjenesteplikter ble nevnt bare sporadisk.

De som nevnte konfirmantundervisning ønsket i første rekke at registrering og en del av undervisningen skulle overtas av en kateket. Mange klaget på store konfirmantkull og oppfattet konfirmantundervisningen som særlig tyngende. Et par kommentarer kan vise dette.

Res.kap. (30-39 år):

"Talet på konfirmantar og deira innstilling er og av avgjerande betydning for prestens arbeidstilhøve. Kan vera stressande."

Sokneprest (30-39 år):

"Det er en mangel ved skjemaet at de forskjellige sider ved preste-tjenesten ikke blir belyst vedr. f.eks.: Hvilken del av prestens arbeid gir mest glede? Hvilken del av prestens arbeid føles vanskeligst? Da ville slitet med konfirmant-arbeidet blitt grundig dokumentert."

Deler av konfirmantundervisningen ønskes overført til andre, fordi den er tidkrevende. Dette argumentet brukes ikke når det gjelder vielser, som bare legger beslag på en liten del av prestenes tid. Det er en klar overvekt av yngre prester blant dem som mener andre bør overta vielsene, men det er også eldre prester som har en slik oppfatning.

Sokneprest (60-69 år):

"Vigsel. Jeg har lenge tenkt over saken. Da lysing ble erstattet av ekteskapsprøve var begeret fullt. La alle bli gift på Rådhuset, så kan de som ønsker det få kirkelig velsigning."

Flere mener kirkelig vielse kan erstattes av en kirkelig velsignelse.

Kapellan (30-39 år):

"Man burde eksempelvis ha obligatorisk 'borgerlig' vigsel - kirken burde nøye seg med å bidra med en eventuell kirkelig velsignelse."

ØNSKET TILLEGGSBEMANNING I PRESTEGJELDET

Menighetsprester som mente at belastningen var for stor, ble bedt om å angi hvilken type bemanning som først burde komme i tillegg. Det viste seg at prester som mente arbeidsbelastningen "kunne vært større" eller var "passe" også besvarte dette spørsmålet. Ettersom spørsmålet om arbeidsbelastningen kunne oppfattes tvetydig, har vi tatt med alle vurderinger av tilleggsbemanning uansett mening om arbeidsbelastningen. Det ble i spørreskjemaet nevnt seks former for tilleggsbemanning, prest, kateket, menighetssekretær, menighetssøster, soknediakon og kontorhjelp. Prestene ble spurt om å krysse av den yrkesgruppen som først burde komme i tillegg. Det viste seg at ganske mange krysset av flere typer av tilleggsbemanning, og for ikke å miste informasjon har vi valgt å ta også disse med i tabellene.

Tabell 4.7 viser at prostene mener at det er størst behov for en prest i tillegg. 30 prosent har krysset av prest, mens 26 prosent har satt kryss for kateket og kontorhjelp. Blant sokneprestene er det flest som har behov for kateket, mens menighetssekretær og annen prest følger nærmest. Kateket står også på toppen av ønskelisten til res.kapellaner nærmest fulgt av en prest i tillegg. Blant kallskapellanene er det flest som ønsker en menighetssekretær, men nesten like mange foretrekker en kateket. Av kapellanene er det langt de fleste, 39 prosent, som mener en kateket bør ansettes først.

Tabell 4.7 Bemanning som burde komme i tillegg fordi arbeidsbelastningen er for stor etter vurdering av prester i ulike stillingskategorier.

Stillingskategori	Antall obser- vasjon- er	Ønsket tilleggsbemanning							Sum ¹⁾
		Prest	Kate- ket	Menig- hets- sekr.	Menig- hets- søster	Sokne- dia- kon	Kon- tor- hjelp	Andre yrkes- gr.	
		%	%	%	%	%	%	%	%
Prost	76	30	26	21	0	17	26	5	125
Sokneprest	399	24	31	27	5	13	18	4	122
Res.kapellan	223	27	32	17	2	7	17	8	110
Kallskapellan	48	17	27	29	0	13	10	6	102
Kapellan	31	6	39	6	0	16	3	10	80
Institusjonsprest	34	0	0	0	0	6	9	6	21
Feltprest	32	0	0	0	0	0	16	9	25

1) Summen overstiger 100, fordi enkelte har oppgitt flere enn én yrkesgruppe som tilleggsbemanning.

Blant institusjonsprestene og feltprestene var det færre som ønsket tilleggsbemanning. Det var i første rekke kontorhjelp som sto på ønskelisten for disse.

Av alle menighetsprestene mente 32 prosent at kateket først burde komme i tillegg, 24 prosent mente en annen prest, 23 prosent menighetssekretær, 17 prosent annen kontorhjelp, 12 prosent soknediakon, 3 prosent menighetssøster og 5 prosent nevnte en annen yrkesgruppe. Annen yrkesgruppe ble ofte spesifisert som en eller annen form for kontorhjelp, f.eks. menighetsfullmektig eller kontorsjef. Ellers var mange yrkesgrupper sporadisk nevnt. Det var imidlertid en yrkesgruppe som ble så hyppig nevnt at den ville ha blitt avkrysset av mange hvis den hadde vært oppgitt som et alternativ på linje med kateket, soknediakon og menighetssekretær. Den gruppen det dreier seg om er barne- og ungdomsarbeidere.

Tabell 4.8 Antall og prosentandel menighetsprester som ønsker tilleggsbemanning fordelt etter type bemanning og om en har vedkommende yrkesgruppe i prestegjeldet tidligere eller ikke.

Første ønske om tilleggsbemanning	Annen prest	Kateket	Soknediakon	Menighetssøster	Menighetssekretær	Kontorhjelp	Annen yrkesgruppe
Menighetsprester ialt	777	777	777	777	777	777	777
Herav som ønsket	188	250	94	23	179	134	41
Prosentandel	24	32	12	3	23	17	5
<hr/>							
Menighetsprester <u>med</u> vedkommende yrkesgruppe i prestegjeldet	558	152	87	174	245	361	
Herav som ønsket	130	8	4	5	16	41	
Prosentandel	23	5	5	3	7	11	
<hr/>							
Menighetsprester <u>uten</u> vedkommende yrkesgruppe i prestegjeldet	219	625	690	603	532	416	
Herav som ønsket	58	242	90	18	163	93	
Prosentandel	26	39	13	3	31	22	

Menighetsprestene kan deles i to grupper - de som allerede har kateket, soknediakon, menighetssekretær o.l. i prestegjeldet, og de som ikke har.

Av menighetsprester som allerede har kateket i prestegjeldet prioriterer 5 prosent denne yrkesgruppen mot 39 prosent av dem som ikke har kateket. Også for soknediakon og menighetssekretær er det stor forskjell på vurderingen til menighetsprester som arbeider i prestegjeldet med eller uten slik bemanning. En ny prest i tillegg eller mer kontorhjelp kan en derimot ønske seg oftere, selv om disse yrkesgruppene eksisterer i prestegjeldet på forhånd.

MENIGHETSPRESTENES PRIORITERING AV OPPGAVER

Det ble listet opp en rekke ulike oppgaver, og prestene ble spurt om hvilke oppgaver de mente burde prioriteres høyere eller lavere med den geistelige arbeidskraft som var til rådighet. Neppe alle som har besvart spørsmålet har foretatt en virkelig prioritering. Tabell 4.9 viser f.eks. at 5 prosent mener at administrativt arbeid burde prioriteres høyere. De fleste av disse har krysset av "ønsket prioritert høyere" på alle oppgavene som er nevnt i tabell 4.9. Dette er selvfølgelig fullt mulig, ettersom listen ikke er fullstendig, og en kan nedprioritere oppgaver som ikke er nevnt. Mer sannsynlig er det imidlertid at mange har ment at alle disse oppgavene burde oppprioriteres uten å ta hensyn til at det må gå på bekostning av noe annet.

Tabell 4.9 Menighetsprester fordelt etter hva slags arbeid de mener burde prioriteres høyere og lavere.

Arbeidets art \ Ønskes prioritert	Høyere	Som i dag	Lavere	Uopp-gitt	Sum
	%	%	%	%	%
Arbeid blant barn	48	38	1	13	100
Arbeid blant ungdom	62	26	2	10	100
Arbeid blant voksne	52	32	1	15	100
Arbeid blant eldre	37	47	2	14	100
Oppsøkende virksomhet	78	13	1	8	100
Forkynnerarbeid	48	39	1	12	100
Administrativt arbeid	5	36	43	16	100

Tabellen bekrefter det inntrykket en har fått av undersøkelsen ellers. Menighetsprestene mener administrativt arbeid bør prioriteres lavere, mens arbeid blant mennesker bør prioriteres høyere. Størst andel mener oppsøkende virksomhet bør prioriteres høyere, 78 prosent, dernest følger arbeid blant ungdom, 62 prosent. Omtrent like mange vil prioritere

arbeid blant voksne, arbeid blant barn og forkynnerarbeid høyere, henholdsvis 52, 48 og 48 prosent. Det er langt færre som vil prioritere arbeid blant eldre høyere, 37 prosent. Dette skyldes sannsynligvis ikke et ønske om at arbeidet blant eldre ikke skal tillegges stor vekt, men er vel heller en erkjennelse av at arbeidet blant eldre krever en stor del av tiden i dag sammenlignet med andre aldersgrupper.

En oppdeling på aldersgrupper viser at det er markerte meningsforskjeller mellom yngre og eldre menighetsprester om hvilke oppgaver som bør prioriteres høyere eller lavere. Tabell 4.10 viser at 57 prosent av menighetsprestene under 40 år mener administrativt arbeid bør prioriteres lavere, mens andelen er 47 prosent for aldersgruppen 40-59 år og 41 prosent for dem som er over 60 år. Forskjellen kan skyldes en større aversjon mot administrativt arbeid blant de yngre, men til dels kan det også skyldes at de yngre har brukt skalaen bedre og virkelig foretatt en prioritering.

Tabell 4.10 Menighetsprester fordelt etter alder og hva slags arbeid de mener burde prioriteres høyere og lavere.
(Beregnet i prosent av alle som har oppgitt alternativ.)

Alder	Under 40 år			40-59 år			60 år og eldre		
	Høy- ere	Som idag	Lav- ere	Høy- ere	Som idag	Lav- ere	Høy- ere	Som idag	Lav- ere
<u>Ønskes prioritert</u>									
<u>Arbeidets art</u>	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Arbeid blant barn	51	48	1	59	40	1	62	38	0
Arbeid blant ungdom	66	32	2	69	28	3	78	20	2
Arbeid blant voksne	62	36	2	60	39	1	59	40	1
Arbeid blant eldre	37	60	3	47	51	2	55	44	1
Oppsøkende virksomhet	79	20	1	91	8	1	89	10	1
Forkynnerarbeid	56	43	1	54	44	2	44	56	0
Administrativt arbeid	6	37	57	6	47	47	4	55	41

En større andel av eldre enn yngre menighetsprester mener at arbeid blant barn, ungdom og eldre og oppsøkende virksomhet bør prioriteres høyere. Mest markert er forskjellen når det gjelder arbeid blant eldre. Av menighetsprester under 40 år mente 37 prosent at dette arbeidet burde prioriteres høyere, mens andelen var 55 prosent for dem over 60 år. (Prosentandelene er i denne tabellen regnet av alle som har foretatt en vurdering, i motsetning til tabell 4.9 hvor også uoppgitte er med i grunnlaget.)

Blant de yngre menighetsprestene er det en større andel enn blant de eldre som mener at forkynnerarbeid burde prioriteres høyere.

5 ARBEIDSSTEDET

GYMNAS- OG ARBEIDSSTED

Hvis vi sammenligner antallet menighetsprester med gymnaseksamen fra regionen med antallet som arbeider i samme region, finner vi at et stort overskudd kommer fra Oslo, Agderfylkene, Rogaland og Hordaland, mens særlig Trøndelag og Nord-Norge har underskudd.

Å bruke gymnasfylke som utgangspunkt kan være litt misvisende. Det er f.eks. ikke mange år siden de første gymnaser ble opprettet i Finmark. Tidligere måtte finmarkinger dra til andre fylker for å ta artium. Lands- gymnas har også hatt elever fra flere fylker. Dette vil imidlertid jamne seg bedre ut når en sammenligner landsdeler og ikke fylker.

Tabell 5.1 viser at 159 menighetsprester kommer fra Sørlandet/Rogaland, mens 94 arbeider i regionen. Bare 25 av menighetsprestene som er med i undersøkelsen har oppgitt Nord-Norge som gymnassted, mens 93 arbeider i landsdelen. Det er også få med gymnaseksamen fra Trøndelag i forhold til antallet som arbeider der. På Vestlandet (unntatt Rogaland) arbeider omtrent like mange som antallet med gymnassted i landsdelen. Det samme gjelder for Østlandet, men deler vi opp på Oslo og Akershus og Østlandet for øvrig, finner vi at langt flere menighetsprester kommer fra Oslo og Akershus enn det er stillinger for i regionen, mens det motsatte er tilfellet for Østlandet for øvrig.

Tabell 5.1 Menighetsprester fordelt etter gymnassted og arbeidssted i 1980. Prosentandel som arbeider i egen landsdel og egenrekruttering i landsdelen.

Landsdel	Gymnas- sted	Arbeids- sted	Andel som	Egen-
			arbeider i egen landsdel	rekruttering i landsdelen
			%	%
Oslo og Akershus	175	113	30	49
Østlandet for øvrig	175	227	51	41
Sørlandet/Rogaland	159	94	37	64
Vestlandet÷Rogaland	166	157	57	61
Trøndelag	45	82	45	28
Nord-Norge	25	93	68	19
Ukjent	21			
Sum	766	766		
Østlandet	350	340	65	70
Sørlandet/Vestlandet	325	251	58	76
Trøndelag/Nord-Norge	70	175	69	28
Ukjent	21			
Sum	766	766		

Den ujamne rekrutteringen gjør at andelen som arbeider i samme landsdel som de har gymnaseksamen fra varierer. Av menighetsprester fra Sørlandet/Rogaland arbeider 37 prosent i denne regionen, mens 68 prosent av menighetsprester fra Nord-Norge arbeider i egen landsdel. Disse utgjør på den annen side bare 19 prosent av alle menighetsprestene som arbeider i Nord-Norge. Egenrekrutteringen er lav også i Trøndelag hvor 28 prosent har gymnaseksamen i egen landsdel. På Sørlandet og Vestlandet er tilsvarende andel over 60 prosent. Som tabellen viser, blir disse prosenttallene større når en slår sammen større områder, men tendensen er den samme.

MOBILITET

Menighetsprestene flytter ofte. Det betraktes som passende å ha vært på et sted i minst fem år, og at en deretter skal skifte stilling. Vi har registrert arbeidsstedsfylke i 1975 og 1980 og finner at 37 prosent hadde flyttet over fylkesgrensene i løpet av denne femårsperioden. (Tabell V.5.2 i tabellvedlegget). Tallet sier imidlertid lite om den totale flyttheppigheten, fordi mange har flyttet mellom prestegjeld i samme fylke, og dette er ikke registrert. Selv om spredningen er stor, er det nok en tendens til ikke å gjøre alt for store geografiske sprang. Relativt mange av de registrerte flyttingene har foregått mellom nabofylker, og en må derfor anta at ganske mange også har flyttet innenfor fylket.

Tabell 5.2, som bygger på tabell V.5.2 i tabellvedlegget, viser nettoflyttinger mellom landsdeler i perioden 1975-1980, antallet nyuteksaminerte kandidater som har begynt i landsdelen og kandidater som arbeidet i utlandet i 1975 og som har flyttet til Norge. Differansen gir et tilnærmet uttrykk for avgangen, pensjonerte og døde, og overgang til andre yrker i perioden 1975-1980. Tallene gir bare et tilnærmet riktig bilde bl.a. fordi antallet besatte stillinger kan være en annen i 1980 enn i 1975.

Tabellen viser at det har flyttet 5 menighetsprester fra Oslo og Akershus til Nord-Norge i perioden 1975-1980, ingen den andre veien. Til resten av landet har det vært en nettoutflytting på 30 fra Nord-Norge, 38 har flyttet ut og 8 inn. Den store utflyttingen har blitt erstattet av nyuteksaminerte kandidater. Nye kandidater utgjorde 40 prosent av alle menighetsprestene i Nord-Norge i 1980, hvilket var høyere enn i resten av landet. Avgangen som følge av pensjonering og død var liten i perioden 1975-1980.

Tabell 5.2 Menighetsprestenes flyttinger mellom landsdeler fra 1975 til 1980, nykommere til yrket og avgang som følge av pensjonering og død og overgang til andre yrker.

	<u>Endringer fra 1975 til 1980</u>						
	Nettoinn- flytting (+) Nettout- flytting (÷)	Oslo og Akers- hus	Øst- landet for- øvrig	Sør- landet Roga- land	Vest- landet ÷Roga land	Trønde- lag	Nord- Norge
Oslo og Akershus	÷ 25	-	+ 6	+ 3	+ 3	+ 8	+ 5
Østlandet for øvrig	+ 37	÷ 6	-	÷ 4	÷ 6	÷ 7	÷14
Sørlandet/Rogaland	+ 9	÷ 3	+ 4	-	÷ 3	÷ 3	÷ 4
Vestlandet÷Rogaland	+ 4	÷ 3	+ 6	+ 3	-	÷ 1	÷ 9
Trøndelag	0	÷ 8	+ 7	+ 3	+ 1	-	÷ 3
Nord-Norge	÷ 25	÷ 5	+14	+ 4	+ 9	+ 3	-
Utlandet i 1975	÷ 22	+ 2	+ 6	+ 8	+ 3	+ 2	+ 1
Nyuteksaminerte kan- didater 1975-80.	÷190	+29	+38	+13	+46	+27	+37
Avgang 1975 - 1980	÷212	÷ 6	÷81	÷30	÷53	÷29	÷13
Kand. med eksamen fra 1975-79 i prosent av alle i 1980.		26%	17%	14%	29%	33%	40%

Trøndelag har nettoinnflytting fra Oslo og Nord-Norge og nettoutflytting til resten av landet. Totalt er antallet prester som har flyttet ut like stort som antallet som har flyttet inn. Andelen nye kandidater er høy også i Trøndelag, 33%.

Vestlandet (unntatt Rogaland) har hatt nettoinnflytting fra Oslo og Akershus, Nord-Norge og Trøndelag, nettoutflytting til resten av landet. Også Vestlandet har en andel nye kandidater som er høyere enn landsgjennomsnittet, 29 prosent. Avgangen som følge av pensjonering, død og overgang til andre yrker er også over gjennomsnittet.

Sørlandet/Rogaland har nettoinnflytting fra alle landsdeler unntatt Østlandet utenfor Oslo og Akershus. Av alle menighetsprestene i regionen er 14 prosent nyuteksaminerte. Dette er en andel som er langt under gjennomsnittet for hele landet.

Østlandet for øvrig (utenfor Oslo og Akershus) har hatt nettoinnflytting fra hele resten av landet. I likhet med Vestlandet var avgangen som følge av pensjonering m.m. høy i perioden 1975-1980. Bare omkring halvparten av denne avgangen er blitt erstattet med nyuteksaminerte kandidater eller prester fra utlandet. Den andre halvparten er erstattet av prester som er flyttet inn fra andre deler av landet.

Oslo og Akershus har hatt nettoutflytting til alle de øvrige regionene. Andelen nyuteksaminerte kandidater er 26 prosent, mens tilsvarende andel er 25 prosent for hele landet.

Den store utflyttingen fra Oslo og Akershus må ha en annen årsak enn utflyttingen fra Nord-Norge. Oslo og Akershus har relativt mange res.kap., kallskapellaner og kapellaner. Eldre prester har sjeldent flyttet ut og tallene tyder på at det i perioden 1975-1980 var relativt liten avgang som følge av pensjonering og overgang til andre yrker. Dette har gitt begrensede muligheter for avansement innenfor regionen, mens det har vært rikelig med ledige stillinger ellers i landet.

Vi kan etter dette skissere to hovedretninger for flyttinger i perioden 1975-80. En strøm har gått fra Oslo til resten av landet, en annen har gått fra Nord-Norge og sydover.

ALDERSSAMMENSETTING

Alderssammensettingen er en av flere indikatorer som kan fortelle noe om hvor menighetsprestene foretrekker å bo. Tabell 5.3 viser at på Sørlandet/Rogaland er 62 prosent av menighetsprestene 40 år og eldre, mens tilsvarende andel er 32 prosent i Nord-Norge. Oslo og Akershus har høyest andel menighetsprester over 59 år, 22 prosent, mens ingen av menighetsprestene som besvarte spørreskjemaet var 60 år eller eldre i Nord-Norge.

For andre yrkesgrupper er mobiliteten stor i begynnelsen av karrieren, men avtar med alderen. Som vi senere skal se, ser det ut som om menighetsprestene flytter nesten like mye etter at de har fylt 50 år som før.

Tabell 5.3 Prosentandel menighetsprester som er under 40 år og under 60 år i ulike landsdeler.

	Antall observa- sjoner	Prosentandel	
		under 40 år	under 60 år
		%	%
Menighetsprester ¹⁾	774	48	86
Oslo og Akershus	113	42	78
Østlandet for øvrig	227	40	80
Sørlandet/Rogaland	92	38	86
Vestlandet+Rogaland	156	55	90
Trøndelag	82	56	88
Nord-Norge	93	68	100

1) Herav 11 med ukjent landsdel

ENEPRESTER

Av landets menighetsprester arbeider 38 prosent i bykommuner og 62 prosent i landkommuner. (Tabell V.5.4 i tabellvedlegget). Det kan se ut som om arbeidsbelastningen varierer mer på landet enn i byene. Enepresten arbeider i prestegjeld med bare en prest. De fleste eneprester vil en finne i landkommuner, og det ser ut som om eneprestene har større problemer enn andre. Dette har særlig sammenheng med vanskene med å skaffe vikar.

Tabell 5.4 Prosentandel menighetsprester som arbeider i bykommuner og prosentandel eneprester (prester som arbeider i prestegjeld med bare en prest) i ulike landsdeler.

Landsdel	Menighetsprester	
	som arbeider i bykommuner	som er eneprester
	%	%
Oslo og Akershus	55	5
Østlandet for øvrig	35	30
Sørlandet/Rogaland	49	28
Vestlandet+Rogaland	30	35
Trøndelag	35	33
Nord-Norge	30	53
Hele landet	38	28

Andelen eneprester er høyest i Nord-Norge, hvor over halvparten, 53 prosent, er eneprester. Oslo og Akershus har klart den laveste andelen eneprester, 5 prosent, mens andelen eneprester er fra 28 til 35 prosent i de øvrige regionene.

KLIMA

For mange har klimaet en viss betydning når de skal velge bosted, men avgjørende betydning har det sjeldent. Vi har tatt med et spørsmål om vurderingen av de klimatiske forhold. Utslagene i vurderingene er meget store. Omkring halvparten av menighetsprestene på Østlandet vurderte klimaet som meget godt, mens bare 6 prosent fra Trøndelag og 12 prosent fra Nord-Norge brukte denne karakteristikken.

Av menighetsprestene i Nord-Norge og Vestlandet (unntatt Rogaland) mente 18 prosent at klimaet var lite bra eller dårlig. Tilsvarende andel på Østlandet var 2-3 prosent.

Tabell 5.5 Menighetsprester fordelt etter landsdel og vurdering av de klimatiske forhold.

Vurdering av klimatiske forhold	Antall observ.	Meget bra	Ganske bra	Mid-dels	Lite bra	Dårlig	Vet ikke Uoppgitt	Sum
		%	%	%	%	%	%	%
Oslo og Akershus	113	54	28	12	2	0	4	100
Østlandet for øvrig	227	49	33	11	3	0	4	100
Sørlandet/Rogaland	93	28	41	22	5	2	2	100
Vestlandet+Rogaland	157	15	30	34	15	3	3	100
Trøndelag	82	6	33	49	10	1	1	100
Nord-Norge	92	12	37	33	16	2	0	100
Hele landet ¹⁾	775	31	33	24	8	1	3	100

1) Inkl. 11 med ukjent landsdel

FRILUFTSLIV

Mulighetene for friluftsliv tillegges mindre vekt enn klimatiske forhold. For noen betyr likevel friluftslivet en del, og vi tok også med et spørsmål om dette. Mulighetene for friluftsliv ble vurdert som meget gode over hele landet. Flest i Nord-Norge brukte karakteristikken 'meget bra', hele 73 prosent. Mulighetene for friluftsliv ble for øvrig vurdert noe mindre positivt på Vestlandet og Sørlandet enn i resten av landet.

Tabell 5.6 Menighetsprester fordelt etter landsdel og vurdering av mulighetene for friluftsliv.

Vurdering av mulighetene for friluftsliv	Antall observ.	Meget bra	Ganske bra	Mid-dels	Lite bra	Dår-lig	Uaktuelt Vet ikke Uoppgitt	Sum
		%	%	%	%	%	%	%
Oslo og Akershus	113	71	18	5	3	1	2	100
Østlandet for øvrig	227	68	26	3	0	0	3	100
Sørlandet/Rogaland	93	52	38	8	1	1	0	100
Vestlandet/Rogaland	157	58	22	14	4	1	1	100
Trøndelag	82	64	29	4	2	0	1	100
Nord-Norge	92	73	20	3	1	2	1	100
Hele landet ¹⁾	775	64	25	6	2	1	2	100
Bykommuner	295	56	30	9	2	1	2	100
Landkommuner	480	69	22	5	2	0	2	100

1) Herav 11 med ukjent landsdel

6 REISER I TJENESTEN

Sokneprestene reiste mest i uken 21.-27. april 1980, i gjennomsnitt over 5 timer. I landkommuner i Trøndelag og Nord-Norge reiste de i gjennomsnitt $6\frac{1}{2}$ timer. Sokneprester bor oftere i spredtbygde strøk enn proster og residerende kapellaner, og i enda høyere grad kallskapellaner og kapellaner, som bor i mer tettbygde og sentrale strøk med mindre reiseavstander. Kapellanene reiste i gjennomsnitt $3\frac{1}{2}$ timer. Prosentandelen som reiste over 10 timer var imidlertid høyest for prostene, 16 prosent. I forbindelse med prostetjenestene kan det bli lange reiser over hele prostiet.

Institusjonsprestene brukte mindre enn halvparten av menighetsprestenes reisetid i gjennomsnitt. Feltprestene reiste i gjennomsnitt omtrent like mye som menighetsprestene, men det var flere som var på lange reiser. Hver femte feltprest reiste i over 10 timer i uken 21.-27. april 1980. Dette kan ha sammenheng med at mange reiste på etterutdanningskurs i nevnte uke. Døveprestene hadde en spesielt lang reisetid. Disse skal dekke flere fylker, og kommer derfor lett opp i en reisetid på 20-30 timer i uken.¹⁾

Tabell 6.1 Gjennomsnittlig reisetid for prester i ulike stillingskategorier og prester fordelt etter reisetidens lengde i uken 21.-27. april 1980.

Reisetid	Gjennomsnittlig reisetid i minutter	Andel med reisetid (uken 21.-27. april)				
		Under 1 t. 40 min.	1.40 t- 5 timer	5 timer- 10 timer	Over 10 timer	Sum
		%	%	%	%	%
Prost	280	38	33	13	16	100
Sokneprest	306	22	32	34	12	100
Res.kap.	251	35	27	29	9	100
Kallskapellan	227	23	49	23	5	100
Kapellan	210	36	36	28	0	100
Institusjonsprest	128	56	22	22	0	100
Feltprest	268	28	40	12	20	100

1) Vi har bare tre observasjoner når det gjelder arbeidstiden for døveprester, og kan derfor ikke behandle disse statistisk. Mve tyder imidlertid på at disse har en ekstraordinært lang arbeidsdag.

Andelen menighetsprester med reisetid over 10 timer i uken 21.-27. april 1980 var langt høyere i Nord-Norge enn i resten av landet. I Nord-Norge var andelen 21 prosent mot 10 prosent i gjennomsnitt for hele landet. Tabell 6.2 viser at prosentandelen med over 10 timers reiser også lå over landsgjennomsnittet i Trøndelag, hvor 13 prosent reiste mer enn 10 timer i tjenesten.

Tabell 6.2 Menighetsprester fordelt etter reisetidens lengde i uken 21.-27. april 1980 i ulike landsdeler.

Menighetsprester	Antall observasjoner	Andel med reisetid (uken 21.-27. april 1980)				
		Under 1 time 40 min.	1.40 t- 5 timer	5 timer- 10 timer	Over 10 timer	Sum
		%	%	%	%	%
Hele landet	667	28	31	31	10	100
Oslo og Akershus	96	29	34	30	7	100
Østlandet for øvrig	201	29	38	25	8	100
Sørlandet/Rogaland	84	48	19	25	8	100
Vestlandet+Rogaland	138	20	31	39	10	100
Trøndelag	68	21	28	38	13	100
Nord-Norge	80	19	27	33	21	100

Bilen var uten sammenligning det viktigste fremkomstmiddel over hele landet. Av menighetsprestene oppga 98 prosent egen bil som vanlig fremkomstmiddel i arbeidet. Bruk av båt forekom hyppig i enkelte deler av landet. Av alle menighetsprestene brukte 14 prosent ferge, 11 prosent skyssbåt og 1,5 prosent egen båt i arbeidet. Mange nevnte to eller flere fremkomstmiddel, slik at en prest f.eks. kunne ha egen bil, ferge og skyssbåt som vanlig transportmiddel.

For 3 prosent var drosje vanlig fremkomstmiddel, for 4 prosent buss, for 1,5 prosent tog, trikk og forstadsbane, for 7 prosent sykkel. "Apostlenes hester" ble oppgitt som vanlig fremkomstmiddel av 2 prosent. Det var også 2 prosent som nevnte andre fremkomstmiddel, herunder bl.a. snøscooter, rein og pulk og sparkstøtting. Det var særlig i Nord-Norge slike andre fremkomstmiddel ble nevnt. (Tabell V.6.1 i tabellvedlegget.)

På Østlandet er sykkel en viktigste alternativ til bilen. For 9 prosent av menighetsprestene er sykkel vanlig fremkomstmiddel. På Sørlandet/Rogaland oppgir 8 prosent sykkel og like mange ferge som fremkomst-

middel. På Vestlandet (unntatt Rogaland) er ferge vanlig for nesten 30 prosent og skyssbåt for 20-25 prosent. Båt er heller ikke uvanlig i Trøndelag, hvor 15 prosent oppgir ferge som vanlig fremkomstmiddel. I Nord-Norge bruker henimot 40 prosent ferge, og nesten like mange skyssbåt i tjenesten.

Gjennomsnittlig reisetid for menighetsprester i bykommuner var 3 timer 37 minutter mot 5 timer 18 minutter i landkommuner. Forskjellen kan virke påfallende liten når en tenker på de langt større avstandene i landkommunene. Kanskje kan trafikkforholdene med kjøring i byene være forklaring på at forskjellen ikke er større. Lang reisetid blir det først og fremst hvor båt må tas i bruk. Det er også i første rekke i forbindelse med båtreiser reisevirksomheten oppfattet som anstrengende.

Prestene har vurdert reisevirksomheten. I bykommunene oppga 59 prosent av menighetsprestene at de hadde liten reisevirksomhet, 30 prosent at den stort sett var behagelig, 8 prosent at den kunne være både behagelig og anstrengende og 3 prosent vurderte den som stort sett anstrengende. Av dem som brukte "både - og" som alternativ betraktet de fleste reisene som stort sett behagelig i pent vær eller om sommeren, mens de kunne være anstrengende om vinteren og i dårlig vær.

I landkommunene oppgir 15 prosent at de har liten reisevirksomhet, 55 prosent sier at reisene stort sett er behagelige, 20 prosent mener "både - og", mens 10 prosent vurderer dem som stort sett anstrengende. Prosentandelen som mener reisene er anstrengende er høy i Nord-Norge, Trøndelag og Vestlandet (unntatt Rogaland), hvor henholdsvis 22, 19 og 15 prosent gir uttrykk for en slik oppfatning. Tilsvarende andel på Sørlandet og Østlandet er liten.

Det er en klar sammenheng mellom reisetidens lengde og prosentandelen som mener reisene stort sett er anstrengende. Av menighetsprester som reiste mer enn 10 timer i uken 21.-27. april 1980, mente 24 prosent at tjenestereisene stort sett var anstrengende. Av dem som reiste mellom 5 og 10 timer hadde 11 prosent en slik oppfatning, mens det var bare 2 prosent av dem som reiste under 5 timer som vurderte reisene som stort sett anstrengende.

Tabell 6.3 Menighetsprester i bykommuner og landkommuner og i ulike landsdeler fordelt etter vurdering av tjenestereiser.

Vurdering av tjenestereiser	Bykommuner					Landkommuner				
	Antall observ.	Stort sett anstr.	Både og	Stort sett behagelig	Liten reisevirks.	Antall observ.	Stort sett anstr.	Både og	Stort sett behagelig	Liten reisevirks.
		%	%	%	%		%	%	%	%
Hele landet	284	3	8	30	59	470	10	20	55	15
Oslo og Akershus	57	0	3	25	72	49	0	10	39	51
Østlandet for øvrig	79	4	9	37	50	143	4	13	64	19
Sørlandet/Rogaland	44	0	7	32	61	46	2	13	63	22
Vestlandet + Rogaland	46	0	13	30	57	109	15	26	56	3
Trøndelag	28	7	4	21	68	52	19	21	60	0
Nord-Norge	28	11	18	28	43	63	22	35	38	5

Tabell 6.4 Menighetsprester fordelt etter reisetid i uken 21.-27. april 1980 og vurdering av tjenestereiser.

Vurdering av tjenestereiser	Reisetid i uken 21.-27. april 1980			
	Under 1 time 40 min.	1 time 40 min.- 5 timer	5 timer- 10 timer	Over 10 timer
Antall observasjoner	184	207	208	70
	%	%	%	%
Stort sett anstrengende	2	2	11	24
Både - og, vet ikke	10	13	21	23
Stort sett behagelige	33	53	49	39
Ingen reisevirksomhet av betydning	55	32	19	14
Sum	100	100	100	100

7 KONTORFORHOLD

Prestenes kontorforhold varierer sterkt. Noen har ikke offentlig kontor. Enkelte har eget kontor og andre kan dele kontor med annen kirkelig betjening. Noen har kontorhjelpe, andre har ikke. Kontorets beliggenhet kan variere. Det kan være i presteboligen, med eller uten egen inngang, i kirken eller i annen offentlig bygning. Det kan være venteværelse knyttet til kontoret eller ikke.

Tabell 7.1 Prester fordelt på stillingskategori og om de har offentlig kontor eller ikke og om de har kontorhjelpe på heltid eller deltid.

Stillings- kategori	Antall observa- sjoner	Prosentandel			
		uten offentlig kontor	med offentlig kontor	med kontorhjelpe på deltid	med kontorhjelpe på heltid
		%	%	%	%
Prost	76	0	100	60	15
Sokneprest	399	2	98	39	7
Res.kapellan	223	26	74	30	11
Kallskapellan	48	23	77	27	8
Kapellan	31	52	48	23	19
Institusjonsprest	34	14	86	12	3
Feltprest	32	3	97	16	6

Proster og sokneprester har offentlig kontor som er tillagt kirkebokføring. Av res.kapellaner og kallskapellaner oppgir 3 av 4 at de har offentlig kontor, mens bare halvparten av kapellanene er i samme situasjon. Prostene er også best dekket når det gjelder kontorhjelpe, 15 prosent har kontorhjelpe på heltid og 60 prosent på deltid. Av sokneprestene har under halvparten kontorhjelpe, 7 prosent har kontorhjelpe på heltid og 39 prosent på deltid. Av kapellanene oppgir 19 prosent at de har heltidshjelpe. Det skal innskytes at alle kapellanene deler kontor og derved også kontorhjelpe med andre.

En kommentar fra sokneprest (60-69 år):

"Jamt over tar kontorarbeidet alt for mye tid. Her kunne en god kontordame utføre bedre arbeid med noen måneders 'skolegang', enn en 'kostbar' teolog som heller skulle gjøre andre ting. Dette forholdet er en belastning.

Av menighetsprestene har 367 oppgitt at de har eget kontor, mens 302 deler kontor med andre. Å dele kontor mener mange er uheldig, fordi mange samtaler er av konfidensiell natur, og det er ikke lett å tale åpent med mange tilhørere.

Vikarprest (30-39 år):

"Kontorforholdene er utilfredsstillende. Ikke eget kontor til samtaler, sjelesorg o.l. for hver prest. -----"

Res.kap. (50-59 år):

"Jeg synes det er meningsløst at kontor og arbeidsforhold skal være så begrensende. Vi er 3 prester og 1 kateket på 1 kontor i kirken. Der skal vi også ha sekretær. Hjemmekontor har jeg bekostet i privat bolig. Vår menighet har ikke ett rom der folk kan snakke uforstyrret med presten".

Av prester som hadde oppgitt kontorets beliggenhet hadde 24 prosent kontor med egen inngang i presteboligen, 39 prosent hadde kontor uten egen inngang i presteboligen, 19 prosent hadde kontor i kirken og 18 prosent i annen offentlig bygning.

Flertallet hadde kontor i presteboligen, og dette var ikke alltid tilfredsstillende, særlig fordi mange da var tilbøyelig til å komme utenfor den offisielle kontortiden. Hvis kontoret ikke hadde egen inngang, ville besøkende virke forstyrrende for hele familien, og det kunne vel også være tilfeller hvor noen kviet seg for å besøke prestekontoret av den grunn.

Res. kap. (30-39 år):

"Det som sliter mest i det daglige arbeid er at kontoret skal være i prestegården og at folk kommer til alle tider, og at kontortiden blir lite respektert".

Av de menighetsprestene som besvarte spørsmålet om venteværelse hadde 51 prosent kontor med venteværelse, 49 prosent var uten. Manglende venteværelse vil alltid kunne være et stort minus, men kan være særlig kjedelig hvis kontoret ligger i presteboligen uten egen inngang.

Sokneprest (50-59 år):

"Ad. kontor: Intet venterom, - iskald entré som venterom (må bruke stuene). Familien må gå på kjøkkenet."

I tillegg til de forholdene som er nevnt foran kan selve kontorets beskaffenhet være dårlig.

Sokneprest (60-69 år):

"Kontorforholdene er angitt å være dårlige. Det kommer av at det er dårlig isolert, høyt under taket, ikke dobbeltdør mot stuen, meget kaldt om vinteren. Helsefarlig."

Tabell 7.2 viser at 41 prosent av menighetsprestene mente at kontorforholdene var meget gode eller ganske gode, 28 prosent svarte middels og 31 prosent mindre bra eller dårlig. Flest var fornøyd når kontoret lå i annen offentlig bygning. Da var det 63 prosent som mente at kontorforholdene var gode eller ganske gode. Bare 15 prosent vurderte dem som mindre bra eller dårlige. Dårligst var kontorforholdene når kontoret lå i presteboligen uten egen inngang. Da mente 25 prosent at de var meget gode eller ganske gode, mens 42 prosent mente de var mindre bra eller dårlige.

Tabell 7.2 Menighetsprester fordelt etter kontorets beliggenhet og om kontoret har venteværelse eller ikke og vurderingen av kontorforholdene.

Vurdering av kontorforholdene	Antall observasjoner	Meget gode	Ganske gode	Mid-dels	Mindre bra	Dår-lige	Sum
		%	%	%	%	%	%
Menighetsprester	700	17	24	28	16	15	100
Kontorets beliggenhet							
I presteboligen med egen inngang	164	20	29	32	10	9	100
uten egen inngang	267	6	19	33	23	19	100
I kirken	130	24	24	21	18	13	100
I annen off. bygning	120	31	32	22	8	7	100
Med venteværelse	348	30	31	25	8	6	100
Uten venteværelse	331	3	19	32	25	21	100
I presteboligen med egen inngang							
med venteværelse	105	27	32	28	7	6	100
uten venteværelse	57	9	23	38	14	16	100
uten egen inngang							
med venteværelse	67	19	24	36	11	10	100
uten venteværelse	199	2	17	33	27	21	100
I kirken med venteværelse							
med venteværelse	90	32	31	21	10	6	100
uten venteværelse	38	3	10	18	37	32	100
I annen off. bygning med venteværelse							
med venteværelse	85	41	34	15	6	4	100
uten venteværelse	34	3	29	38	15	15	100

Det ser imidlertid ut som om spørsmålet om venteværelse er langt viktigere enn kontorets beliggenhet. Av menighetsprester med kontor med venteværelse vurderte 61 prosent kontorforholdene som gode, bare 14 prosent mente de var mindre bra eller dårlige. Hvis det ikke var venteværelse til kontoret, vurderte bare 22 prosent forholdene som meget gode eller ganske gode, mens 46 prosent mente de var mindre bra eller dårlige.

Hvis vi kombinerer spørsmålet om kontoret har venteværelse eller ikke med kontorets beliggenhet, finner vi at kontorforholdene er dårligst hvor kontoret ligger i kirken uten venteværelse. Da mener 69 prosent av menighetsprestene at forholdene er mindre bra eller dårlige, mens bare 10 prosent har en slik oppfatning når kontoret ligger i annen offentlig bygning med venteværelse. Når kontoret ligger i kirken, vil det antagelig oftere være aktuelt å dele kontor, og dette er et forhold som vi ikke har tatt hensyn til i tabellen. Et annet forhold som ikke er med, men som kommer inn i vurderingen av kontorforholdene, er mangelen på kontorhjelp som kan variere.

8 LØNNSFORHOLD

Prester lønnes etter statsregulativet. Da undersøkelsen ble gjennomført, i april 1980, var domprosten på lønnstrinn 27 (svarte til en årslønn på kr. 131 725 i april 1980). Proster var på lønnstrinn 25-26 (kr. 119 977 - 125 711), sokneprester på lønnstrinn 22-25 (kr. 102 147 - 119 977), res. kap. på lønnstrinn 17-22 (kr. 78 156 - 102 147), kallskapellaner på lønnstrinn 16-18 (kr. 78 864 - 82 335) og kapellaner på lønnstrinn 16 (kr. 74 864). Sykehusprest var lønnet på lønnstrinn 22-23 og døveprester på lønnstrinn 22-24.

Etter forhandlinger i 1981 er det innført et lønssystem som avviker vesentlig fra det som gjaldt da undersøkelsen ble foretatt. Det nye lønssystemet innebærer at sokneprester, sykehusprester og døveprester skal lønnes etter lønnsstige 19-24, mens kapellangruppen skal lønnes etter lønnsstige 18-23. Det er imidlertid forutsatt at de nye lønninger bare skal gjøres gjeldende for prester som tilsettes etter et bestemt tidspunkt. Prester som var i tjeneste da det nye lønssystemet ble innført, skal derfor beholde sin lønn inntil de går over i ny stilling.

Prestene har vurdert lønnsforholdene. Ikke overraskende er prostene mest fornøyd, kallskapellaner og kapellaner minst fornøyd. Av prostene (som i undersøkelsen også inkluderer domprostene) mener 57 prosent at lønnsforholdene er meget gode, mens ingen mener at de er mindre gode eller dårlige. Av kallskapellanene og kapellanene mener henholdsvis 2 og 3 prosent at lønnsforholdene er meget gode, mens 46 prosent av kallskapellanene og 51 prosent av kapellanene vurderer dem som mindre gode eller dårlige.

Tabell 8.1 Prester fordelt etter stillingskategori og hvordan de vurderer lønnsforholdene.

Vurdering av lønnsforholdene	Meget bra	Ganske bra	Middels	Mindre bra	Dårlige	Vet ikke uoppgitt	Sum
	%	%	%	%	%	%	%
Prost	57	33	8	0	0	2	100
Sokneprest	38	40	15	2	1	4	100
Res.kapellan	24	42	20	10	2	2	100
Kallskapellan	2	8	42	21	25	2	100
Kapellan	3	7	32	32	19	7	100
Institusjonsprest	47	23	18	0	0	12	100
Feltprest	25	41	13	9	6	6	100

De som er misfornøyde med lønnsforholdene begrunner det gjerne med barnerik familie, studiégjeld, og finansiering av egen bolig. På grunn av prestestillingens særpreg med uberegnelig arbeidstid kan det også være vanskelig for ektefellen å ha en heltidsstilling, særlig i barne-rike familier.

Kallskapellan (30-39 år):

"Kallskap. lønn står ikke i rimelig forhold til stillingens arbeidsmengde og ubekveme arbeidstid. Det er problematisk å fø familie på fem på lønnstrinn 18. Stillingens art vanskeliggjør utarbeid for kona som aldri vet når prestemannen kan bidra med pass av barna."

Enkelte kommentarer går på at lønnsforskjeller mellom ulike pretekategorier kan virke urettferdig.

Sokneprest (60-69 år):

"... Automatisk lønnsopprykk for presteskapet bør snarest innføres. Nåværende lønnssystem virker urettferdig - ikke minst fordi det gir ulik pensjon."

Kallskapellan (30-39 år):

"... Også irriterende med så store lønnsforskjeller som ikke er begrunnet med alder, arbeidsoppgaver, arbeidsbyrde eller effektivitet, men med en begrunnelse som ene og alene bygger på hvilken tittel du har. Prinsippet om lik lønn for likt arbeid burde vært innført også i presteskapet."

Det nye lønnssystemet vil i en viss utstrekning rette på de forhold som berøres i denne kommentaren.

Prester får ingen overtidsgodtgjørelse. Inntekten blir den samme om de arbeider 30 timer eller 80 timer i prestestillingen. Lønnet bistilling kan bety ekstraintekter for noen, men omfanget av slikt ekstraarbeide er lite. Det er kallskapellaner og res.kap. som bruker mest tid på bistillinger (tabell 3.7).

Det ser ikke ut til å være noen sammenheng mellom arbeidstidens lengde og vurderingen av lønnsforholdene. Derimot er det klart at langt flere av de yngre enn av de eldre mener lønnen er dårlig. En større del av de yngre hører til kapellangruppene og har vesentlig lavere lønn enn de eldre. (Tabell V.8.1 i tabellvedlegget.)

9 SAMARBEID

Prestene har vurdert samarbeidet med overordnet kirkelig instans, med andre ansatte på prestekontoret, med menighetsrådet og med kommunale myndigheter. Generelt kan en si at prestene vurderer samarbeidet som godt på alle hold. Meget bra er et svaralternativ som svært ofte kommer igjen. Når vi analyserer tallene nærmere, finner vi variasjoner, men hovedinntrykket er at prestene opplever samarbeidet med andre lite konfliktfyllt.

SAMARBEIDET MED OVERORDNEDE KIRKELIGE INSTANSER

Av prostene karakteriserer 91 prosent samarbeidet med overordnet kirkelig instans som meget bra. Ingen mener det er mindre bra eller dårlig. Av sokneprestene mener 71 prosent at forholdet er meget bra, mens 2 prosent svarer dårlig eller mindre bra. Det er flest blant res. kap. som opplever forholdet til overordnede problematisk, 9 prosent har vurdert samarbeidet som dårlig eller mindre bra. Det er likevel 75 prosent som sier at samarbeidet er meget bra eller ganske bra. Det er også en klar overvekt som mener samarbeidet er meget bra eller ganske bra blant kallskapellaner og kapellaner, men av disse er det relativt mange som mener det er middels, ingen mener det er dårlig.

Tabell 9.1. Prester fordelt etter stillingskategori og vurdering av samarbeidet med overordnet kirkelig instans (sokneprest, prost, biskop)

Samarbeidet med overordnet kirkelig instans	Antall observasjoner	Meget bra	Ganske bra	Mid- dels	Mindre bra	Dår- lig	Vet ikke Uoppgitt Uaktuelt	Sum
		%	%	%	%	%	%	%
Prost	76	91	7	1	0	0	1	100
Sokneprest	399	71	18	5	1	1	4	100
Res.kap.	223	48	27	15	5	4	1	100
Kallskapellan	48	54	17	27	2	0	0	100
Kapellan	31	48	20	29	3	0	0	100

SAMARBEIDET MED ANDRE ANSATTE PÅ PRESTEKONTORET.

Tabell 9.2 viser at samarbeidet med andre ansatte på prestekontoret er enda bedre enn samarbeidet med overordnet kirkelig instans. Problemstillingen er riktignok uaktuell for mange ettersom de mangler kontor eller noen å samarbeide med. Svært få mener at samarbeidet er dårlig eller mindre bra, bortsett fra kapellanene hvorav 10 prosent (egentlig bare 3 personer) har en slik oppfatning.

Tabell 9.2 Prester fordelt etter stillingskategorier og vurdering av samarbeidet med andre ansatte på prestekontoret.

Samarbeidet med andre ansatte på prestekontoret	Antall observasjoner	Meget bra	Ganske bra	Mid- dels	Mindre bra	Dårlig	Vet ikke Uoppgitt Uaktuelt	Sum
		%	%	%	%	%	%	%
Prost	76	74	5	5	0	0	16	100
Sokneprest	399	44	7	2	0	1	46	100
Res.kap.	223	42	21	6	0	0	31	100
Kallskapellan	48	33	19	11	2	0	35	100
Kapellan	31	58	19	3	7	3	10	100

SAMARBEIDET MED MENIGHETSRÅDET

Av menighetsprestene vurderer 64 prosent samarbeidet med menighetsrådene som meget bra, 21 prosent mener at det er ganske bra, 10 prosent middels, 1 prosent mindre bra og 1 prosent dårlig, mens vi ikke kjenner vurderingen til de resterende 3 prosent. Tabell 9.3 viser at proster og sokneprester vurderer samarbeidet som bedre enn residerende kapellaner, kallskapellaner og kapellaner.

Tabell 9.3 Prester fordelt etter stillingskategori og vurdering av samarbeidet med menighetsrådene.

Samarbeidet med menighetsrådene	Antall observasjoner	Meget bra	Ganske bra	Mid- dels	Mindre bra	Dårlig	Vet ikke Uoppgitt Uaktuelt	Sum
		%	%	%	%	%	%	%
Prost	76	75	20	4	0	0	1	100
Sokneprest	399	72	17	7	1	0	3	100
Res.kap.	223	52	27	15	2	1	3	100
Kallskapellan	48	48	29	17	2	2	2	100
Kapellan	31	42	26	23	6	0	3	100
Menighetsprester	777	64	21	10	1	1	3	100

Det er 3 prosent i bykommunene som mener samarbeidet med menighetsrådene er dårlig eller mindre bra mot bare 1 prosent i landkommunene (tabell V.9.1 i tabellvedlegget). Det er flest i Oslo og Akershus som mener samarbeidet med menighetsrådene er dårlig eller mindre bra, 5 prosent, mens flest på Sørlandet/Rogaland vurderer samarbeidet som meget bra. Denne andelen er høy også på Østlandet.

SAMARBEIDET MED KOMMUNALE MYNDIGHETER

Menighetsprestene er atskillig mer forbeholdne i sin vurdering av samarbeidet med kommunale myndigheter, selv om det også her er en klar overvekt som mener det er meget bra eller ganske bra. Av alle menighetsprestene mener 4 prosent at samarbeidet er lite bra og 3 prosent mener det er dårlig. I bykommuner mener 8 prosent av prestene at samarbeidet er lite bra eller dårlig mot 6 prosent i landkommunene.

Flest med en negativ vurdering er det i Nord-Norge, hvor 13 prosent mener samarbeidet med kommunale myndigheter er lite bra eller dårlig. I Oslo og Akershus og Vestlandet (unntatt Rogaland) er andelen 10 prosent, mens den er 9 prosent i Trøndelag. På Sørlandet/Rogaland går samarbeidet best. Bare 1 prosent (1 person) mener det er lite bra og ingen karakteriserer det som dårlig. På Østlandet utenfor Oslo og Akershus er det også få, 3 prosent som vurderer samarbeidet som lite bra eller dårlig. (Tabell V.9.2 i tabellvedlegget.)

10 ETTERUTDANNING

Presteforeningen driver en omfattende kursvirksomhet, og hele 61 prosent menighetsprestene oppga at de hadde deltatt i organiserte etterutdanningskurs i løpet av de siste to årene. Vi vet ikke helt presis hva som ligger bak dette tallet. Av noen besvarelser fremgikk det at det var tvil om etterutdanningskurs på prostiplan skulle være med eller ikke. Det har sannsynligvis variert noe om slike kurs er blitt regnet med eller ikke.

Høyest deltagelse var det blant kapellaner, 70 prosent, og proster, 68 prosent. Residerende kapellaner, 62 prosent, og sokneprester, 60 prosent, var nær gjennomsnittet, mens bare 49 prosent av kallskapellanene hadde deltatt i organiserte etterutdanningskurs de siste to årene.

Tabell 10.1 Prosentandel prester som har deltatt og ikke deltatt i organiserte etterutdanningskurs i løpet av de siste to årene. Årsak til manglende deltagelse.

Stillingskategori	Prost	Sokne- prest	Res. kap.	Kalls- kap.	Kap- ellan	Insti- tusjons- prest	Felt- prest
Antall prester som har svart på spørsmålet om etterutdanning	75	388	221	47	30	32	29
Prosentandel av disse som har deltatt	% 68	% 60	% 62	% 49	% 70	% 66	% 52
Prosentandel som <u>ikke</u> har deltatt	32	40	38	51	30	34	48
Årsak til manglende deltagelse:	%	%	%	%	%	%	%
Ønsker å prioritere andre oppgaver	12	10	8	11	10	6	3
Har ingen brukbar vikarordning	7	15	6	6	0	10	0
Økonomiske grunner	0	6	7	11	0	3	0
For lange reiser	4	8	5	2	0	0	3
Familiemessige årsaker	5	8	6	15	3	3	0
Etterutdanningstilbud mangler	1	1	3	2	0	3	3
Nyutdannet 1977-78-79	0	2	9	17	14	3	39
Andre årsaker	5	6	5	4	3	6	0
Sum 1)	34	56	49	68	30	34	48

1) Summen overstiger prosentandelen som ikke har deltatt i etterutdanningskurs, fordi enkelte har oppgitt flere årsaker.

Av institusjonsprestene hadde 66 prosent deltatt i etterutdanningskurs og av feltprestene 52 prosent. Av feltprestene var en stor andel nyutdannet. Det er rimelig at det er mindre behov for etterutdanning blant nyutdannede, og dette angis da også som viktigste årsak til manglende deltagelse i kurser både blant kapellaner, kallskapellaner og res.kapellaner. Blant kallskapellanene er det også mange som oppgir familiemessige årsaker. Både blant sokneprester og institusjonsprester er mangelen på vikarordning viktigste årsak til at de ikke har deltatt i etterutdanningskurser, mens mangel på tid og ønsker om å prioritere andre oppgaver er hyppigst nevnt av prostene.

Ser vi på alle menighetsprestene samlet (tabell V.10.1 i tabellvedlegget), er mangelen på brukbar vikarordning viktigste årsak til at de ikke har deltatt i kurser - 11 prosent har oppgitt denne årsaken. Nesten like viktig årsak er ønsker om å prioritere andre oppgaver. Hertil har vi også tatt med dem som har svart at de ikke har tid eller lignende. Tilsammen har 10 prosent nevnt dette som årsak. Ellers har 7 prosent oppgitt familiemessige årsaker, 6 prosent økonomiske grunner, 6 prosent for lange reiser. 5 prosent var nyutdannet, og bare 2 prosent oppga manglende etterutdannings-tilbud som årsak.

Det var 6 prosent som hadde oppgitt andre årsaker til manglende deltagelse. Av disse var det noen som mente at kursene kom på et galt tidspunkt av året, noen foretrakk selvstudier og enkelte mente at kursene ikke var gode nok. Vi tar med noen kommentarer.

Sokneprest (50-59 år):

"Kursene i prostiet er godt nok i min alder".

Res.kap. (50-59 år):

"Kursene er så kortvarige at utbyttet blir minimalt. Jeg antar å kunne tilegne meg mer kunnskaper ved å lese hjemme."

Kapellan (30-39 år):

"Kursene foregår på tidspunkt da jeg er opptatt med andre ting".

Sokneprest (50-59 år):

"Emnene dekker ikke mine interesseområder, driver derfor selvstudier".

Sokneprest (30-39 år):

"Kursene uinteressante".

Res.kap. (30-39 år):

"Passer bedre for eldre prester".

Institusjonsprest (60-69 år):

"Det får overlates til de som er yngre".

Det var lavest andel som hadde deltatt i etterutdanningskurs i løpet av de to siste årene blant menighetsprester under 30 år, og årsaken var klar. Det hadde gått relativt kort tid siden de var ferdig utdannet. Ellers var det prester i alderen 60-69 år som hadde lavest deltagelse, men det var likevel 58 prosent fra denne aldersgruppen som hadde deltatt i kurs.

For prester over 50 år var mangel på tid og ønsker om å prioritere andre oppgaver viktigste årsak til manglende deltagelse i kurs. Ingen brukbar vikarordning ble ellers hyppigst nevnt. For menighetsprester i alderen 40-49 år var manglende vikarordning oppgitt som årsak av 15 prosent, men økonomiske grunner og familiemessige årsaker var også viktig. Av dem i alderen 30-39 år ble manglende vikarordning og familiemessige årsaker nevnt like ofte (tabell V.10.1 i tabellvedlegget.)

Det var like stor andel som hadde deltatt i etterutdanningskurs fra by- og landkommuner. I bykommunene var det en liten overvekt av menighetsprester som begrunnet manglende deltagelse med at de ønsket å prioritere andre arbeidsoppgaver, mens det i landkommunene var flere som ikke hadde brukbar vikarordning, eller som hadde for lange reiser eller ikke kunne delta av økonomiske grunner.

Forskjellen er vesentlig større når en sammenligner landsdeler. Høyest andel som hadde deltatt i etterutdanningskurs var det på Østlandet, 70 prosent. I Trøndelag var den lavest, 43 prosent, mens den var mellom 54 og 58 prosent i resten av landet.

På Østlandet er viktigste årsak til manglende deltagelse i kurs at prestene prioriterer andre oppgaver eller ikke har tid. Det samme gjelder på Sørlandet/Rogaland, hvor også mangel på vikar og for lange reiser blir hyppig nevnt. På Vestlandet (unntatt Rogaland) og i Trøndelag skiller mangel på vikar seg klart ut som viktigste årsak. I Nord-Norge derimot er de lange reisene viktigste hindring for etterutdanning. Ettersom menighetsprestene i Nord-Norge har en lav gjennomsnittsalder, er mange nyutdannet og familiemessige årsaker nevnes også hyppig (Tabell V.10.2 i tabellvedlegget).

11 HELSE OG VELFERD

HELSE

Av menighetsprestene hadde 15 prosent hatt sykefravær på en uke eller mer i løpet av det siste året. Tabell 11.1 viser at andelen sykefravær var over gjennomsnittet for prester i alderen 60-69 år, hvorav 20 prosent hadde hatt sykefravær på minst en uke. Prester i alderen 40-49 år hadde noe mindre sykefravær enn eldre og yngre kollegaer.

Sykefraværet var markert høyest i Oslo og Akershus, hvor 24 prosent av menighetsprestene hadde vært fraværende i minst en uke. Også i Trøndelag var fraværet over landsgjennomsnittet.

Tabell 11.1 Prosentandel av menighetsprestene som har hatt sammenhengende sykefravær på en uke eller mer i løpet av det siste året.

Alder	Sum	Under 40 år	40 - 49 år	50 - 59 år	60 - 69 år
	%	%	%	%	%
Hele landet	15	15	13	15	20
Oslo og Akershus	24	25	13	19	32
Østlandet forøvrig	14	11	12	18	16
Sørlandet/Rogaland	14	20	8	10	15
Vestlandet/Rogaland	12	13	9	14	13
Trøndelag	18	17	21	8	30
Nord-Norge	15	13	21	9	-
Bykommuner	18	17	15	19	22
Landkommuner	14	14	12	11	18

Omlag 10 prosent av menighetsprestene oppga at de hadde måttet redusere arbeidsmengden på grunn av helsesvikt. Andelen var høyere i landkommuner, 11 prosent, enn i bykommuner, 8 prosent. (Tabell V.11.1 i tabellvedlegget).

Over halvparten, 52 prosent, av menighetsprestene oppgir at det finnes bedriftslegeordning i prostiet. Andelen er høyest i Oslo og Akershus, 83 prosent, lavest i Nord-Norge, 7 prosent. (Tabell V. 11.2 i tabellvedlegget). Mellom 80 og 85 prosent av dem som ikke har bedriftslegeordning er interessert i en fast ordning.

Vi har også spurt om presten har måttet tjenestegjøre under sykdom på grunn av mangel på vikar i løpet av det siste året. Sykdom er et subjektivt begrep i denne forbindelse, men vi må anta at prestene har tolket spørsmålet slik at hvis det hadde vært mulig å skaffe vikar, hadde de vært fraværende fra tjenestepliktene i en lenger eller kortere periode.

Kommentar fra sokneprest (40-49 år):

"Tilfeldig sykdom kan være svært belastende, særlig psykisk, da vikar ikke er å få tak i, og tjenestene må utføres. -----"

Av menighetsprestene oppgir 23 prosent at de har måttet tjenestegjøre under sykdom. Tabell 11.2 viser markerte forskjeller som gjenspeiler mulighetene til å skaffe vikar. I landkommuner har 26 prosent måttet tjenestegjøre under sykdom, mens tilsvarende andel er 16 prosent i bykommuner.

Tabell 11.2 Prosentandel av menighetsprestene som har måttet tjenestegjøre under sykdom på grunn av manglende vikarordning i løpet av det siste året.

Alder	Alle	Under 40 år	40 - 49 år	50 - 59 år	60 - 69 år
		%	%	%	%
Hele landet	23	26	28	16	16
Oslo og Akershus	16	23	13	13	8
Østlandet forøvrig	19	19	32	12	13
Sørlandet/Rogaland	18	17	23	19	15
Vestlandet/Rogaland	32	33	36	24	31
Trøndelag	24	33	7	17	20
Nord-Norge	29	29	32	27	-
Bykommuner	16	20	21	10	10
Landkommuner	26	28	32	19	20
Menighetsprester som arbeider i prestegjeld med					
En prest	34	42	32	16	29
Flere prester	19	20	25	17	12

Forskjellen er enda mer markert når en sammenligner prestegjeld med en og flere prester. Av eneprestene hadde 34 prosent tjenestegjort under sykdom, mens tilsvarende tall var 19 prosent for prester som arbeidet i prestegjeld med flere prester.

Det blir derfor stor forskjell fra spredt bebygde strøk med mange eneprester til tettbygde strøk hvor de fleste prestene arbeider i prestegjeld med flere prester. På Vestlandet (-Rogaland) har 32 prosent måttet tjenestegjøre under sykdom, mens tilsvarende andel er 16 prosent i Oslo og Akershus.

Det er også en markert forskjell på yngre og eldre prester. Av dem som er over 50 år oppgir 16 prosent at de har måttet tjenestegjøre under sykdom, mens andelen er 26 - 28 prosent for de yngre.

FERIE- OG VIKARORDNING

Hvis en skal dømme etter kommentarene, kan lengre ferier og en bedre vikarordning mer enn noe annet bedre prestenes velferd i arbeidssituasjonen. Ferie- og vikarordning er sterkt knyttet til hverandre, fordi mange ikke er i stand til å utnytte den ferien de har krav på, som følge av mangel på vikarer.

Prestene har fire ukers ferie. De som er over 60 år og prester i Nord- og Sør-Hålogaland bispedømme har fem uker. Prestene har også en ordning med ukentlig fridag til erstatning for søndagen. Dertil har de fire fri-weekender som delvis kompensasjon for virksomhet på de store kirkelige høytidene, jul og påske, da arbeidspresset kan være særlig stort, og de fleste andre yrkesutøvere har fri. Vi tar med noen kommentarer om dette forholdet.

Sokneprest (30-39 år):

"Det som virker mest belastende på oss som prestefolk er prestens ferieordning - det å kun ha skikkelig ferie en gang i året (sommerferie). Ordningen med kvartalsfri er ikke nok. Som kompensasjon for ekstra hektisk arbeidstid jul og påske burde presten minst ha en uke fri i høst- og vinterhalvåret. Som eneprest på landet må vi ha sommervikar (med eller uten familie) boende i leiligheten vår hele ferien. I det hele tatt det at vi må ut av huset hver gang vi har kort- eller langfri virker svært stressende."

Ektefelle til sokneprest (50-59 år):

"I den tida min mann har vært prest, har han hatt for lite fritid. Det var særlig vanskelig da barna var små."

Res.kap. (under 30 år):

"Foreslår 3 dager - 1 uke fri etter jul og påske (utenom vanlig ferie). Det er det behov for".

Sokneprest (50-59 år):

"Arbeidspresset er for stort i det prestegjeldet jeg nå arbeider til at arbeidet kan gjøres skikkelig. I en tid når alle andre grupper har fått redusert arbeidstid og mer regulert fritid, er det helt urimelig at vi som prester skal ha så lite av ordnet og lovbestemt fritid. Høytidene f.eks. blir særlig urimelige, spesielt julen og påsken. -----"

Ektefelle til res.kap. (30-39 år):

"Da vi har barn i skolealder og min mann ikke har mer enn 4 frisdager i året, er dette en stor belastning for familielivet".

Sokneprest (40-49 år):

"Prestetenesta opplever eg som rik og interessant. Men det burde vori to prestar i prestegjeldet slik at ikkje alle kyrkelege tenester stadig vert lagt på ein prest i helg og kvardag. Det slit på kreftene når ein sjelden er fri. Helg og kvardag går liksom i eitt. -----"

Av menighetsprestene bruker bare 27 prosent ordningen med ukentlig fridag oftere enn annen hver uke, 34 prosent tar fridag omtrent annen hver uke, mens de resterende 39 prosent har fridag sjeldnere enn annen hver uke eller aldri. Tabell 11.3 viser at proster og sokneprester benytter den ukentlige fridagen i mindre utstrekning enn de øvrige. Bare 8 prosent av prostene hadde fridag oftere enn annen hver uke.

Tabell 11.3 Prester fordelt etter hvor ofte de praktiserer ukentlig fridag.

Praktiserer ukentlig fridag	Antall observasjoner	Sjeldnere Omtrent Oftere				Uopp-gitt	Sum
		enn annen hver uke	annen hver uke	enn annen hver uke	annen		
		%	%	%	%	%	
Prost	76	63	28	8	1	100	
Sokneprest	399	42	33	22	3	100	
Res.kapellan	223	26	39	34	1	100	
Kallskapellan	48	25	29	46	0	100	
Kapellan	31	26	35	39	0	100	
Institusjonsprest	34	20	18	47	15	100	
Feltprest	32	13	22	56	9	100	

Eneprester praktiserer ukentlig fridag noe sjeldnere enn prester som arbeider i prestegjeld med flere prester. Forskjellen er imidlertid ikke stor. (Tabell V.11.3 i tabellvedlegget)

Prestene ble spurt om de praktiserte ordningen med fire fri-weekender pr. år. Vi vet ikke hvordan prester med 1,2 eller 3 fri-weekender har tolket spørsmålet.

Av menighetsprestene oppga 70 prosent at de praktiserer ordningen. Tabell 11.4 viser at andelen er omtrent like høy i by- og landkommuner. Det er heller ikke store variasjoner mellom landsdeler. Bare Sørlandet/Rogaland skiller seg ut med en markert lavere andel, 59 prosent.

Mellom ulike aldersgrupper er det imidlertid store forskjeller. Av menighetsprester under 40 år praktiserer 84 prosent ordningen med fire fri-weekender. Av prester mellom 40 og 60 år bruker 63 prosent denne ordningen, mens andelen er 45 prosent for dem som er 60 år og eldre.

Tabell 11.4 Prosentandel menighetsprester i ulike landsdeler og ulike aldersgrupper som praktiserer ordningen med fire fri-weekender pr. år.

Alder	Alle	Under 40 år	40 - 59 år	60 - 69 år
	%	%	%	%
Hele landet	70	84	63	45
Oslo og Akershus	68	81	67	46
Østlandet forøvrig	74	91	66	53
Sørlandet/Rogaland	59	71	56	38
Vestlandet ÷ Rogaland	69	84	62	19
Trøndelag	73	83	63	63
Nord-Norge	75	83	59	-
Bykommuner	69	86	61	43
Landkommuner	71	83	63	46

En større andel av prester som arbeider i prestegjeld med flere menighetsprester enn i prestegjeld med en prest bruker ordningen med fire fri-weekender. I aldersgruppen 30-39 år bruker f.eks. 70 prosent av eneprestene ordningen mot 88 prosent av prestene i prestegjeld med flere prester. (Tabell V.11.4 i tabellvedlegget).

Eneprestene har større problemer enn de øvrige med å skaffe vikar. På spørsmål om det var mulig å praktisere ordningen med fire fri-weekender uten å skaffe vikar utenfra, svarte 60 prosent at det var mulig.

Andelen som oppgir at de ikke trenger å skaffe vikar utenfra er høyere i bykommuner, 75 prosent, enn i landkommuner, 51 prosent. Det er også variasjoner mellom landsdelene. Andelen er høyest i Oslo og Akershus, lavest i Nord-Norge og Sørlandet/Rogaland. (Tabell V.11.5 i tabellvedlegget).

I de tilfeller hvor vikar må skaffes utenfra ordnes dette ved at prestene vikarierer gjensidig for hverandre. Det overlates ofte til prestenes eget initiativ å skaffe vikar, og hvorvidt dette er mulig avgjøres av kollegaenes velvilje. Ordningen virker ganske sikkert utmerket på mange steder, men det fremgår av undersøkelsen at svært mange steder virker den ikke.

Det kan være flere grunner til dette. Noen prester ønsker ikke å benytte ordningen med fire fri-weekender, eller de mener de ikke har tid. Undersøkelsen viser at eldre prester har fri-weekend i langt mindre utstrekning enn yngre, og vil derfor i mindre grad være med på bytte av tjenester.

Mange prester gir uttrykk for at de mener det bør være flere fridager. I praksis kan mange som ønsker det ikke bruke de fridagene de har krav på som følge av mangler ved vikarordningen. Noen kommentarer kan understreke dette.

Sokneprest (40-49 år):

"Virker frustrerende at prestene oppfordres til ukentlig fridag, kvartalsvis friweekend, feriepermisjon, studiepermisjon, uten at bemanningen økes. Prestene må jo vikariere for hverandre uten vederlag, ellers blir det ingen avkobling. -----"

Sokneprest (60-69 år):

"Det eneste som jeg særlig vil beklage, er den dårlige vikarordningen for eneprest."

Res.kap. (under 30 år):

"Det bør være fast vikar om sommaren når ein av prestene er på ferie".

Sokneprest (30-39 år):

"Eg har ingen ting imot å arbeide mykje, men ein saknar sårt betre høve til ordna fritid. Ei betre vikarordning på prostiplan er naudsynt."

Sokneprest (50-59 år):

"Det er beklagelig vanskelig å skaffe vikar ved sykdom".

Res.kap. (30-39 år):

"Jeg håper at det i bearbeidelsen og bruken av arbeidstidsundersøkelsen blir tatt hensyn til følgende forhold
- de mange ekstra helligdagene med arbeid når andre har ekstra fridager
- de håpløse vikarforholdene i kirken. Få vikarer å oppdrive fører til

perioder med 'dobbel'-tjeneste, som tar alle fridager (Jeg har hatt to dager helt fri siden 25.2). Det er en hard belastning både på tjenesten og på min familie. -----"

Sokneprest (30-39 år):

"Omsorgspermisjon ble lite benyttet p.g.a. manglende vikar".

Den uttalelsen som best viser problemene ved gjensidige avtaler om vikartjenester kommer ikke fra en prest, men fra

Ektefelle til sokneprest (50-59 år):

"Min kommentar som prestekone i snart 30 år er at det er for dårlig at presten må søke feriepermisjon og selv ringe rundt til den ene etter den andre for eventuelt å få seg en frihelg. Når mannen min har gått på tiggergang til en 7-8 prester og fått nei - gir han opp og blir hjemme. Det måtte kunne ordnes fra Prostekontoret. Dessuten synes jeg at prestene har færre fridager enn alle andre mennesker. Det går ut over familien. Prestene burde ha lov å få et sabbatsår! Takk for denne anledning! "

For mange ville en overordnet styring av vikartjenesten kunne løse problemer, men ikke for alle. Ved en gjensidig vikarordning må en selv være villig til å vikariere for en annen prest på et senere tidspunkt. Enkelte mener de allerede har et så stort arbeidspress at de kvier seg for perioder med 'dobbel'-arbeid, og foretrekker å være uten fri-weekender.

Sokneprest (30-39 år):

"Vikartjeneste i naboprestegjeld er ofte anstrengende og tidkrevende.
-----"

Res.kap. (30-39 år):

"P.g.a. prestemangel i prostiet har jeg fra 1. mars -79 til nå vikariert i andre prestegjeld i tillegg til mitt eget. Dette kommer lite fram i denne undersøkelsen, men er en stor belastning både for meg og andre som er i samme situasjon. Bl.a. går det mye tid til reising. Undersøkelsen er dessuten lagt til den tid da det vanligvis er roligst."

Et annet problem er at presten på mange steder ikke vil være sikker på å få en hel fridag i hjemmet. For å være sikker på å unngå forstyrrelser som har tilknytning til tjenesten, er det nødvendig for mange å reise bort.

Sokneprest (30-39 år):

"-----". Det som derfor sliter mest, er dette at en aldri kan si seg fri fra arbeidet med mindre en reiser bort, noe som ofte kan være vanskelig av familiære grunner."

12 BOFORHOLD

BOLIGSTANDARD

Prestenes boforhold varierer sterkt. De kan bo i statlige og kommunale tjenesteboliger eller i egne boliger. Tjenesteboligene kan være bygget på 1700-tallet eller de kan være helt nye. De kan være modernisert eller i dårlig stand.

Av de 777 menighetsprestene som besvarte spørreskjemaet, bodde 353 i statlig tjenestebolig, 352 i kommunal tjenestebolig, og 59 i egen bolig, mens 13 ga ingen opplysninger. Tabell 12.1 viser at proster og sokneprester fortrinnsvis bor i statlige tjenesteboliger, mens residerende kapellaner, kallskapellaner og kapellaner hovedsakelig bor i kommunale tjenesteboliger. Av kapellanene er det også en stor andel som selv sørger for bolig.

Tabell 12. 1 Prester fordelt etter stillingskategori og om de bor i statlig tjenestebolig, i kommunal tjenestebolig eller i egen bolig.

Eierforhold til boligen	Antall observasjoner	Statlig tjenestebolig	Kommunal tjenestebolig	Egen bolig	Uopp-gitt	Sum
		%	%	%	%	%
Prost	76	57	35	5	3	100
Sokneprest	399	66	26	6	2	100
Res.kap.	223	19	72	8	1	100
Kallskapellan	48	4	86	6	4	100
Kapellan	31	3	61	36	0	100
Institusjonsprest	34	15	20	56	9	100
Feltprest	29	63	0	28	9	100

De statlige tjenesteboligene er vesentlig eldre enn de kommunale. Av de statlige er 72 prosent bygget før 1920. Mange av disse er fra 1800-tallet og enkelte endog fra 1700-tallet. Videre er 22 prosent bygget i perioden 1920-69 og 6 prosent er fra 1970-årene. Av de kommunale tjenesteboligene er 17 prosent bygget før 1920, 56 prosent i perioden 1920-69 og 27 prosent i 1970-årene.

Av de statlige tjenesteboligene som er bygget før 1970 er 57 prosent modernisert i 1970-årene. For kommunale presteboliger er andelen 39 prosent.

Tabell 12.2 Statlige og kommunale tjenesteboliger for menighetsprester fordelt etter byggeår. Prosentandel som er blitt modernisert i 1970-årene.

Tjenesteboliger etter eierforhold	Ialt	Herav		Andel moderniserte	
		statlige	kommunale	statlige	kommunale
Antall observasjoner	701	350	351		
	%	%	%	%	%
Bygget før 1920	44	72	17	63	58
Bygget 1920-1949	11	9	12	66	57
Bygget 1950-1969	28	13	44	18	18
Bygget i 1970-årene	17	6	27	-	-
Sum	100	100	100		

Tabell 12.3 viser at 59 prosent av menighetsprestene mente at boligstandarden var meget bra eller ganske bra, 15 prosent vurderte den som lite bra eller dårlig. Av menighetsprester i statlig bolig vurderte 55 prosent boligstandarden som meget bra eller ganske bra og 17 prosent som lite bra eller dårlig. Av dem med kommunal tjenestebolig mente 63 prosent at boligstandarden var meget bra eller ganske bra, 13 prosent mente at den var lite bra eller dårlig.

De kommunale boligene er nyere enn de statlige og dette er grunnen til at de alt i alt vurderes som bedre. De kommentarer som vedrører eiendomsforholdet går ellers ut på at staten bør overta ansvaret for boligene.

Sokneprest (50-59 år):

"Boligen bør ikke eies av kommunen. I --- er dette en stor belastning på forholdet mellom kirken og kommunen. Det føles spesielt som en meget stor belastning for prestene og prestefamilien."

Res.kap. (30-39 år):

"Staten må overta ansvaret for res.kap.boligene, slik at disse boligene kan bli større og mer tjenelige."

Prost (60-69 år):

"Nødvendig oppussing av prestegårdene må ikke avgjøres av et antikristelig bystyre og ditto lokalpresse. Her trenges en instans som er handledyktig, så presten kan bo noenlunde praktisk og tidsmessig (bor i murgård fra før 1920 uten isolasjon. Derfor meget kald!).

Ved en lovendring er det nå bestemt at staten skal ha de økonomiske ansvaret for de tjenesteboliger for prester som kommunene blir pålagt å holde. Fra og med 1981 vil staten dekke disse kommunenes utgifter etter en beregnet normalkostnad, gradert etter boligens alder og størrelse.

A bo i midlertidige presteboliger oppleves som ubehagelig, fordi den langsiktige planleggingen kan bli vanskelig, og det kan bli flere flyttinger mellom miljøer.

Res.kap. (30-39 år):

"Boligforholdene er svært ubehagelige i det det ikke er fast prestebolig og ofte tale om at vi skal flyttes, men ikke hvor".

Res.kap. (30-39 år):

"Kommunen har ikke skaffet fast bolig. I nåværende stilling bodde vi 2½ år i et hus. F.o.m. nyttår bor vi på ettårskontrakter. Dette oppleves svært følsomt i en familiesituasjon med to småbarn. F.eks. ad. lekemiljø - hvilke skoler de skal gå på osv. På dette punkt mener jeg at kommunen ikke har fulgt opp sine forpliktelser. -----"

Tabell 12.3 Menighetsprester som bor i statlige eller kommunale tjenesteboliger fordelt etter boligens byggeår og om den er modernisert/ikke modernisert i 1970-årene og vurdering av boligstandard.

Vurdering av boligstandard	Antall observasjoner						Vet ikke og uoppgitt	Sum
		Meget bra	Ganske bra	Middels	Lite bra	Dårlig		
Menighetsprester ¹⁾ med tjenestebolig	705	22	37	25	9	6	1	100
Bygget før 1920								
Ikke modernisert	119	3	25	37	15	18	2	100
Modernisert	193	20	48	19	10	2	1	100
Bygget 1920-1949								
Ikke modernisert	30	13	27	33	10	17	0	100
Modernisert	46	28	42	26	2	2	0	100
Bygget 1950-1969								
Ikke modernisert	148	22	35	29	8	5	1	100
Modernisert	49	26	35	31	8	0	0	100
Bygget 1970-årene	116	46	34	12	6	2	0	100
Statlig tjenestebolig	353	17	38	27	11	6	1	100
Kommunal tjen.bolig	352	28	35	23	7	6	1	100

1) Inkl. 4 som bor i bolig med ukjent byggeår.

Det er flest som er fornøyd med boligstandarden blant prester som bor i boliger som er bygget i 1970-årene - 80 prosent av disse vurderer boligstandarden som meget bra eller ganske bra. Det er imidlertid 8 prosent som mener boligen er lite bra eller dårlig. Dette er omtrent det samme som for boliger som er bygget før 1970 og modernisert i 1970-årene. Tabellen viser at bygningens alder stort sett er uten betydning, hvis den bare holdes i god stand. Av menighetsprester som bor i tjenestebolig bygget før 1920 og modernisert i 1970-årene vurderer 68 prosent boligstandarden som meget god eller ganske god. Bare 2 prosent sier at den er dårlig. Hvis boligen ikke er modernisert i 1970-årene mener bare 28 prosent at standarden er meget god eller ganske god, mens 18 prosent mener at den er direkte dårlig.

Når de nyere boliger ikke vurderes som gode, kan det være fordi de ikke er helt velegnet eller beliggenheten kan være uheldig.

Sokneprest (60-69 år):

"Boligstandarden er forsåvidt bra, men det er ikke en leilighet som egner seg til samlinger, foreninger osv. og leiligheten som så mange andre i Oslo ligger ikke i menigheten. Dette siste er en ulempe, mener jeg."

Av dem som bor i eldre hus er det mange som mener at hus og hage er for stort, og at stedet krever for mye av tiden til en travel prest.

Sokneprest (60-69 år):

"Hus med grunnflate 300 m² i to etasjer er for stort. For dyrt å varme opp og for strevsomt å holde i orden. Ca. 3 mål hage - tar for mye tid."

Sokneprest (30-39 år):

"Vi bor godt, men hus og hage er altfor stort til å holde i orden, når ektefellen sjelden kan hjelpe til. Hage 6 mål, hus grunnflate 250m² (2 etasjer)."

Sokneprest (60-69 år):

"Når jeg trives mindre bra i stillingen, er det på grunn av at huset er for dårlig. Hagen er kjempestor og krever stor innsats. Ved utlysningen av stillingen het det at boligen må sies å være i en bra stand, noe som ikke er tilfellet."

Ellers betyr store boliger med dårlig isolering store brenselutgifter hvis de skal holdes noenlunde varme.

Prost (60-69 år):

"Å bo i en gammel prestebolig fra 1842 er svært kostbart. Sist vinter brukte vi 6 favner bjørkeved, 3200 l. parafin, og i hele vinterhalvåret stod den elektriske måler på 6 - 10 kw."

Sokneprest (50-59 år):

"Boligen blir for kostbar når en tenker på oppvarming. Ville foretrekke å bygge egen bolig. -----"

Res.kap. (30-39 år):

"Vedr. boligstandard. Vi bor i vanlig rekkehus (kommunal). Synes det er vanskelig å få gehør hos myndighetene vedr. oppussing slik som utskiftning av vinduer etc. Sist vinter var det ikke mulig å se ut gjennom vinduene p.g.a. nedising. Hos myndighetene får en høre at økonomien ikke tillater slik (luksus)".

Staten yter tilskott til delvis dekning av prestenes brenselutgifter. Således får prester i Nord-Norge dekket 50 prosent av medgåtte utgifter, mens prester i Syd-Norge gis et tilskudd begrenset oppad til kr. 1.350,- pr. år. Det er på tale å endre tilskuddsordningen slik at prester i Syd-Norge tilnærmet får de samme brensel- og strømudgifter som er vanlig for litt større eneboliger. Nyordningen vil i tilfelle innebære en vesentlig forbedring for prester som har særlig store brenselutgifter.

BOMILJØET

Prestene vurderte også bomiljøet. Som eksempler på faktorer som inngår i bomiljøet hadde vi nevnt naboer, utsikt, beliggenhet, trafikk m.m. Nesten halvparten av menighetsprestene, 47 prosent vurderte bomiljøet som meget bra, 5 prosent mente det var lite bra og 5 prosent dårlig.

På Sørlandet/Rogaland var det bare 4 prosent som karakteriserte bomiljøet som lite bra eller dårlig. Også på Østlandet forøvrig var prosentandelen lav, 8 prosent. Det var relativt flest i Trøndelag som ikke var fornøyd med bomiljøet, 15 prosent vurderte det som lite bra eller dårlig. I Oslo og Akershus, 13 prosent, og på Vestlandet unntatt Rogaland, 12 prosent, var det også mange som ikke var tilfreds med bomiljøet.

Tabell 12.4 viser at det er relativt flere i bykommuner enn i landkommuner som ikke er fornøyd med bomiljøet. I bykommuner vurderte 13 prosent miljøet som lite bra eller dårlig, mens andelen var 8 prosent i landkommuner.

Tabell 12.4 Vurdering av bomiljøet av menighetsprester i ulike landsdeler og i by-/landkommuner.

Vurdering av bomiljøet	Antall observasjoner	Meget bra	Ganske bra	Mid-dels	Lite bra	Dårlig	Vet ikke, uoppg.	Sum
		%	%	%	%	%	%	%
Menighetsprester 1)	775	47	29	12	5	5	2	100
Oslo og Akershus	113	48	22	13	5	8	4	100
Østlandet forøvrig	227	52	29	9	4	4	2	100
Sørlandet/Rogaland	93	52	33	10	2	2	1	100
Vestlandet-Rogaland	157	44	31	11	7	5	2	100
Trøndelag	82	42	18	24	6	9	1	100
Nord-Norge	92	41	38	12	3	6	0	100
Bykommuner	295	47	26	12	6	7	2	100
Landkommuner	480	47	31	13	4	4	1	100

1) Inklusive 11 med uoppgitt landsdel.

13 TRIVSEL

Vi har foran tatt for oss en rekke trivselfaktorer som er blitt vurdert etter en skala fra meget bra til dårlig. Det var flest som vurderte samarbeidet med andre ansatte ved prestekontoret meget bra, 73 prosent av dem som hadde noen å samarbeide med. Samarbeid med menighetsrådet, samarbeidet med overordnet kirkelig instans og muligheter for friluftsliv ble vurdert som meget bra av 64 prosent. (Tabell V.13.1 i tabellvedlegget.)

Bomiljøet vurderes som meget bra av 47 prosent av menighetsprestene, samarbeidet med kommunale myndigheter av 37 prosent, 32 prosent mener lønnsforholdene er meget gode, og 31 prosent sier det samme om de klimatiske forhold. Færrest er positive til boligstandarden. Bare 22 prosent bruker karakteristikken meget bra om denne.

Det er også flest som er negative til boligstandarden, 15 prosent mener den er mindre bra eller dårlig. Av menighetsprestene mener 10 prosent det samme om bomiljøet og lønnsforholdene. Klimatiske forhold vurderes som mindre bra eller dårlig av 9 prosent, samarbeid med kommunale myndigheter av 7 prosent. Bare 1 prosent av prestene sier samarbeidet med andre ansatte ved prestekontoret er dårlig eller mindre bra, mens 2 prosent sier det samme om samarbeidet med menighetsrådene. (Tabell V.13.1 i tabellvedlegget).

Vi hadde også med et spørsmål som lød: "Alt tatt i betraktning, hvordan trives De i Deres nåværende situasjon?". Av menighetsprestene svarte 38 prosent 'meget bra', 46 prosent 'ganske bra', 11 prosent 'middels bra', 2 prosent mindre bra eller dårlig, mens 3 prosent svarte ikke i det hele tatt eller 'vet ikke'.

Tabell 13.1 viser at 25 prosent av menighetsprestene i aldersgruppen 30-39 år trives meget bra. Så kan det se ut som om trivselen øker med alderen, og av dem som er over 60 år sier 65 prosent at de trives meget bra. Besvarelsen av dette spørsmålet bygger på subjektive vurderinger. Enkeltpersoner kan bruke svarskalaen på ulike måte. Med mange observasjoner skulle dette kunne jamnes ut. Vi kan imidlertid ikke gardere oss mot at hele grupper bruker vurderingsskalaen på ulike måter.

Tabell 13.1 Menighetsprester fordelt etter ulike bakgrunnsfaktorer og vurdering av trivselen.

Trivsel i nåværende situasjon, alt tatt i betraktning	Antall observasjoner	Meget bra	Ganske bra	Mid- dels	Mindre bra	Dår- lig	Vet ikke Uoppgitt	Sum
		%	%	%	%	%	%	%
Menighetsprester i alt	777	38	46	11	1	1	3	100
<u>Alder</u>								
Under 30 år	50	40	50	4	2	0	4	100
30 - 39 år	321	25	56	15	1	1	2	100
40 - 49 år	130	37	45	10	3	0	5	100
50 - 59 år	163	45	43	8	1	1	2	100
60 - 69 år	110	65	23	8	1	0	3	100
<u>Familieforhold</u>								
Ugift	38	34	42	16	3	0	5	100
Gift uten barn	30	37	40	17	0	0	6	100
Yngste barn 0-6 år	354	27	56	12	2	1	2	100
Yngste barn 7-18 år	200	41	45	11	1	1	1	100
Yngste barn over 18 år	142	61	28	6	1	1	3	100
<u>Prest som arbeider i prestegjeld med</u>								
En prest	219	31	55	9	2	0	3	100
Flere prester	552	41	43	12	1	1	2	100
<u>Arbeidssted</u>								
Oslo og Akershus	113	47	33	16	1	1	2	100
Østlandet forøvrig	227	41	48	8	0	0	3	100
Sørlandet/Rogaland	94	44	47	8	0	0	1	100
Vestlandet+Rogaland	157	35	44	12	4	2	3	100
Trøndelag	82	33	49	11	2	1	4	100
Nord-Norge	93	24	61	11	2	0	2	100
Bykommuner	295	39	47	10	1	1	2	100
Landkommuner	480	38	46	11	1	1	3	100
<u>Totalt tidsforbruk</u>								
Under 50 timer	197	35	48	13	2	0	2	100
50 - 60 timer	189	35	53	7	1	1	3	100
Over 60 timer	293	42	41	13	1	1	2	100

Hvis vi ser på svar på enkelte andre spørsmål i undersøkelsen, kan det se ut som om de yngre har brukt skalaen mer enn de eldre. Det er imidlertid også slik at de yngre objektivt sett har mindre grunn til å være fornøyd. Lønnsforholdene er f.eks. dårligere. En større andel er eneprester og småbarnforeldre eller er bosatt langt fra den øvrige familie.

Av menighetsprester med yngste barn i alderen 0-6 år trives 27 prosent meget bra. Av dem med yngste barn over 18 år sier 61 prosent det samme. Ugifte, gifte uten barn og med yngste barn i alderen 7-18 år faller mellom disse ytterpunktene.

Av prester som arbeider i prestegjeld med flere prester trives 41 prosent meget bra. Tilsvarende tall for eneprester er 31 prosent. Hvis vi slår sammen de som trives meget bra og de som trives ganske bra, blir imidlertid prosentandelen høyere for eneprestene.

Det er markerte forskjeller mellom landsdeler. Menighetsprester på Østlandet og Sørlandet/Rogaland gir uttrykk for at de trives bedre enn de øvrige. På Sørlandet/Rogaland og Østlandet utenom Oslo og Akershus sier ingen at de trives mindre bra eller dårlig, mens Vestlandet unntatt Rogaland skiller seg ut ved at 6 prosent gir uttrykk for at de ikke trives. Det er ingen vesentlig forskjell på trivselen i bykommuner og landkommuner.

Det ser ikke ut til å være noen vesentlig forskjell på trivselen til de som har lang og kort arbeidstid. Noen flere trives meget bra av dem som har et totalt tidsforbruk på over 60 timer, men tar vi med dem som trives ganske bra i tillegg, er det flest som trives bra av dem som har et totalt tidsforbruk på mellom 50 og 60 timer (Tabell 13.1).

14 PLANER ELLER ØNSKER OM Å SKIFTE STILLING

Vi har i kapitlene foran tatt for oss en rekke trivselfaktorer som prestene har vurdert. Vi har imidlertid ikke diskutert hvilke faktorer som betyr mye og hvilke som betyr lite for trivselen. For å få et inntrykk av dette har vi spurt om prestene har søkt andre stillinger, eller har planer eller ønsker om å gjøre dette, og vi har spurt om årsakene til at de ønsker å skifte stilling. Vi har på denne måten skilt ut en gruppe som er mer interessert i å endre sin livssituasjon enn de øvrige, og deres motiver forteller atskillig om hvilke forhold ved presteyrket som betyr mer eller mindre for den enkelte. Prestene er mobile på alle alderstrinn, slik at vi får utsagn både fra yngre og eldre prester. Tabell 14.1 viser at 20-30 prosent av proster, sokneprester og institusjonsprester har planer eller ønsker om å skifte stilling eller er usikre. For residerende kapellaner, kallskapellaner og kapellaner var andelen 40-50 prosent mens 90 prosent av feltprestene hadde planer eller ønsker om å skifte stilling. De fleste feltprestene var vernepliktige i førstegangstjeneste.

Tabell 14.1 Prester som har planer eller ønsker om å skifte stilling, om de ønsker stilling som prest eller annet, fordelt etter stillingskategori.

Stillings- kategori	Antall observa- sjoner	Har De planer eller ønsker om å skifte stilling?			Har planer eller ønsker om å søke stilling som			
		Ja	Nei	Vet ikke	Prest	Annet	Vet ikke	Uopp- gitt
Prost	74	18	77	5	70	12	0	18
Sokneprest	390	23	70	7	69	4	8	19
Res.kap.	220	35	57	8	69	9	7	15
Kallskapellan	47	38	55	7	67	5	14	14
Kapellan	30	33	53	14	57	7	22	14
Institusjonsprest	30	27	70	3	45	22	11	22
Feltprest	30	90	10	0	96	0	4	0

Av menighetsprestene svarte 26 prosent Ja på spørsmålet om de hadde planer eller ønsker om å skifte stilling, 64 prosent svarte Nei og 10 prosent Vet ikke.

Menighetsprestene er som nevnt mobile gjennom hele sin yrkeskarriere. Av dem som er mellom 30 og 60 år, har over 40 prosent svart Ja eller Vet ikke. Tilsvarende andel er 18 prosent for menighetsprester under 30 år, men av disse er mange tiltrått stillingen nylig. For menighetsprester over 60 år er andelen 15 prosent, men i denne gruppen inngår også prester i pensjonsalderen. Menighetsprester i begynnelsen av 60-årsalderen flytter antagelig omtrent like mye som sine yngre kollegaer.

I prestegjeld med tre eller fire prester har 41 prosent planer eller ønsker om å skifte stilling. Tredjeprest er kallskapellan eller kapellan, og en større andel av disse enn av de øvrige ønsker å skifte stilling. I prestegjeld med to prester har 30 prosent planer eller er usikre med hensyn til å skifte stilling. Dette er en lavere andel enn blant eneprestene. Av alle sokneprestene hadde 30 prosent planer eller ønsker om å skifte stilling eller var usikre, for sokneprester som er eneprester er tilsvarende andel 37 prosent.

Tabell 14.2 viser at andelen som hadde planer eller ønsker om å skifte stilling var noe høyere i Nord-Norge enn i resten av landet. Forskjellen var imidlertid ikke stor.

Andelen som hadde planer eller ønsker om å skifte stilling var også høyere blant dem som hadde lang enn kort arbeidstid i uken 21. - 27. april 1980.

De som svarte Ja eller Vet ikke på spørsmålet om de hadde planer eller ønsker om å skifte stilling, ble spurt om hva slags stilling de kunne tenke seg. Det var 68 prosent som ønsker seg en annen prestestilling, 6 prosent ønsket seg et annet yrke, 9 prosent var i tvil og 17 prosent oppga ikke hva de ønsket seg. Det er særlig de som ønsker seg et annet yrke eller som er i tvil som er av interesse her. En må anta at disse opplever presteyrket særlig problematisk. De 6 prosent som ønsker et annet yrke utgjør egentlig bare 17 personer, hvorav 16 er under 50 år. Av de 17 er 14 småbarnsforeldre med yngste barn i alderen 0-6 år, slik at det kan se ut som om presteyrket er særlig vanskelig å kombinere med rollen som småbarnsforeldre.

Tabell 14.2 Menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling og hva slags stilling de ønsker

Har planer eller ønsker om å skifte stilling	Antall observasjoner	Har De planer eller ønsker om å skifte stilling?				Har planer eller ønsker om å søke stilling som:				
		Ja	Nei	Vet ikke	Sum	Prest	Annet	Vet ikke	Uopp-gitt	Sum
		%	%	%	%	%	%	%	%	%
Menighetsprester i alt	777	26	64	10	100	68	6	9	17	100
<u>Alder</u>										
Under 30 år	50	12	82	6	100	45	11	11	33	100
30 - 39 år	321	31	59	10	100	66	9	12	13	100
40 - 49 år	130	34	56	10	100	69	8	8	15	100
50 - 59 år	163	27	60	13	100	73	1	5	21	100
60 - 69 år	110	11	85	4	100	79	0	0	21	100
<u>Familieforhold</u>										
Ugift	38	38	57	5	100	69	6	6	19	100
Gift uten barn	30	21	65	14	100	50	0	10	40	100
Yngste barn 0-6 år	354	30	62	8	100	63	11	11	15	100
Yngste barn 7-18 år	200	30	63	7	100	77	3	7	13	100
Yngste barn over 18 år	142	16	78	6	100	74	0	3	23	100
<u>Prest som arbeider i prestegjeld med</u>										
En prest	219	28	63	9	100	71	4	6	19	100
To prester	337	23	70	7	100	65	8	10	17	100
Tre-fire prester	215	33	59	8	100	69	7	9	15	100
<u>Arbeidssted</u>										
Oslo og Akershus	113	27	64	9	100	68	8	11	13	100
Østlandet forøvrig	227	25	67	8	100	68	6	10	16	100
Sørlandet/Rogaland	94	23	63	14	100	81	10	3	6	100
Vestlandet÷Rogaland	157	26	61	13	100	53	8	12	27	100
Trøndelag	82	26	66	8	100	67	4	7	22	100
Nord-Norge	93	34	59	7	100	83	3	3	11	100
<u>Bykommuner</u>										
Bykommuner	295	24	66	10	100	68	4	9	19	100
<u>Landkommuner</u>										
Landkommuner	480	28	63	9	100	68	8	9	15	100
<u>Kjernerarbeidstid</u>										
Under 50 timer	282	27	68	5	100	71	7	8	14	100
50 - 60 timer	211	25	66	9	100	69	3	11	17	100
Over 60 timer	186	33	61	6	100	70	8	6	16	100

Vi hadde i spørreskjemaet listet opp 24 ulike faktorer som kunne ha betydning for at prestene hadde planer eller ønsker om å skifte stilling. For hver av disse faktorene har prestene vurdert om den har stor betydning, en viss betydning eller ingen betydning for planene eller ønskene. I gjennomsnitt har menighetsprestene oppgitt 2.2 faktorer som har stor betydning og 5.4 faktorer som har en viss betydning. Det er i denne delen av undersøkelsen bare tatt med prester som har svart Ja eller Vet ikke på spørsmålet om de har planer eller ønsker om å skifte stilling. I det følgende vil vi slå sammen de som sier faktoren har stor betydning og en viss betydning, og si at så mange prosent mener at denne faktoren har betydning.

Tabell 14.3 viser at ingen enkelt faktor skiller seg klart ut med hensyn til å ha stor betydning. Det er 7 faktorer som mellom 16 og 23 prosent av menighetsprestene oppgir har stor betydning, men alle de øvrige 17 faktorene blir også oppgitt av en eller flere prester å ha stor betydning. Vi skal ta for oss de 24 faktorene i den rekkefølge de er oppgitt å ha stor betydning.

Har vært på stedet passende lang tid. Av dem som har planer eller ønsker om å skifte stilling, mener 23 prosent at dette forhold har stor betydning og 60 prosent at det har betydning. Det er vanlig at menighetsprestene er i stilling i minst fem år før de skifter til en ny menighet. Det er langt flere eldre enn yngre som tillegger denne faktoren stor betydning, 36 prosent av prester 50 år og eldre mot 24 prosent av dem i 40-årsalderen og 16 prosent av de yngre. Dette kan ha noe sammenheng med barn og lekemiljø og skolegang. Av prester med yngste barn i alderen 0-6 år tillegger 17 prosent denne faktoren stor betydning. For dem med yngste barn i alderen 7-18 år er andelen 30 prosent, mens den er 37 prosent for dem med eldre barn.

Ønsker en stilling som er en større utfordring og hvor en kan gjøre bedre nytte. Dette er en av tre faktorer som gjelder avansement. De andre er 'Ønsker en stilling som gir større ansvar og myndighet' og 'Ønsker høyere lønn'. Det er 21 prosent som tillegger denne faktoren stor betydning og 55 prosent som mener den har betydning. Av dem som ønsker seg stilling utenfor presteyrket, eller er i tvil, tillegger 29 prosent denne faktoren stor betydning. Eldre nevner denne faktoren hyppigere enn yngre. Prosentandelen er høy for prester med yngste barn i alderen 7-18 år, 29 prosent, og den er høyere i Oslo og Akershus enn i andre regioner, 31 prosent.

Tabell 14.3 Menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling. Faktorer som har stor betydning eller en viss betydning for deres planer eller ønsker.

Faktoren har stor betydning, en viss betydning eller ingen betydning for menighetsprestens planer eller ønsker om å skifte stilling	Betydning			Sum
	Stor	Viss	Ingen	
<u>Antall observasjoner</u>				<u>241</u>
<u>Faktorer som har betydning for menighetsprestens planer eller ønsker om å skifte stilling</u>	<u>%</u>	<u>%</u>	<u>%</u>	<u>%</u>
Ønsker en stilling som gir større ansvar og myndighet	8	28	64	100
Ønsker en stilling som er en større utfordring og hvor en kan gjøre bedre nytte	21	34	45	100
Har vært på stedet passende lang tid	23	37	40	100
Ønsker å være eneprest	2	10	88	100
Ønsker å arbeide i prestegjeld med flere prester	17	28	55	100
Ønsker å bo nærmere den øvrige familie	19	37	44	100
Ønsker bedre boligstandard	16	30	54	100
Ønsker bedre bomiljø (naboer, beliggenhet, utsikt, trafikk m.m.)	10	26	64	100
Ønsker et rikere kulturmiljø	12	29	59	100
Ønsker et sunnere klima	5	26	69	100
Ønsker kortere mørketid	2	12	86	100
Ønsker bedre muligheter for friluftsliv	2	18	80	100
Ønsker mindre forurensingsproblemer (støy, luft m.m.).	5	17	78	100
Ønsker en mindre arbeidsbelastning	20	26	54	100
Ønsker å unngå lange og anstrengende reiser	7	17	76	100
Ønsker å unngå en ubekvem arbeidstid	16	29	55	100
Ønsker høyere lønn	6	29	65	100
Ønsker bedre etterutdanningstilbud	7	32	61	100
Ektefellen ønsker bedre yrkestilbud	5	17	78	100
Ønsker bedre utdanningstilbud for barna	6	18	76	100
Dårlig samarbeid med menighetsrådet	0	12	88	100
Dårlig samarbeid med andre på prestekontoret	1	5	94	100
Dårlig samarbeid med overordnede kirkelige instanser (sokneprest, prost, biskop)	5	11	84	100
Dårlig samarbeid med kommunale myndigheter	3	10	87	100

Ønsker en mindre arbeidsbelastning har stor betydning for 20 prosent og betydning for 46 prosent. Denne faktoren har stor betydning for 39 prosent av dem som ikke lenger ønsker å være i presteyrket, eller er i tvil. Det er flere i Oslo og Akershus og Nord-Norge enn i resten av landet som tillegger arbeidsbelastningen stor betydning for deres ønsker om å skifte stilling. Andelen er 26 prosent i de nevnte regionene. Det er også langt flere av dem med lang arbeidstid som tillegger arbeidsbelastningen stor betydning. Også her dreier det seg om 26 prosent, regnet i prosent av prester som hadde kjernearbeidstid på over 60 timer i uken 21. - 27. april 1980 og som hadde planer eller ønsker om å skifte stilling.

Ønsker å bo nærmere den øvrige familie har stor betydning for 19 prosent og betydning for 56 prosent av menighetsprestene som hadde planer eller ønsker om å skifte stilling. Denne faktoren er viktigere for yngre enn eldre. Av prester med yngste barn i alderen 0-6 år mener 26 prosent at faktoren har stor betydning. Dette kan skyldes at en har større behov for å bo nærmere slektninger når barna er små, men det er rimelig å tro at prestene gjennomsnittlig bor lengre fra den øvrige familie i begynnelsen av karrieren. Særlig store utslag blir det når en sammenligner mellom landsdeler. Som vi viste i kapitel 5, har Agderfylkene, Rogaland og Oslo en stor overrekruttering til presteyrket, mens det er en tilsvarende underrekruttering fra Nord-Norge og Trøndelag. Resultatet er at 35 prosent fra Nord-Norge og 33 prosent fra Trøndelag av dem som har planer eller ønsker om å skifte stilling, tillegger ønsket om å bo nærmere den øvrige familie stor betydning.

Ønsker å arbeide i prestegjeld med flere prester har stor betydning for 17 prosent og betydning for 45 prosent. Av eneprestene tilla 30 prosent denne faktoren stor betydning, mens ønsket om å være eneprest ble tillagt stor betydning av bare 3-4 prosent av dem som arbeidet i prestegjeld med flere prester. Å være eneprest medfører tydeligvis ulemper som kommer lite fram i undersøkelsen, bortsett fra avsnittet om vikarordning (kapitel 11).

Ønsker å unngå en ubekvem arbeidstid tillegges stor betydning av 16 prosent og betydning av 45 prosent av menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling. Vi kommer lite inn på problemet med ubekvem arbeidstid ellers i undersøkelsen. Hva som menes med ubekvem arbeidstid kan også være noe uklart. Sikkert er det at den store andelen av arbeidet som faller på kveldstimene ikke alltid er populært, særlig ikke i barnefamilier.

Et annet forhold er at presten må kunne stå til disposisjon til enhver tid på døgnet. Det kan dreie seg om soknebud, dødsbud eller sjelesorgsamtaler. Denne belastningen kan variere. Enkelte kan ha tallrike telefonsamtaler utenfor kontortiden, mens andre kan ha få eller ingen. Et tredje forhold

som en må være oppmerksom på er at prestene tjenestegjør på de store kirkelige høytider som jul og påske, mens andre har fri. Disse forhold blir tillagt stor vekt av dem som ønsker seg en stilling utenfor presteryrket. Hele 47 prosent av disse har oppgitt at ubekvem arbeidstid har stor betydning for at de har planer eller ønsker om å skifte stilling. Ubekvem arbeidstid viser seg å være en spesielt stor belastning for småbarnsfamilier, og 22 prosent av prester med yngste barn i alderen 0-6 år, tillegger faktoren stor betydning.

Ønsker bedre boligstandard har stor betydning for 16 prosent og betydning for 46 prosent. Ønsket om en bedre boligstandard er nokså jevnt fordelt på alle grupper, men har noe større betydning for eldre enn yngre, for prester med barn i alderen 7-18 år enn andre og for prester i Oslo og Akershus.

Ønsker et rikere kulturmiljø har stor betydning for 12 prosent og betydning for 41 prosent. Faktoren har stor betydning for flere eldre enn yngre prester og for flere eneprester enn prester som arbeider i prestegjeld med flere prester. Det er flere i Trøndelag, 21 prosent, enn i resten av landet som tillegger ønsket om et rikere kulturmiljø stor betydning for deres planer eller ønsker om å skifte stilling. Det er også langt flere i landkommuner enn i bykommuner som tillegger ønsket om et rikere kulturtilbud stor betydning, 15 mot 6 prosent.

Ønsker bedre bomiljø har stor betydning for 12 prosent og betydning for 36 prosent. Bomiljø er her definert som naboer, beliggenhet, utsikt, trafikk m.m. Bomiljøet har større betydning for de yngre enn de eldre. Det er flere som tillegger faktoren stor betydning i Trøndelag, 17 prosent, enn i resten av landet. Det er også mange på Vestlandet som mener ønsket om bedre bomiljø har stor betydning for at de har planer eller ønsker om å skifte stilling.

Ønsker en stilling som gir større ansvar og myndighet har stor betydning for 8 prosent og betydning for 36 prosent av menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling. Denne faktoren har større betydning for eldre enn yngre prester. Av menighetsprester 50 år og eldre tillegger 13 prosent større ansvar og myndighet stor betydning. Faktoren har hyppigere stor betydning for prester som arbeider i prestegjeld med flere prester. Oslo og Akershus skiller seg ut ved at 26 prosent av menighetsprestene, som har planer eller ønsker om å skifte stilling, tillegger denne faktoren stor betydning.

Ønsker bedre etterutdanningstilbud tillegges stor betydning av 7 prosent og betydning av 39 prosent. Det er altså relativt mange som tillegger etterutdanningstilbudet en viss betydning. Faktoren har større betydning for yngre enn for eldre og for menighetsprester i landkommuner enn i bykommuner.

Ønsker å unngå lange og anstrengende reiser har stor betydning for 7 prosent og betydning for 24 prosent av menighetsprestene som har planer eller ønsker om å skifte stilling. Dette forholdet gjør seg særlig gjeldende i Nord-Norge og Trøndelag, hvor henholdsvis 18 og 19 prosent tillegger lange og anstrengende reiser stor betydning.

Ønsker høyere lønn tillegges stor betydning av 6 prosent og betydning av 35 prosent av menighetsprestene. Også her er det mange som tillegger faktoren en viss, men ikke avgjørende betydning. Av prester uten barn var det ingen som tilla lønnen stor betydning for deres planer eller ønsker om å skifte stilling. Lønnen er en viktigere faktor for prester i prestegjeld med to eller flere prester enn i prestegjeld med bare en prest. Ønsket om høyere lønn har stor betydning langt hyppigere på Østlandet enn i resten av landet.

Ønsker bedre etterutdanningstilbud for barna har stor betydning for 6 prosent og betydning for 24 prosent av menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling. Denne faktoren har stor betydning bare for prester med barn under 19 år. Av disse tillegger 8 prosent forholdet stor betydning. For eneprestene er prosentandelen 11, og den er høyere på Sørlandet/Rogaland enn i resten av landet, 13 prosent. Den er også klart høyere i landkommuner enn i bykommuner, 8 prosent mot 3 prosent.

Ønsker et sunnere klima har stor betydning for 5 prosent og betydning for 31 prosent av menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling. Når det gjelder klimaet, er det altså mange som tar hensyn til det når de ønsker å skifte stilling, men det er relativt få som legger stor vekt på det. Det er ingen på Østlandet som tillegger klimaet stor betydning, men for ganske mange på Vestlandet og i Trøndelag er det en medvirkende årsak til at de ønsker å flytte.

Dårlig samarbeid med overordnet kirkelig instans har stor betydning for 5 prosent og betydning for 16 prosent av menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling. Som det fremgikk av kapitel 9 vurderes menighetsprestenes samarbeid med overordnet kirkelig instans stort sett som meget bra. I de tilfeller hvor det er dårlig vil det imidlertid bli en viktig årsak til at en ønsker å skifte stilling. Faktoren er viktig for dem som ønsker en stilling utenfor presteyrket, eller er i tvil, og er oppgitt å ha stor betydning for 8 prosent av disse. Forholdet har stor betydning bare for prester i prestegjeld med to eller flere prester. Det har også stor betydning for langt flere med kort arbeidstid enn med lang. Oslo og Akershus skiller seg ut ved at så mange som 14 prosent oppgir at dårlig samarbeid med overordnet kirkelig instans har stor betydning for deres ønsker om å skifte stilling.

Ektefellen ønsker bedre yrkestilbud har stor betydning for 5 prosent og betydning for 22 prosent. Denne faktoren gjøre seg særlig gjeldende for de yngste, for dem med yngste barn i alderen 0-6 år og for gifte uten barn.

Ønsker mindre forurensingsproblemer hadde stor betydning for 5 prosent og betydning for 22 prosent av dem som hadde planer eller ønsker om å skifte stilling. Problemene var større i bykommunene, hvor 9 prosent oppga at forurensingsproblemer (luft, støy o.l.) hadde stor betydning for at de ønsket å skifte stilling, enn i landkommunene hvor 3 prosent tilla denne faktoren stor betydning. Det var også flere som tilla forurensingsproblemer stor vekt på Østlandet enn i resten av landet.

Dårlig samarbeid med kommunale myndigheter har stor betydning for planer eller ønsker om å skifte stilling for 3 prosent og betydning for 13 prosent. Det er flest i Oslo og Akershus, 6 prosent, Vestlandet unntatt Rogaland, 5 prosent, og Trøndelag, 4 prosent, som tillegger forholdet stor betydning. Det er også flere, 6 prosent, av dem som har lang arbeidstid enn kort som sier at forholdet har stor betydning.

Ønsker bedre muligheter for friluftsliv oppgis å ha stor betydning for 2 prosent og betydning for 20 prosent av menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling. Denne faktoren har stor betydning for 5 prosent av dem som ønsker en stilling utenfor presteyrket, eller er i tvil. Den oppgis hyppigere å ha stor betydning for prester i bykommuner, for prester i Oslo og Akershus og for prester med kort arbeidstid i uken 21. - 27. april 1980.

Ønsker kortere mørketid har stor betydning for 2 prosent og betydning for 14 prosent. Ønsket om kortere mørketid oppgis å ha stor betydning for 6 prosent av menighetsprestene i Nord-Norge som har planer eller ønsker om å skifte stilling. I Trøndelag og på Vestlandet unntatt Rogaland er tilsvarende prosentandel 4.

Ønsker å være eneprest tillegges stor betydning av 2 prosent og betydning av 12 prosent. Av menighetsprester som arbeidet i prestegjeld med tre eller fire prester, tilla 4 prosent ønsket om å være eneprest stor betydning. I prestegjeld med to prester var tilsvarende andel 2 prosent. En større andel av prester med lang enn med kort arbeidstid tilla denne faktoren stor betydning.

Dårlig samarbeid med andre på prestekontoret ble tillagt stor betydning bare av 1 prosent av menighetsprester som hadde planer eller ønsker om å skifte stilling, og hadde betydning for 6 prosent.

Dårlig samarbeid med menighetsrådet ble oppgitt å ha stor betydning bare for en menighetsprest (blir avrundet til 0%), mens det var relativt mange, 12 prosent, som tilla dårlig samarbeid en viss betydning for deres planer

eller ønsker om å skifte stilling. Det var flest blant dem som ønsket en stilling utenfor presteyrket som tilla denne faktoren betydning og også flere på Østlandet og i Trøndelag enn ellers i landet.

Prest eller annet yrke.

For menighetsprester som har planer eller ønsker om å søke en ny prestestilling er det "å ha vært på stedet passende lenge" den faktor som har stor betydning for flest, 28 prosent, mens det er 21 prosent som tillegger "ønsker en stilling som er en større utfordring og hvor en kan gjøre bedre nytte" stor betydning, og 20 prosent mener "ønsker å bo nærmere den øvrige familie" har stor betydning. Blant dem som har planer eller ønsker om å søke en stilling utenfor presteyrket, eller som er i tvil, tillegger 47 prosent "ønsker å unngå en ubekvem arbeidstid" stor betydning. "Ønsker en mindre arbeidsbelastning" tillegges stor betydning av 39 prosent. Disse to faktorene skiller seg meget klart ut. Som nevnt er de fleste i denne gruppen småbarnsforeldre og det er tydelig at disse legger stor vekt på ulempene ved ubekvem arbeidstid og stor arbeidsbelastning. (Tabell V.14.1 i tabellvedlegget.)

Alder

For menighetsprester under 40 år var ønsket om å bo nærmere andre slektninger den faktor som hyppigst ble oppgitt å ha stor betydning, nevnt av 24 prosent. Derneft fulgte ønsket om å unngå ubekvem arbeidstid, 21 prosent, og en mindre arbeidsbelastning, 18 prosent. For prester i 40-årsalderen hadde "ønsket om en stilling som var en større utfordring og hvor en kunne gjøre bedre nytte" stor betydning for flest, 27 prosent. Det å ha vært på stedet passende lang tid og ønsker om en mindre arbeidsbelastning hadde stor betydning for henholdsvis 24 og 22 prosent. For menighetsprester 50 år og eldre var det flest som la vekt på at de hadde vært på stedet passende lang tid, 36 prosent. Derneft var det 27 prosent som tilla "ønsket om en stilling som er en større utfordring og hvor en kan gjøre bedre nytte" stor betydning, og 25 prosent mente ønsket om å arbeide i prestegjeld med flere prester hadde stor betydning. (Tabell V.14.2 i tabellvedlegget.)

Ekteskapelig status og barn

For menighetsprester med yngste barn i alderen 0-6 år som har planer eller ønsker om å skifte stilling, er det flest som tillegger "ønsker å bo nærmere den øvrige familie" stor betydning, 26 prosent. Derneft følger det å unngå en ubekvem arbeidstid, 22 prosent og mindre arbeidsbelastning, 20 prosent. For prester med barn i skolealder, 7-18 år er det å ha vært på stedet passende lang tid og det å få en stilling som er en større utfordring og hvor en kan gjøre bedre nytte, viktigst. (Tabell V.14.3 i tabellvedlegget.)

Eneprester.

Blant eneprestene er det flest som tillegger "ønsket om å arbeide i prestegjeld med flere prester" stor betydning, 30 prosent. Dernest følger "ønsket om å bo nærmere den øvrige familie", 28 prosent, og det å "ha vært på stedet passende lenge", 27 prosent. (Tabell V.14.4 i tabellvedlegget).

Landsdeler.

I Oslo og Akershus er det flest som tillegger avansementsfaktorene, større ansvar og myndighet og en større utfordring hvor en kan gjøre bedre nytte, stor betydning, sammen med ønsket om en mindre arbeidsbelastning. På Østlandet forøvrig er det å ha vært på stedet passende lang tid den faktor som oftest tillegges stor betydning. Dernest følger ønsket om en stilling som er en større utfordring og hvor en kan gjøre bedre nytte. De samme faktorene er viktigst også på Vestlandet unntatt Rogaland. På Sørlandet/Rogaland er også det å ha vært på stedet passende lenge viktigst. Deretter følger ønsket om en mindre arbeidsbelastning. I Trøndelag gjør "ønsket om å bo nærmere den øvrige familie" seg sterkest gjeldene. Dernest følger det å "ha vært på stedet passende lang tid". Ønsket om å bo nærmere den øvrige familie" skiller seg klart ut også i Nord-Norge, men her følger "ønsket om en mindre arbeidsbelastning" nærmest. (Tabell V.14.5 i tabellvedlegget).

Arbeidstid.

Blant menighetsprester som hadde kjernearbeidstid under 60 timer i uken 21. - 27. april 1980 og som hadde planer eller ønsker om å skifte stilling, var det flest som mente at det å ha vært på stedet passende lang tid hadde stor betydning. Dernest fulgte "ønsker en stilling som er en større utfordring og hvor en kan gjøre bedre nytte" og "ønsker å bo nærmere den øvrige familie". Blant dem som hadde kjernearbeidstid på over 60 timer var det flest som mente at ønsket om en mindre arbeidsbelastning hadde stor betydning. (Tabell V.14.7 i tabellvedlegget).

15 EKTEFELLENS SITUASJON

Av menighetsprestene som besvarte vårt spørreskjema var 5 prosent ugifte og 95 prosent gifte eller før gifte. Det var 4 prosent gifte uten barn, 19 prosent hadde yngste barn over 18 år, 26 prosent hadde yngste barn i skolealder, 7-18 år, mens de resterende 46 prosent hadde yngste barn i førskolealder, 0-6 år. Det dreier seg ofte om barnerike familier. Barnetall på 3, 4 og flere forekommer langt hyppigere enn i resten av befolkningen.

Ti år tidligere, i 1970, var situasjonen en helt annen. Da var en stor andel av prestene over 60 år, og andelen med småbarn var tilsvarende lavere. I 1980 utgjorde unge prester med barn i førskolealder nesten halvparten av bestanden, og hva disse mener og gjør kommer derfor til å virke sterkt inn på totaltallene i vår undersøkelse.

En egen seksjon av spørreskjemaet ble brukt til spørsmål til ektefellen. Med 5-10 unntak besvarte alle ektefellene dette, slik at vi fikk 711 svar fra menighetsprestenes ektefeller. Spørsmålene dreide seg om lønnet arbeid, menighetsarbeid, konflikter mellom arbeid og familieliv og boforhold.

LØNNET ARBEID

Av menighetsprestenes ektefeller hadde 8 prosent heltidsstilling og 39 prosent deltidsstilling, mens 53 prosent ikke hadde lønnet arbeid. På spørsmål om yrkestilbudet var tilfredsstillende på stedet, svarte 53 prosent ja, 16 prosent nei, 5 prosent vet ikke og 26 prosent at problemstillingen var uaktuell. Vi vil her konsentrere oss om de 16 prosent som svarte nei, yrkestilbudet var ikke tilfredsstillende. I denne gruppen må vi anta at vi finner både personer som ikke har funnet arbeid i det hele tatt, som har deltidsstilling, men ønsker seg heltidsstilling, og som har arbeid, men ikke av det slag de ønsker seg.

Vi har ikke spurt om ektefellens yrke og utdanning, men det går fram av kommentarene at de ofte har en universitetsutdanning, har studiegjeld, og ofte finner det vanskelig å kombinere en lønnet stilling med menighetsarbeid, barnepass og prestens uregelmessige arbeidstid.

Noen kommentarer:

Ektefelle til kallskapellan (30-39 år):

"Jeg synes ofte det kan være vanskelig å være yrkeskvinne ved siden av det å være gift med en prest. Men av økonomiske grunner er jeg nødt til det p.g.a. studiegjeld, utgifter til bolig etc. Som prest synes jeg min mann har altfor lav inntekt i forhold til utdanning og den arbeidsmengden han har i menigheten. For meg er det ofte slitsomt å arbeide

med å finne den rette balansen mellom hjem, yrke og menighet".

Kallskapellan (30-39 år):

"Kallskapellans lønn står ikke i rimelig forhold til stillingens arbeidsmengde og ubekveme arbeidstid. Det er problematisk å fø familie på fem på lønnstrinn 18. Stillingens art vanskeliggjør utarbeid for kona som aldri vet når prestemannen kan bidra med pass av barna."

Ektefelle til sokneprest (30-39 år):

"Fordi vi har 3 barn ... og en stor prestebolig, må jeg være mye hjemme og mannen min føler det tilfredsstillende at jeg da samtidig betjener telefonen. Jeg er ... , men p.g.a få ressurser i menigheten finner jeg det riktig å bruke det jeg måtte ha av tid og krefter i menighetsarbeid."

Ektefelle til res.kap. (30-39 år):

"P.g.a. min manns uregelmessige arbeidstid, med liten mulighet for planlegging på lengre sikt, synes jeg det er vanskelig å få tid til å realisere egne planer og interesser så lenge vi har småbarn."

Størst andel med lønnet arbeid er det blant ektefellene når presten er 40-49 år. Da hadde 65 prosent av ektefellene lønnet arbeid fordelt med 10 prosent på heltidsstilling og 55 prosent på deltidsstilling. Når presten var i alderen 30-39 år, hadde 48 prosent av ektefellen lønnet arbeid, og når prestens alder var under 30 år, hadde 41 prosent lønnet arbeid. Tabell 15.1 viser at ektefellens yrkesdeltagelse ble sjeldnere når prestens alder var over 50 år. Av ektefeller til prester i aldersgruppen 60-69 år hadde 22 prosent lønnet arbeid, hvorav 5 prosent i heltidsstilling. Av ektefeller til prester i 30-39-årsalderen mente 21 prosent at yrkestilbudet ikke var tilfredsstillende, mens tilsvarende andel var 5 prosent for ektefeller til prester over 60 år. Blant de siste var det særlig mange som oppga at problemstillingen var uaktuell.

At yrkesdeltagelsen var lavere blant ektefeller til prester i 30-39 årsalderen enn når presten var 40-49 år, henger sammen med at det var flere med førskolebarn i den første gruppen. Når yngste barn var i alderen, 0-6 år, hadde 46 prosent lønnet arbeid, hvorav 5 prosent var i heltidsstilling. Når yngste barn var i alderen 7-18 år, hadde 55 prosent lønnet arbeid, hvorav 10 prosent i heltidsstilling. Det er altså særlig andelen i heltidsstillinger som øker når barna blir eldre.

Tabell 15.1 Ektefeller til menighetsprester. Prosentandel med lønnet arbeid og prosentandel som mener yrkestilbudet ikke er tilfredsstillende.

Yrkesdeltagelse og yrkestilbud	Antall observasjoner	Ektefelle med lønnet arbeid				Sum	Pst. andel som mener yrkestilbudet ikke er tilfredsstillende
		Hel-tid	Del-tid	Ikke i arbeid	%		
Ektefeller til menighetsprester som har svart	711	8	39	53	100	16	
<u>Prestens alder</u>							
Under 30 år	42	10	31	59	100	17	
30 - 39 år	295	7	41	52	100	21	
40 - 49 år	119	10	55	35	100	13	
50 - 59 år	152	9	39	52	100	13	
60 - 69 år	100	5	17	78	100	5	
<u>Familieforhold</u>							
Ugift	-	-	-	-	-	-	
Gift uten barn	28	29	21	50	100	21	
Yngste barn 0-6 år	347	5	41	54	100	21	
Yngste barn 7-18 år	193	10	45	45	100	12	
Yngste barn over 18 år	134	6	27	67	100	6	
<u>Ektefelle til prest som arbeider i prestegjeld med</u>							
En prest	213	5	42	53	100	27	
To prester	307	8	40	52	100	11	
Tre-fire prester	191	11	32	57	100	11	
<u>Arbeidssted</u>							
Oslo og Akershus	101	21	29	50	100	6	
Østlandet forøvrig	211	3	41	56	100	13	
Sørlandet/Rogaland	88	8	33	59	100	14	
Vestlandet÷Rogaland	147	3	44	53	100	21	
Trøndelag	70	16	33	51	100	20	
Nord-Norge	86	8	48	44	100	25	
<u>Bykommuner</u>							
Bykommuner	267	12	36	52	100	6	
<u>Landkommuner</u>							
Landkommuner	442	5	40	55	100	21	
<u>Prestens kjernearbeidstid</u>							
Under 50 timer	267	7	39	54	100	14	
50 - 60 timer	195	4	42	54	100	15	
Over 60 timer	173	14	35	51	100	17	

Det er ikke stor forskjell på ektefellenes yrkesdeltagelse om presten arbeider i et prestegjeld med en eller flere prester. Det er imidlertid 27 prosent av eneprestenes ektefeller som mener yrkestilbudet ikke er tilfredsstillende mot 11 prosent i prestegjeld hvor det er to eller flere prester.

Menighetsprestene er spredt over hele landet, og eneprestene vil en oftest finne på de mindre sentrale steder, hvor en må forvente at yrkestilbudet er mindre nyansert. Det kan derfor være litt overraskende at det er flest ektefeller med lønnet arbeid i Nord-Norge, hvor det er relativt flest eneprester. Det er 56 prosent ektefeller med lønnet arbeid i Nord-Norge, mens andelen er 41-50 prosent i de andre regionene. Samtidig er det flest, 25 prosent, som mener at yrkestilbudet ikke er tilfredsstillende i Nord-Norge mot f.eks. bare 6 prosent i Oslo og Akershus. At yrkesdeltagelsen likevel er så høy i Nord-Norge, henger bl.a. sammen med aldersfordelingen. Relativt mange er i alderen 40-49 år (prestens alder) og ingen over 60 år. En annen ting er at bare 8 prosent har heltidsstilling i Nord-Norge mot 21 prosent i Oslo og Akershus, og dette gir nok et bedre uttrykk for yrkestilbudet.

Prosentandelen med lønnet arbeid er ikke vesentlig høyere i bykommuner enn i landkommuner. Andelen med heltidsstilling er derimot atskillig høyere, 12 prosent i bykommuner mot 5 prosent i landkommuner. Det er bare 6 prosent som mener yrkestilbudet ikke er tilfredsstillende i bykommuner mot 21 prosent i landkommuner.

Jo lenger arbeidsdag presten har, desto hyppigere har ektefellen lønnet arbeid. Av ektefeller til prester med kjernearbeidstid på over 60 timer i uken 21. - 27. april 1980 hadde 14 prosent heltidsstilling, mens andelen var 6 prosent når prestens kjernearbeidstid var under 60 timer.

Ektefeller til menighetsprester over 60 år har relativt sjeldent lønnet arbeid, men det kan tenkes at de utfører mer ulønnet arbeid enn de yngre. Det er i hvert fall slik at ektefellene utfører ganske mye ekstraarbeid som følge av prestens aktivitet. Det kan dreie seg om telefonpass, innlosjering av gjester, kaffeservering ved møter o.l. Det skal her skytes inn at ugifte prester har bemerket at dette er oppgaver de selv må påta seg. Ektefeller til eldre prester deltar ellers langt mer i menighetsarbeidet enn ektefellene til de yngre.

Sokneprest (50-59 år):

"Jeg savner oppmerksomhet på all gjestefrihet prestekona viser i spørsmål om 1) overnattingsgjester i anledning prestetjenesten
2) kaffeservering."

Ektefelle til sokneprest (30-39 år):

"Den største belastningen som prestekone er å innlosjere reisende, predikanter o.l."

KONFLIKT ARBEID/FAMILIELIV

Som vi har vært inne på tidligere, opplever mange prester sin arbeids-situasjon utilfredsstillende, fordi tiden blir for knapp, og de må prioritere bare det nødvendigste. Et annet forhold som kan føre til konflikter er valget mellom å prioritere arbeid eller familieliv. Det ser ut som om det er særlig småbarnforeldre som mener familielivet fører med seg forpliktelser som må ivaretas ved at en bruker tilstrekkelig tid på barna. Vi tar med noen kommentarer om dette forholdet:

Res.kap. (under 30 år):

"Tjenesten fører til en konfliktfylt familietilværelse. Man får ikke nok tid til ektefelle og barn."

Kallskapellan (under 30 år):

"Spørsmål 4 og 5 som er stilt til ektefellen (om familielivet) burde vært stilt også til presten. For i og med at mye av jobben nødvendigvis må foregå ettermiddager og kvelder, er det dette som er selve problemet for mange prester, kanskje særlig for yngre prester med små barn. I alle fall er det slik for meg."

Res.kap. (30-39 år):

"... I undersøkelsen savner jeg en mulighet til å vurdere forholdet tjenesteforpliktelser og familieforpliktelser. Jeg savner også en vurdering av de fordeler og ulemper prestene ser ved den svært variable arbeidstid - dag."

Prost (60-69 år):

"Practicum bør ta opp: Prestens arbeid - fritid - familieliv. Presten vil ofre seg helt for tjenesten, og dermed synes fritid unødvendig og han får dårlig samvittighet når han bruker tid på familien. ... "

Ektefellen må også foreta prioriteringer. Det vil her være tale om forbruk av tid til egen yrkeskarriere, til arbeid i tilknytning til prestens forpliktelser, til menighetsarbeid og til familieliv og fritid.

Av menighetsprestenes ektefeller deltar 56 prosent ganske mye i menighetsarbeidet, 42 prosent deltar av og til, og 2 prosent deltar ikke. De eldre deltar mer enn de yngre i menighetsarbeid. Av ektefeller til prester over 60 år oppgir 78 prosent at de deltar ganske mye i menighetslivet. For aldersgruppen 40-49 år er prosentandelen 54, og når presten er under 30 år oppgir 24 prosent av ektefellene at de deltar ganske mye.

Tabell 15.2 viser at dette kan ha sammenheng med barn i familien og barnas alder. Hvis yngste barn er i alderen 0-6 år, deltar 44 prosent av ektefellene ganske mye i menighetslivet. Andelen er 63 prosent, hvis yngste barn er i alderen 7-18 år, og 77 prosent, hvis barna er over 18 år.

Tabell 15.2 Ektefeller til menighetsprester.

Prosentandel som deltar mye i menighetslivet, som mener deltagelsen legger beslag på for mye tid, som mener presten har for liten tid for familien, og som passer telefonen.

Ektefellens vurdering	Prosentandel av prestenes ektefeller:			
	som deltar mye i menighetslivet	som mener deltagelsen legger beslag på for mye tid	som mener presten har liten tid for fam.	som passer telefonen nesten alltid
	%	%	%	%
<u>Ektefeller til menighetsprester</u>	56	10	38	48
<u>Prestens alder</u>				
Under 30 år	24	8	46	33
30 - 39 år	48	8	39	45
40 - 49 år	54	12	47	48
50 - 59 år	68	14	39	53
60 - 69 år	78	8	20	54
<u>Familieforhold</u>				
Ugift	-	-	-	-
Gift uten barn	61	18	25	36
Yngste barn 0-6 år	44	8	44	47
Yngste barn 7-18 år	63	10	39	48
Yngste barn over 18 år	77	12	27	50
<u>Ektefelle til prest som arb. i prestegjeld med</u>				
En prest	54	12	36	47
To prester	58	9	45	49
Tre-fire prester	55	9	31	46
<u>Arbeidssted</u>				
Oslo og Akershus	61	13	37	35
Østlandet forøvrig	61	10	35	51
Sørlandet/Rogaland	57	7	33	49
Vestlandet/Rogaland	58	13	41	56
Trøndelag	45	8	43	57
Nord-Norge	44	6	45	29
<u>Bykommuner</u>	51	10	35	41
<u>Landkommuner</u>	59	10	40	52
<u>Prestens kjernearbeidstid</u>				
Under 50 timer	49	9	28	40
50 - 60 timer	59	6	39	50
Over 60 timer	64	16	56	60

Ektefeller i Nord-Norge og Trøndelag deltar noe mindre i menighetslivet enn ektefeller i resten av landet. Prestenes gjennomsnittsalder var da også noe lavere i disse landsdelene.

Prosentandelen som deltok ganske mye i menighetslivet var høyere, 59 prosent, i landkommuner enn i bykommuner, 51 prosent, selv om prestenes gjennomsnittsalder er lavere i landkommuner enn i bykommuner.

Det var en markert større andel av ektefellene som deltok ganske mye i menighetslivet, dersom presten hadde en lang arbeidsdag. Hvis presten hadde en kjernearbeidstid på over 60 timer i uken 21. - 27. april 1980, deltok 64 prosent av ektefellene ganske mye i menighetslivet. Hvis prestens kjernearbeidstid var under 50 timer, var tilsvarende andel 49 prosent.

Det var 10 prosent av ektefellene som mente at deltagelsen i menighetslivet la beslag på for mye tid på bekostning av familielivet, 85 prosent mente den la beslag på en passende del, 2 prosent svarte "for liten del" og 3 prosent svarte "vet ikke".

Tabell 15.2 viser at det var flest ektefeller til prester i alderen 40-59 år som mente at deltagelsen i menighetslivet la beslag på for mye tid. Det var også en større andel av ektefeller til prester i prestegjeld med en enn med flere prester som hadde en slik oppfatning. Hvis prestens kjernearbeidstid var over 60 timer, var det mange ektefeller som deltok i menighetslivet. Det var også relativt mange, 16 prosent, som mente deltagelsen la beslag på for mye tid på bekostning av familielivet, mens tilsvarende andel var 9 prosent når prestens kjernearbeidstid var under 50 timer.

På spørsmål om presten hadde anledning til å være sammen med familien i en rimelig utstrekning, svarte 15 prosent av ektefellene Ja, 47 prosent Både-og og 38 prosent Nei.

Det var flest som mente at presten ikke hadde tilstrekkelig tid til å være sammen med familien, hvis yngste barn var i alderen 0-6 år. Da hadde 44 prosent en slik oppfatning. Hvis yngste barn var i alderen 7-18 år var andelen 39 prosent. Andelen var markert lavere når barna var over 18 år, 27 prosent, eller det ikke var barn i familien, 25 prosent. Ellers viser tabell 15.2 en særlig markert forskjell når presten har en lang arbeidsdag. Hvis presten hadde en kjernearbeidstid på over 60 timer i uken 21. - 27. april 1980, mente 56 prosent av ektefellene at presten ikke hadde anledning til å være sammen med familien i en rimelig utstrekning. Når kjernearbeidstiden var under 50 timer, hadde 28 prosent av ektefellene en slik oppfatning.

Mange av kommentarene peker på at skolebarn ikke har fri på samme tid som presten.

Sokneprest (40-49 år):

"Det er en ulempe at familien aldri har fri samtidig - bortsett fra sommerferie."

Sokneprest (40-49 år):

"... . Ellers er det problemer for oss som har skolebarn at vi ikke kan reise bort sammen utenom ferien."

Ektefelle til sokneprest (40-49 år):

"Ettersom barna vokser til blir det mer problematisk at min mann har fri mandag og ikke samtidig med resten av familien. Jeg synes at ansvaret for barnas oppdragelse, helse, skolegang og fritid hviler for meget på meg. Vi bor jo langt fra familie og har derfor ikke noe avlastning eller hjelp".

Den uvanlige arbeidstiden med mye kveldsarbeid betraktes også av mange som en ulempe sett i relasjon til familiesituasjonen.

Res.kap. (30-39 år):

"Det som sliter mest i det daglige arbeidet er: Alt kveldsarbeidet med møter og fester og styremøter og menighetsrådsmøter. Opptil 40-50% av alt jeg gjør foregår om kvelden, og dette sliter meget på familien, som ser lite til far og ektemann."

Ektefelle til res.kap. (30-39 år):

"Den største belastningen på familien er den "ukurante" arbeidstiden (ettermiddager, kvelder, helger), som medfører ekstrabelastning for meg i form av henting fra dagmamma, husarbeid osv. M.a.o. at det umuliggjør en skikkelig arbeidsfordeling i hjemmet."

Noen sei det positive i at presten har en viss fleksibilitet m.h.t. arbeidstiden, og kanskje kan ha anledning til å være sammen med barna et par timer om dagen i steden for om kvelden.

Ektefelle til res.kap. (30-39 år):

"Uregelmessig arbeidstid, kvelds- og helgearbeid, arbeid når andre har fritid. Sjelden f.eks. to sammenhengende fridager. På plussiden: I løpet av dagen en viss mulighet til å ta noen fritimer, være sammen med barna mens de er våkne".

Ektefelle til kapellan (30-39 år):

"Med småbarn og kona stort sett hjemmeværende er presteyrket bra med lange morgener og ettermiddager sammen. Jeg besvarer ca. 50 telefoner pr. uke for min mann. Dette er verst for våre to små som blir avbrutt hvis jeg er med dem da."

Telefonen betyr en ekstrabelastning for mange. Telefonsamtaler som berører prestatjenesten kan skje til alle tider av døgnet. Det er imidlertid store variasjoner. Mens enkelte nesten ikke har telefonsamtaler utenfor kontortiden, kan andre ha tallrike samtaler. Ektefellen er ofte telefonvakt, hvilket kan bety mange forstyrrelser i fritid og familieliv.

Av ektefellene oppga 48 prosent at de passet telefonen nesten alltid, 45 prosent svarte at de passet den av og til, mens 7 prosent ikke var telefonvakt. Som rimelig er, ser det ut til å være en sammenheng mellom andelen som har lønnet arbeid og andelen som passer telefonen nesten alltid. Det var flest ektefeller med lønnet arbeid i Nord-Norge og Oslo og Akershus. I disse regionene er det også en markert lavere andel som passer telefonen nesten alltid enn i resten av landet. Det er også en høyere andel som passer telefonen i landkommuner enn i bykommuner.

Derimot er det en høyere andel ektefeller til prester med lang arbeidstid som passer telefonen nesten alltid. En større andel av disse har også lønnet arbeid og en større andel deltar mye i menighetslivet. Det kan derfor se ut til at særlig aktive og arbeidssomme prester har aktive og arbeidssomme ektefeller, eller omvendt.

BOFORHOLD

Ektefellene ble, i likhet med prestene, spurt om de var fornøyd med boligstandard og bomiljø. På spørsmålet om boligstandard svarte 50 prosent av menighetsprestenes ektefeller at de var fornøyd, 35 prosent svarte "Både ja og nei", mens 15 prosent ikke var fornøyd. Med hensyn til bomiljøet var 68 prosent fornøyd, 25 prosent svarte "Både ja og nei", mens 7 prosent ikke var fornøyd.

Tabell 15.3 Ektefeller til menighetsprester fordelt etter hvor godt fornøyd de er med boligstandard og bomiljø og om de ville ha foretrukket å bo et annet sted i landet.

	Fornøyd med boligstandard?				Fornøyd med bomiljøet ?				Foretr. å bo et annet sted i landet			
	Ja	Både- og	Nei	Sum	Ja	Både- og	Nei	Sum	Ja	Både- og	Nei	Sum
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Ektef. til menighetsprester i alt	50	35	15	100	68	25	7	100	11	33	56	100
<u>Prestens alder</u>												
Under 30 år	60	25	15	100	60	28	12	100	10	39	51	100
30 - 39 år	47	35	18	100	59	33	8	100	12	34	54	100
40 - 49 år	44	40	16	100	75	18	7	100	12	32	56	100
50 - 59 år	53	35	12	100	76	17	7	100	9	32	59	100
60 - 69 år	56	33	11	100	75	23	2	100	7	30	63	100
<u>Familieforhold</u>												
Ugift	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gift uten barn	54	32	14	100	61	36	3	100	11	39	50	100
Yngste barn 0-6 år	49	34	17	100	60	31	9	100	13	34	53	100
Yngste barn 7-18 år	48	37	15	100	75	19	6	100	8	32	60	100
Yngste barn over 18 år	54	36	10	100	76	18	6	100	9	29	62	100
<u>Ektefelle til prest som arb. i prestegjeld med</u>												
En prest	44	37	19	100	66	27	7	100	17	34	49	100
To prester	51	36	13	100	71	23	6	100	5	33	62	100
Tre - fire prester	54	31	15	100	65	27	8	100	13	31	56	100
<u>Arbeidssted</u>												
Oslo og Akershus	50	29	21	100	66	25	9	100	10	30	60	100
Østlandet forøvrig	47	42	11	100	71	23	6	100	5	31	64	100
Sørlandet/Rogaland	58	35	7	100	72	23	5	100	8	24	68	100
Vestlandet-Rogaland	51	33	16	100	68	26	6	100	10	36	54	100
Trøndelag	43	33	24	100	64	25	11	100	18	39	43	100
Nord-Norge	47	33	20	100	60	31	9	100	24	37	39	100
<u>Bykommuner</u>												
Bykommuner	53	32	15	100	68	22	10	100	11	30	59	100
<u>Landkommuner</u>												
Landkommuner	48	37	15	100	68	27	5	100	11	34	55	100
<u>Prestens kjernearb.tid</u>												
Under 50 timer	49	36	15	100	67	25	8	100	11	30	59	100
50 - 60 timer	51	34	15	100	69	24	7	100	13	34	53	100
Over 60 timer	52	33	15	100	68	26	6	100	8	35	57	100

Det var flere misfornøyde med boligstandard og bomiljø blant yngre enn eldre og flere misfornøyde blant småbarnsforeldre enn andre. Forskjellen er mest markert med hensyn til bomiljøet, som bl.a. omfatter trafikkforholdene på stedet.

Tabell 15.3 viser at det er relativt flest misfornøyde både med boligstandard og bomiljø i Trøndelag. Også i Nord-Norge og Oslo er en relativt høy andel misfornøyd med boligstandard og bomiljø.

Med hensyn til boligstandarden er en like stor andel misfornøyd i bykommuner og landkommuner. Andelen som er misfornøyd med bomiljøet er imidlertid dobbelt så høy i bykommuner, 10 prosent, mot 5 prosent i landkommuner.

På spørsmål om ektefellen ville ha foretrukket å bo et annet sted i landet, svarte 11 prosent Ja, 33 prosent "Både ja og nei" og 56 prosent svarte Nei.

Ektefellen kan ha kommet fra et annet sted i landet enn presten, men vi finner i begge tilfeller at det er flest i Nord-Norge og Trøndelag som ville ha foretrukket å bo et annet sted. Av ektefeller til menighetsprester ville 24 prosent av dem som bor i Nord-Norge ha foretrukket å bo et annet sted i landet. Tilsvarende andel er 18 prosent i Trøndelag, mens den varierer mellom 5 og 10 prosent i de øvrige regionene.

UNDERSØKELSE AV
PRESTENES ARBEIDSFORHOLD

T A B E L L V E D L E G G

TABELLVEDLEGG

TABELLOVERSIKT

		Side
Tabell V.1.1	Prester som har besvart spørreskjemaet fordelt på stillingskategori og menn/kvinner	124
Tabell V.1.2	Menighetsprester som har besvart spørreskjemaet. Menn og kvinner fordelt etter alder, familieforhold, antall prester i prestegjeldet og arbeidssted	125
Tabell V.3.1	Menighetsprester i ulike aldersgrupper fordelt etter kjernearbeidstidens lengde i uken 21.-27. april 1980	126
Tabell V.3.2	Menighetsprester i ulike landsdeler og by/land fordelt etter kjernearbeidstidens lengde i uken 21.-27. april 1980	126
Tabell V.3.3	Gjennomsnittlig tidsforbruk i minutter til enkeltaktiviteter for menighetsprester i ulike aldersgrupper og etter fordeling på by- og landkommuner	127
Tabell V.3.4	Gjennomsnittlig arbeidstid i uken 21.-27. april 1980 for menighetsprester i prestegjeld med en, to, tre og fire prester og med eller uten kateket, soknediakon, menighetssøster og menighetssekretær	128
Tabell V.4.1	Gjennomsnittlig arbeidstid i uken 21.-27. april 1980 for menighetsprester fordelt etter hvordan de vurderte arbeidsbelastningen	129
Tabell V.4.2	Prester fordelt etter i hvilken grad de mener de har anledning til å prioritere arbeidsoppgavene	129
Tabell V.4.3	Menighetsprester fordelt etter vurdering av arbeidsbelastningen og om de mener de har god eller mindre anledning enn ønskelig til å prioritere arbeidsoppgaver	130

	Side	
Tabell V.4.4	Gjennomsnittlig antall gudstjenester, møter ved presten, vigslar m.m. i uken 21.-27. april 1980 for menighetsprester i ulike landsdeler og etter tilhørighet til by- eller landkommune	130
Tabell V.4.5	Menighetsprester fordelt etter alder og vurdering av arbeidsbelastningen	131
Tabell V.5.1	Menighetsprester fordelt etter gymnasfylke og arbeidsstedsfylke i 1980	132
Tabell V.5.2	Mobilitet mellom arbeidsstedsfylker for menighetsprester i perioden 1975 - 1980	133
Tabell V.5.3	Menighetsprester fordelt etter alder og fylke, landsdel og by-/landtilhørighet	134
Tabell V.5.4	Menighetsprester fordelt etter fylke og om de arbeider i by- eller landkommuner og om de arbeider i prestegjeld med en eller flere prester	135
Tabell V.6.1	Menighetsprester fordelt etter fylke, landsdel, by/land og vanlig transportmiddel i arbeidet	136
Tabell V.8.1	Menighetsprester fordelt etter aldersgrupper, kjernearbeidstid og hvordan de vurderer lønnsforholdene	137
Tabell V.9.1	Menighetsprester fordelt etter landsdel og by-/landtilhørighet og vurdering av samarbeidet med menighetsrådene	138
Tabell V.9.2	Menighetsprester fordelt etter landsdel og by-/landtilhørighet og vurdering av samarbeidet med kommunale myndigheter	138
Tabell V.10.1	Prosentandel menighetsprester i ulike aldersgrupper som har deltatt og ikke deltatt i organiserte etterutdanningskurs i løpet av de siste to årene. Årsak til manglende deltagelse	139
Tabell V.10.2	Prosentandel menighetsprester i by- eller landkommuner og ulike landsdeler som har deltatt eller ikke deltatt i organiserte etterutdanningskurs i løpet av de siste årene. Årsak til manglende deltagelse	140

	Side	
Tabell V.11.1	Prosentandel menighetsprester som har måttet redusere arbeidsmengden på grunn av helsesvikt i ulike aldersgrupper og på ulike arbeidssteder	141
Tabell V.11.2	Prosentandel menighetsprester med bedriftslegeordning i prostiet i ulike landsdeler	141
Tabell V.11.3	Menighetsprester fordelt etter hvor ofte de praktiserer ukentlig fridag og antall prester som arbeider i prestegjeldet	142
Tabell V.11.4	Prosentandel menighetsprester i ulike aldersgrupper i prestegjeld med en eller flere prester som praktiserer ordningen med fire fri-weekender	142
Tabell V.11.5	Prosentandel menighetsprester i ulike aldersgrupper og landsdeler som kan praktisere ordningen med fire fri-weekender uten å skaffe vikar utenfra	143
Tabell V.13.1	Menighetsprester fordelt etter hvordan de vurderer ulike trivselsfaktorer	144
Tabell V.14.1	Menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling. Faktorer som påvirker dem som ønsker en annen prestestilling og dem som ønsker en stilling utenfor presteyrket eller som er usikre (vet ikke)	145
Tabell V.14.2	Menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling fordelt etter alder. Faktorer som har stor betydning eller betydning for deres planer eller ønsker	146
Tabell V.14.3	Menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling fordelt etter yngste barns alder. Faktorer som har stor betydning eller betydning for deres planer eller ønsker	147
Tabell V.14.4	Menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling fordelt etter antall prester som arbeider i prestegjeldet. Faktorer som har stor betydning eller betydning for deres planer eller ønsker	148

	Side
Tabell V.14.5 Menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling fordelt etter landsdel/region og by-/landkommune. Faktorer som har stor betydning for deres planer eller ønsker	149
Tabell V.14.6 Menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling fordelt etter landsdel/region og by-/landkommune. Faktorer som har betydning for deres planer eller ønsker	150
Tabell V.14.7 Menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling fordelt etter kjernearbeidstidens lengde i uken 21.-27. april 1980. Faktorer som har stor betydning eller betydning for deres planer eller ønsker	151

Tabell V.1.1 Prester som har besvart spørreskjemaet fordelt på stillingskategori og menn/kvinner.

Stillings- kategori	Antall menn	Antall kvinner
Prost	76	0
Sokneprest	397	2
Res.kapellan	213	10
Kallskapellan	47	1
Kapellan	29	2
Stiftskapellan	14	0
Vikarprest	7	4
Institusjonsprest	28	6
Døveprest	3	1
Feltprest	32	0
Sum prester	846	26

Tabell V.1.2 Menighetsprester som har besvart spørreskjemaet. Menn og kvinner fordelt etter alder, familieforhold, antall prester i prestegjeldet og arbeidssted.

	Menn	Kvinner
Menighetsprester i alt ¹⁾	762	15
<u>Alder</u>		
Under 30 år	50	0
30 - 39 år	311	10
40 - 49 år	127	3
50 - 59 år	162	1
60 - 69 år	109	1
<u>Familieforhold</u>		
Ugift	28	10
Gift uten barn	30	0
Yngste barn 0-6 år	350	4
Yngste barn 7-18 år	199	1
Yngste barn over 18 år	142	0
<u>Prest som arbeider i prestegjeld med</u>		
En prest	218	1
To prester	330	7
Tre-fire prester	209	6
<u>Arbeidssted</u>		
Oslo og Akershus	109	4
Østlandet forøvrig	222	5
Sørlandet/Rogaland	93	1
Vestlandet/Rogaland	154	3
Trøndelag	81	1
Nord-Norge	92	1
Bykommuner	289	6
Landkommuner	471	9

- 1) Inkl. 3 med ukjent alder, 13 med ukjente familieforhold, 6 med ukjent antall prester i prestegjeldet, 11 med ukjent arbeidsstedsfylke og 2 med ukjent by-/landtilhørighet.

Tabell V.3.1 Menighetsprester i ulike aldersgrupper fordelt etter kjernearbeidstidens lengde i uken 21.-27. april 1980.

Alder	Antall observa- sjoner	Prosentandel med kjernearbeidstid					
		over 30 t	over 40 t	over 50 t	over 60 t	over 70 t	over 80 t
		%	%	%	%	%	%
Menighetsprest ¹⁾	679	97	86	58	27	11	3
Under 30 år	47	96	83	57	23	6	0
30-39 år	284	97	82	50	22	10	2
40-49 år	118	99	93	66	31	13	4
50-59 år	138	96	93	71	38	16	5
60-69 år	89	97	86	56	24	8	2

1) Inkl. 3 prester med ukjent alder.

Tabell V.3.2 Menighetsprester i ulike landsdeler og by/land fordelt etter kjernearbeidstidens lengde i uken 21.-27. april 1980.

Landsdel By-/landkommune	Antall observa- sjoner	Prosentandel med kjernearbeidstid					
		over 30 t	over 40 t	over 50 t	over 60 t	over 70 t	over 80 t
		%	%	%	%	%	%
Hele landet ¹⁾	679	97	86	58	27	11	3
Bykommuner ²⁾	264	98	87	57	25	8	2
Landkommuner ³⁾	413	97	86	59	29	13	3
Østlandet	297	97	88	60	30	12	3
Bykommuner	121	97	89	54	24	8	2
Landkommuner	176	97	88	66	36	16	5
Vestlandet/Sørlandet	221	97	85	56	25	11	2
Bykommuner	89	100	87	60	24	10	2
Landkommuner	132	95	84	54	27	13	2
Nord-Norge/Trøndelag	150	98	85	56	23	8	3
Bykommuner	52	96	85	60	31	4	0
Landkommuner	98	99	86	55	19	10	4

1) Inkl. 11 prester fra ukjent landsdel og 2 med ukjent by/landtilknytning.

2) Inkl. 2 prester fra ukjent landsdel.

3) Inkl. 7 prester fra ukjent landsdel.

Tabell V.3.3 Gjennomsnittlig tidsforbruk i minutter til enkeltaktiviteter for menighetsprester i ulike aldersgrupper og etter fordeling på by- og landkommuner.

Aktivitet \ Alder	Menighetsprester i alt	Under 30 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	Bykommune	Landkommune
		minutter	minutter	minutter	minutter	minutter	minutter	minutter
Gudstjenester	135	127	129	153	139	127	133	136
Forberedelser til gudstjenesten	363	433	362	403	358	284	371	357
Møter ved presten	226	242	226	218	253	190	238	219
Vigsler	8	8	7	11	9	9	9	8
Gravferder og soknebud	96	68	86	105	102	121	74	109
Samtaler i forbindelse med dåp, vigsler, gravferder, sjelesorg, dødsbud, megling	147	145	144	166	161	113	154	142
Konfirmantundervisning	188	200	215	209	146	130	186	189
Sykebesøk	61	28	45	46	94	94	61	61
Husbesøk	136	131	129	146	147	128	145	130
Institusjonsbesøk	92	68	85	96	109	97	80	99
Forberedelser i forbindelse med vigsler, gravferder, konfirmantundervisning, møter ved presten	343	404	355	327	345	285	363	332
Kontorarbeid, administrasjon, møter av administrativ art	752	706	663	726	871	920	710	779
Menighetsrådsmøter og menighetsmøter	91	51	79	115	86	122	88	93
Prostetjenester	34	3	10	45	50	81	43	28
Etterutdanning	69	27	78	86	59	54	61	73
Annet arbeid i tilknytning til prestestillingen	196	194	190	223	212	159	233	171
Sum	2 937	2 835	2 803	3 075	3 141	2 914	2 949	2 926
Reiser i tjenesten	279	291	293	291	265	237	217	318
Kjernerarbeidstid	3 216	3 126	3 096	3 366	3 406	3 151	3 166	3 244
Litteraturstudier	51	19	53	51	67	40	48	54
Foreningsarbeid inkl. reiser	122	103	121	140	125	100	125	120
Sammenkomster inkl. reiser	54	47	46	59	52	79	47	59
Sum	3 443	3 295	3 316	3 616	3 650	3 370	3 386	3 477
Lønnet bistilling	30	11	47	41	11	4	28	32
Totalt tidsforbruk i minutter	3 473	3 306	3 363	3 657	3 661	3 374	3 414	3 509
Antall observasjoner	679	47	284	118	138	89	264	413

Tabell V.3.4 Gjennomsnittlig arbeidstid i uken 21.-27. april 1980 for menighetsprester i prestegjeld med en, to, tre og fire prester og med eller uten kateket, soknediakon, menighets-søster og menighetssekretær.

Bemanning i prestegjeldet	Menighetsprester			Kateket		Soknediakon		Menighets-søster		Menighetssekretær	
	En	To	Tre Fire	Med	Uten	Med	Uten	Med	Uten	Med	Uten
Gudstjenester	135	137	131	148	132	145	134	146	132	137	134
Forberedelser til gudstjenesten	379	357	354	385	357	355	364	364	362	383	352
Møter ved presten	212	230	234	251	220	244	223	277	211	242	218
Vigsler	6	10	8	11	8	9	8	10	8	8	9
Gravferder og soknebud	117	94	77	95	96	76	98	71	103	98	95
Samtaler i forbindelse med dåp, vigsler, gravferder, sjelesorg, dødsbud, megling	142	147	152	168	142	153	147	176	139	155	143
Konfirmantundervisning	185	205	162	170	192	173	190	159	196	187	188
Sykebesøk	63	62	56	50	63	55	62	61	61	48	67
Husbesøk	136	139	130	142	134	143	135	151	131	125	142
Institusjonsbesøk	90	92	93	103	89	88	92	85	94	83	96
Forberedelser i forbindelse med vigsler, gravferder, konfirmantundervisning, møter ved presten	335	347	347	352	341	337	344	362	338	342	344
Kontorarbeid, administrasjon, møter av administrativ art	756	751	751	749	753	730	755	794	740	782	737
Menighetsrådsmøter og menighetsmøter	77	105	82	88	92	107	89	114	84	96	88
Prostetjenester	8	32	63	35	33	56	31	25	36	30	35
Etterutdanning	57	69	80	56	71	68	69	63	70	80	63
Annet arbeid i tilknytning til prestestillingen	179	199	209	168	202	216	193	226	187	169	209
Sum	2877	2976	2929	2971	2925	2955	2934	3084	2892	2965	2920
Reiser i tjenesten	356	267	215	211	295	200	289	203	301	248	294
Kjernerarbeidstid	3233	3243	3144	3182	3220	3155	3223	3287	3193	3213	3214
Litteraturstudier	58	46	54	33	56	51	51	46	53	51	52
Foreningsarbeid inkl. reiser	139	127	95	120	122	103	124	118	123	114	126
Sammenkomster inkl. reiser	57	51	55	63	52	39	56	40	58	69	47
Sum	3487	3467	3348	3398	3450	3348	3454	3491	3427	3447	3439
Lønnet bistilling	24	33	32	23	32	20	32	28	31	37	27
Totalt tidsforbruk i minutter	3511	3500	3380	3421	3482	3368	3486	3519	3458	3484	3466
Antall observasjoner	194	301	183	132	547	78	601	154	525	227	452

Tabell V.4.1 Gjennomsnittlig arbeidstid i uken 21.-27. april 1980 for menighetsprester fordelt etter hvordan de vurderte arbeidsbelastningen.

Arbeidstid Vurdering av arbeidsbelastning	Antall observa- sjoner	Kjerne- arbeids- tid	Total tids- forbruk
For stor	377	56 t 37 min.	61 t 1 min.
Kunne vært mindre	141	52 t 16 min.	57 t 16 min.
Passe	133	46 t 14 min.	50 t 20 min.
Kunne vært større	12	49 t 10 min.	52 t 9 min.
Vet ikke og uoppgitt	16	48 t 24 min.	52 t 49 min.

Tabell V.4.2 Prester fordelt etter i hvilken grad de mener de har anledning til å prioritere arbeidsoppgavene.

Stillings- kategori	Antall observa- sjoner	Prioritering av arbeidsoppgavene			
		Mindre anledning enn ønskelig	God anled- ning	Vet ikke og uoppgitt	Sum
		%	%	%	%
Prost	76	61	34	5	100
Sokneprest	399	52	41	7	100
Res.kapellan	223	46	50	4	100
Kallskapellan	48	46	50	4	100
Kapellan	31	32	58	10	100
Institusjonsprest	34	23	65	12	100
Feltprest	32	25	75	0	100

V.4.3 Menighetsprester fordelt etter vurdering av arbeidsbelastningen og om de mener de har god eller mindre anledning enn ønskelig til å prioritere arbeidsoppgaver.

Anledning til å prioritere arbeidsoppgaver	Antall observasjoner	Vurdering av arbeidsbelastningen						Sum
		For stor	Kunne vært mindre	Passe	Kunne vært større	For liten	Vet ikke, uoppg.	
		%	%	%	%	%	%	%
Menighetsprester	777	54	20	21	2	0	3	100
Mindre enn ønskelig	389	72	19	7	0	0	2	100
God anledning	342	35	21	37	4	0	3	100
Vet ikke, ukjent	46	44	15	17	4	0	20	100

Tabell V.4.4 Gjennomsnittlig antall gudstjenester, møter ved presten, vigsler m.m. i uken 21.-27. april 1980 for menighetsprester i ulike landsdeler og etter tilhørighet til by- eller landkommune.

Landsdel	Hele landet		Østlandet		Vestlandet/ Sørlandet		Nord-Norge/ Trøndelag	
	By	Land	By	Land	By	Land	By	Land
Antall observasjoner	264	413	121	176	89	132	52	98

Gjennomsnittlig antall pr. menighetsprest

Gudstjenester	1,5	1,5	1,4	1,5	1,6	1,5	1,4	1,4
Møter ved presten	2,9	2,7	2,9	2,8	3,1	2,8	2,7	2,6
Vigsler	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
Gravferder	0,8	0,8	0,9	0,8	0,8	0,9	0,6	0,6
Soknebud	0,2	0,3	0,1	0,3	0,3	0,3	0,1	0,3
Dødsbud	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Sykebesøk	1,8	2,5	1,7	2,5	2,4	3,0	1,4	1,9
Husbesøk	2,8	2,7	2,6	3,1	3,4	2,5	2,3	2,3
Institusjonsbesøk	1,4	1,7	1,3	1,9	1,5	1,7	1,3	1,3
Menighetsrådsmøter	0,5	0,5	0,4	0,6	0,5	0,5	0,4	0,5

V.4.5 Menighetsprester fordelt etter alder og vurdering av arbeidsbelastningen.

Menighetsprester	Antall observasjoner	Vurdering av arbeidsbelastningen						Sum
		For stor	Kunne vært mindre	Passe	Kunne vært større	For liten	Vet ikke, uoppg.	
I alt ¹⁾	777	%	%	%	%	%	%	%
		54	20	21	2	0	3	100
Under 30 år	50	42	18	32	4	0	4	100
30 - 39 år	321	56	22	17	3	0	2	100
40 - 49 år	130	62	18	13	2	0	5	100
50 - 59 år	163	57	18	23	1	0	1	100
60 - 69 år	110	43	17	33	1	0	6	100

1) Inkl. 3 menighetsprester med ukjent alder.

Tabell V.5.1 Menighetsprester fordelt etter gymnasfylke og arbeidsstedsfylke i 1980.

Gymnasfylke	Sum	<u>Arbeidssted 1980</u>																		
		Østfold	Akershus	Oslo	Hedmark	Oppland	Buskerud	Vestfold	Telemark	Aust-Agder	Vest-Agder	Rogaland	Hordaland	Sogn og Fjordane	Møre og Romsdal	Sør-Trøndelag	Nord-Trøndelag	Nordland	Troms	Finnmark
Sum	766	37	54	59	41	41	35	38	35	20	17	57	69	35	53	51	31	50	23	20
Østfold	43	10	4	3	3	6		1	3	1			1	1		3	2	5		
Akershus	27	1	5	3	4		3	1	2						2	3			2	1
Oslo	148	7	24	21	10	13	7	9	3	3	2	6	7	3	6	7	5	8	3	4
Hedmark	14	1	1	3	3									1		2			2	1
Oppland	22	1	1	1	3	5					1			1	2	4		3		
Buskerud	23	1	1	3	2		3		1	1	1				1	4		3	1	1
Vestfold	42	6	1	5	2	2	5	8	4		1	1	2	1	1			1		2
Telemark	31	1	2	1	1	3	4	5	6		1	2	1			2	1			1
Aust-Agder	26	0		3		1		3	1	3	2	1	2		3		2	2	2	1
Vest-Agder	44		1		2	2	5	4	2	4	3	3	4		1	2	2	8	1	
Rogaland	89	4	3	4	1	4	2	3	3	3	2	38	10	1	2	1	4	2		2
Hordaland	108	2	3	2	3	1	3	2	5	3	3	3	36	17	11	2	3	5	2	2
Sogn og Fjordane	18		1	1	1			1	1				3	5	3	1				1
Møre og Romsdal	40	1	4	3	1	1			1		1	1	1	4	15	3	2	1	1	
Sør-Trøndelag	35		1	3	1	2	1		1					1	4	14	3	3	1	
Nord-Trøndelag	10				1					1					1	1	4	2		
Nordland	11						1					1				1	1	5	2	
Troms	10				1												1	2	5	1
Finnmark	4		1												1					2
Utlandet, ukjent	21	2	1	3	2	1	1	1	2	1		1	2			1	1		1	1

Tabell V.5.2 Mobilitet mellom arbeidsstedsfylker for menighetsprester i perioden 1975 - 1980.

Arb.sted 1975	Arb.sted Antall 1975	Arb.sted i 1980																			
		Østfold	Akershus	Oslo	Hedmark	Oppland	Buskerud	Vestfold	Telemark	Aust-Agder	Vest-Agder	Rogaland	Hordaland	Sogn og Fjordane	Møre og Romsdal	Sør-Trøndelag	Nord-Trøndelag	Nordland	Troms	Finnmark	
Sum	766	37	54	59	41	41	35	38	35	20	17	57	69	35	53	51	31	50	23	20	
Østfold	22	18		1		1	1				1										
Akershus	43	2	30	2				1				1		1		3	1	2			
Oslo	64	2	4	32	2	6		4		1		2	2	1		3	2	2	1		
Hedmark	31		3		21	1	4									2					
Oppland	25		2	1	2	13	1		1			1	3		1						
Buskerud	26	1	1	1		1	17	2	1			1						1			
Vestfold	20			1				17				1			1						
Telemark	22	1		1				1	19												
Aust-Agder	11			1						8		2									
Vest-Agder	13							1		1	9	2									
Rogaland	40	3			1	1	1		1	2	1	28	2								
Hordaland	51	2				1	1		1	1		1	39	2			1			2	
Sogn og Fjordane	19		1		1	1		1	1			1	3	9	1						
Møre og Romsdal	34							1		1		1	1	1	27	1	1				
Sør-Trøndelag	36	1	1			2	1	1				2			2	20	3	1	1	1	
Nord-Trøndelag	17				2		1		1	1			1	1		4	4	1		1	
Nordland	42				1	4		1	2	1	1		1	2	2	1	5	20	1		
Troms	22				3	2			1	1		1	1	1	2	1	1	1	1	6	1
Finnmark	16								1					1	1			1	2	10	
Utlandet, ukjent	22		1	1	1	1	1	1	2	1	2	2	4	2	1		1	1		1	
Nye kandidater	190	7	11	18	7	7	6	7	4	2	2	9	15	15	16	15	12	21	9	7	

Tabell V.5.3 Menighetsprester fordelt etter alder og fylke, landsdel og by-/landtilhørighet.

Menighetsprester	Sum	Alder						Pst. andel over 50 år
		Under 30 år	30 - 39 år	40 - 49 år	50 - 59 år	60 - 69 år	Ukjent	
Hele landet	777	50	321	130	163	110	3	35
Østfold	37	3	11	4	11	8	0	51
Akershus	54	4	21	2	17	10	0	50
Oslo	59	5	18	6	15	15	0	51
Hedmark	41	0	20	5	9	7	0	39
Oppland	41	3	14	12	3	9	0	29
Buskerud	35	2	11	7	8	7	0	43
Vestfold	38	3	12	7	9	7	0	42
Telemark	35	2	9	6	11	7	0	51
Aust-Agder	20	0	4	3	11	2	0	65
Vest-Agder	17	0	8	1	6	2	0	47
Rogaland	57	2	21	9	14	9	2	42
Hordaland	69	2	28	16	13	10	0	33
Sogn og Fjordane	35	2	25	5	1	2	0	9
Møre og Romsdal	53	3	26	12	7	4	1	21
Sør-Trøndelag	51	4	21	10	9	7	0	31
Nord-Trøndelag	31	7	14	4	3	3	0	19
Nordland	50	4	30	9	7	0	0	14
Troms	23	3	12	6	2	0	0	9
Finmark	20	1	13	4	2	0	0	10
Utlandet, ukjent	11	0	3	2	5	1	0	55
Oslo og Akershus	113	9	39	8	32	25	0	50
Østlandet for øvrig	227	13	77	41	51	45	0	42
Sørlandet+ Rogaland	94	2	33	13	31	13	2	48
Vestlandet ÷ Rogaland	157	7	79	33	21	16	1	24
Trøndelag	82	11	35	14	12	10	0	27
Nord-Norge	93	8	55	19	11	0	0	12
Bykommuner	295	25	103	47	68	50	2	40
Landkommuner	480	25	218	82	94	60	1	32

Tabell V.5.4 Menighetsprester fordelt etter fylke og om de arbeider i by- eller landkommuner og om de arbeider i prestegjeld med en eller flere prester.

Menighetsprester	I alt	By- kom.	Land- kom.	Ukjent	I prestegjeld med			
					En prest	To prester	Tre-fire prester	Ukjent
Hele landet ¹⁾	777	295	480	2	219	337	215	6
Østfold	37	14	23	0	10	16	11	0
Akershus	54	4	50	0	6	20	27	1
Oslo	59	59	0	0	0	23	36	0
Hedmark	41	4	37	0	9	22	9	1
Oppland	41	9	32	0	11	25	4	1
Buskerud	35	16	19	0	6	15	14	0
Vestfold	38	20	18	0	5	15	18	0
Telemark	35	17	18	0	11	13	11	0
Aust-Agder	20	6	14	0	8	9	3	0
Vest-Agder	17	10	6	1	3	8	6	0
Rogaland	57	30	27	0	15	29	12	1
Hordaland	69	31	38	0	16	31	22	0
Sogn og Fjordane	35	4	31	0	19	14	1	1
Møre og Romsdal	53	12	41	0	20	25	8	0
Sør-Trøndelag	51	20	31	0	11	27	12	1
Nord-Trøndelag	31	9	22	0	16	10	5	0
Nordland	50	10	39	1	27	13	10	0
Troms	23	13	10	0	10	10	3	0
Finmark	20	5	15	0	12	6	2	0
Ukjent	11	2	9	0	4	6	1	0

Tabell V.6.1 Menighetsprester fordelt etter fylke, landsdel, by/land og vanlig transportmiddel i arbeidet.

Vanlig transportmiddel i arbeidet	Egen bil	Drosje	Ferge	Skyss- båt	Egen båt	Buss	Tog, trikk o.l.	Syk- kel	Til fots	An- net
Hele landet	755	24	109	84	10	29	11	52	17	16
Østfold	35	1	0	0	0	1	0	3	0	0
Akershus	53	1	1	1	0	0	0	4	0	0
Oslo	57	1	0	0	0	6	5	5	2	1
Hedmark	40	0	0	0	0	0	0	6	1	0
Oppland	39	1	2	0	0	1	1	2	1	1
Buskerud	34	0	0	0	0	2	0	3	1	0
Vestfold	37	1	1	0	0	0	0	4	3	0
Telemark	34	1	3	2	1	0	0	2	0	1
Aust-Agder	20	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Vest-Agder	17	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Rogaland	54	0	6	4	0	6	0	6	1	0
Hordaland	66	4	13	9	1	5	1	0	1	1
Sogn og Fjordane	34	0	11	18	2	0	1	2	2	0
Møre og Romsdal	53	2	22	10	2	1	0	3	1	0
Sør-Trøndelag	49	1	4	3	1	4	3	4	3	4
Nord-Trøndelag	31	2	8	2	1	0	0	1	0	0
Nordland	49	5	19	20	1	0	0	2	0	2
Troms	23	2	10	6	1	2	0	1	1	0
Finmark	19	2	7	8	0	1	0	3	0	6
Ukjent	11	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Oslo og Akershus	110	2	1	1	0	6	5	9	2	1
Østlandet for øvrig	219	4	6	2	1	4	1	20	6	2
Sørlandet/Rogaland	91	0	7	4	0	6	0	7	1	0
Vestlandet+Rogaland	153	6	46	37	5	6	2	5	4	1
Trøndelag	80	3	12	5	2	4	3	5	3	4
Nord-Norge	91	9	36	34	2	3	0	6	1	8
Bykommuner	282	5	18	15	1	22	6	29	10	5
Landkommuner	471	19	91	69	9	7	5	23	7	11

Tabell V.8.1 Menighetsprester fordelt etter aldersgrupper, kjernearbeidstid og hvordan de vurderer lønnsforholdene.

Vurdering av lønnsforholdene	Meget bra	Ganske bra	Middels	Mindre bra	Dårlig	Vet ikke Uoppgitt	Sum
	%	%	%	%	%	%	%
Menighetsprester	32	38	18	6	4	2	100
<u>Under 40 år</u>							
m/kjernearbeidstid under 50 timer	26	33	23	11	6	1	100
50 - 59 timer	30	31	22	9	7	1	100
Over 60 timer	25	39	24	7	4	1	100
<u>41 - 59 år</u>							
m/kjernearbeidstid under 50 timer	31	43	12	5	4	5	100
50 - 59 timer	28	48	16	4	1	3	100
over 60 timer	38	33	17	4	2	6	100
<u>Over 60 år</u>							
m/kjernearbeidstid under 50 timer	55	40	5	0	0	0	100
50 - 59 timer	46	36	18	0	0	0	100
over 60 timer	33	52	10	5	0	0	100

Tabell V.9.1 Menighetsprester fordelt etter landsdel og by-/landtilhørighet og vurdering av samarbeidet med menighetsrådene.

Samarbeidet med menighetsrådene	Antall observ.	Meget bra	Ganske bra	Mid-dels	Lite bra	Dår-lig	Uaktuelt Vet ikke Uoppgitt	Sum
		%	%	%	%	%	%	%
Oslo og Akershus	113	65	14	12	2	3	4	100
Østlandet for øvrig	227	67	19	8	1	1	4	100
Sørlandet+Rogaland	94	73	17	8	1	0	1	100
Vestlandet-Rogaland	157	62	24	10	1	1	2	100
Trøndelag	82	52	32	15	0	0	1	100
Nord-Norge	93	55	28	13	3	0	1	100
Hele landet ¹⁾	777	64	21	10	1	1	3	100
Bykommuner	295	62	20	13	2	1	2	100
Landkommuner	480	64	23	9	1	0	3	100

1) Inkl. 11 med ukjent landsdel, 2 med ukjent by-/landtilhørighet.

Tabell V.9.2 Menighetsprester fordelt etter landsdel og by-/landtilhørighet og vurdering av samarbeidet med kommunale myndigheter.

Samarbeidet med kommunale myndigheter	Antall observ.	Meget bra	Ganske bra	Mid-dels	Lite bra	Dår-lig	Vet ikke Uoppgitt Uaktuelt	Sum
		%	%	%	%	%	%	%
Oslo og Akershus	113	41	21	12	5	5	16	100
Østlandet for øvrig	227	40	30	21	2	1	6	100
Sørlandet+Rogaland	94	48	35	10	1	0	6	100
Vestlandet-Rogaland	157	32	39	15	4	6	4	100
Trøndelag	82	28	41	20	4	5	2	100
Nord-Norge	93	29	34	22	9	4	2	100
Hele landet ¹⁾	777	37	33	17	4	3	6	100
Bykommuner	295	33	30	19	4	4	10	100
Landkommuner	480	40	34	16	3	3	4	100

1) Inkl. 2 med ukjent by-/landtilhørighet og 11 fra ukjent landsdel.

Tabell V.10.1 Prosentandel menighetsprester i ulike aldersgrupper som har deltatt og ikke deltatt i organiserte etterutdanningskurs i løpet av de siste to årene. Årsak til manglende deltagelse.

Alder	Menighetsprester ialt 2)	Under 30 år	30 - 39 år	40 - 49 år	50 - 59 år	60 - 69 år
Antall prester som har svart på spørsmålet om etterutdanning	761	49	318	127	157	107
Prosentandel av disse som har deltatt	% 61	% 41	% 62	% 65	% 66	% 58
Prosentandel som <u>ikke</u> har deltatt	% 39	% 59	% 38	% 35	% 34	% 42
Årsak til manglende deltagelse:	%	%	%	%	%	%
Ønsker å prioritere andre oppgaver	10	8	7	6	14	16
Har ingen brukbar vikarordning	11	6	10	15	9	11
Økonomiske grunner	6	4	5	10	4	7
For lange reiser	6	4	6	7	4	6
Familiemessige årsaker	7	4	10	9	4	5
Etterutdanningstilbud mangler	2	2	1	3	1	4
Nyutdannet 1977-78-79	5	39	6	1	0	0
Andre årsaker	6	2	4	5	11	2
Sum ¹⁾	53	69	49	56	47	51

1) Summen overstiger prosentandelen som ikke har deltatt i etterutdanningskurs, fordi enkelte har oppgitt flere årsaker.

2) Herav 3 med ukjent alder.

Tabell V.10.2 Prosentandel menighetsprester i by- eller landkommuner og ulike landsdeler som har deltatt eller ikke deltatt i organiserte etterutdanningskurs i løpet av de siste to årene. Årsak til manglende deltagelse.

Menighetsprester	Hele landet 2)	By- kom- muner	Land- kom- muner	Oslo og Akersh.	Østl.- for øvrig	Sørl. + Rogal.	Vestl. ÷ Rogal.	Nord- Trønd.	Norge
Antall prester som har svart på spørsmålet om etterutdanning	761	288	471	109	221	91	155	80	92
Prosentandel av disse som har deltatt	% 61	% 61	% 61	% 70	% 70	% 58	% 54	% 43	% 57
Prosentandel som <u>ikke</u> har deltatt	% 39	% 39	% 39	% 30	% 30	% 42	% 46	% 57	% 43
Årsak til manglende deltagelse:	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Ønsker å prioritere andre oppgaver	10	11	8	14	7	15	10	13	4
Har ingen brukbar vikarordning	11	9	12	5	5	13	19	19	8
Økonomiske grunner	6	5	7	3	6	5	8	6	9
For lange reiser	6	5	7	1	1	10	8	9	14
Familiemessige årsaker	7	7	8	5	5	8	10	10	10
Etterutdanningstilbud mangler	2	1	2	2	2	0	3	0	1
Nyutdannet 1977-78-79	5	6	5	4	3	3	6	11	9
Andre årsaker	6	7	4	6	5	4	5	8	8
Sum 1)	53	51	53	40	34	58	69	76	63

1) Summen overstiger prosentandelen som ikke har deltatt i etterutdanningskurs, fordi enkelte har oppgitt flere årsaker.

2) Inkluderer 2 med ukjent by-/landtilhørighet og 13 med ukjent landsdel.

Tabell V.11.1 Prosentandel menighetsprester som har måttet redusere arbeidsmengden på grunn av helsesvikt i ulike aldersgrupper og på ulike arbeidssteder.

Alder	Sum	Under 40 år	40 - 49 år	50 - 59 år	60 - 69 år
	%	%	%	%	%
Hele landet	10	8	15	9	12
Oslo og Akershus	10	13	0	6	12
Østlandet forøvrig	11	8	22	6	13
Sørlandet/Rogaland	11	11	23	10	0
Vestlandet÷Rogaland	10	7	9	14	13
Trøndelag	7	4	0	17	20
Nord-Norge	10	10	11	9	-
Bykommuner	8	6	13	6	12
Landkommuner	11	9	16	11	18

Tabell V.11.2 Prosentandel menighetsprester med bedriftslegeordning i prostiet i ulike landsdeler.

Med bedriftslegeordning	%
Hele landet	52
Oslo og Akershus	83
Østlandet forøvrig	53
Sørlandet/Rogaland	67
Vestlandet÷Rogaland	35
Trøndelag	68
Nord-Norge	7
Bykommuner	66
Landkommuner	43

Tabell V.11.3 Menighetsprester fordelt etter hvor ofte de praktiserer ukentlig fridag og antall prester som arbeider i prestegjeldet.

Praktiserer ukentlig fridag	Antall observasjoner	Sjeldnere enn annen hver uke	Omtrent annen hver uke	Oftere enn annen hver uke	Uopp-gitt	Sum
Menighetsprester som arbeider i prestegjeld med:		%	%	%	%	%
En prest	219	41	34	24	1	100
To prester	337	38	32	29	1	100
Tre-fire prester	215	37	38	25	0	100

Tabell V.11.4 Prosentandel menighetsprester i ulike aldersgrupper i prestegjeld med en eller flere prester som praktiserer ordningen med fire fri-weekender.

Prosentandel med fire fri-weekender	Alle menighetsprester	I prestegjeld med:	
		en prest	flere prester
	%	%	%
Under 30 år	88	92	86
30 - 39 år	83	70	88
40 - 49 år	65	60	68
50 - 59 år	60	44	64
60 - 69 år	45	43	45

Tabell V.11.5 Prosentandel menighetsprester i ulike aldersgrupper og landsdeler som kan praktisere ordningen med fire fri-weekender uten å skaffe vikar utenfra.

Alder	Alle	Under 40 år	40 - 59 år	60 - 69 år
	%	%	%	%
Hele landet	60	62	56	62
Oslo og Akershus	70	74	72	58
Østlandet forøvrig	58	64	53	53
Sørlandet/Rogaland	53	56	37	85
Vestlandet÷Rogaland	56	60	51	56
Trøndelag	63	65	83	100
Nord-Norge	52	51	55	-
Bykommuner	75	75	69	85
Landkommuner	51	55	47	43

Tabell V.13.1 Menighetsprester fordelt etter hvordan de vurderer ulike trivselsfaktorer.

Trivsels- faktor	<u>Vurdering</u>					Vet ikke Uoppgitt Uaktuelt	Sum
	Meget bra	Ganske bra	Middels	Mindre bra	Dårlig		
	%	%	%	%	%	%	%
Boligstandarden 1)	22	37	25	9	6	1	100
Bomiljøet (naboer, utsikt beliggenhet, trafikk)	47	29	12	5	5	2	100
Klimatiske forhold	31	33	24	8	1	3	100
Muligheter for friluftsliv	64	25	6	2	1	2	100
Lønnsforholdene	32	38	18	6	4	2	100
Samarbeid med menig- hetsrådet	64	21	10	1	1	3	100
Samarbeid med over- ordnet kirkelig instans	64	20	10	2	2	2	100
Samarbeid med andre ansatte ved preste- kontoret 2)	73	19	6	1	1	0	100
Samarbeid med kom- munale myndigheter	37	33	17	4	3	6	100
Alt tatt i betraktning, hvordan er trivselen i nåværende situasjon	38	46	11	1	1	3	100

1) Omfatter bare menighetsprester med tjenestebolig.

2) Omfatter bare menighetsprester der det er andre ansatte ved prestekontoret.

Tabell V.14.1 Menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling. Faktorer som påvirker dem som ønsker en annen prestestilling og dem som ønsker en stilling utenfor presteyrket eller som er usikre (vet ikke).

Faktoren har	Stor betydning		Betydning	
	Ønsker Prest	Ønsker Vet ikke	Ønsker Prest	Ønsker Vet ikke
for menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte til nye prestestilling eller til noe annet				
Antall observasjoner	175	38	175	38
Faktorer som har betydning for menighetsprestens planer eller ønsker om skifte stilling	%	%	%	%
Ønsker en stilling som gir større ansvar og myndighet	9	11	42	26
Ønsker en stilling som er en større utfordring og hvor en kan gjøre bedre nytte	21	29	58	68
Har vært på stedet passende lang tid	28	8	66	29
Ønsker å være eneprest	3	0	13	8
Ønsker å arbeide i prestegjeld med flere prester	19	11	46	29
Ønsker å bo nærmere den øvrige familie	20	11	58	47
Ønsker bedre boligstandard	17	8	49	37
Ønsker bedre bomiljø (naboer, beliggenhet, utsikt, trafikk m.m.)	12	3	36	34
Ønsker et rikere kulturmiljø	13	11	43	37
Ønsker et sunnere klima	5	3	33	21
Ønsker kortere mørketid	2	0	14	11
Ønsker bedre muligheter for friluftsliv	2	5	18	26
Ønsker mindre forurensingsproblemer (støy, luft m.m.)	6	3	26	13
Ønsker en mindre arbeidsbelastning	17	39	42	68
Ønsker å unngå lange og anstrengende reiser	8	5	27	11
Ønsker å unngå en ubekvem arbeidstid	11	47	41	71
Ønsker høyere lønn	6	11	35	39
Ønsker bedre etterutdanningstilbud	6	13	36	47
Ektefellen ønsker bedre yrkestilbud	5	5	20	26
Ønsker bedre utdanningstilbud for barna	7	3	25	21
Dårlig samarbeid med menighetsrådet	0	3	13	21
Dårlig samarbeid med andre på prestekontoret	2	0	7	5
Dårlig samarbeid med andre overordnede kirkelige instanser (sokneprest, prost, biskop)	5	8	17	13
Dårlig samarbeid med kommunale myndigheter	3	0	15	3

Tabell V.14.2 Menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling fordelt etter alder. Faktorer som har stor betydning eller betydning for deres planer eller ønsker.

Faktoren har	Stor betydning			Betydning		
	Under 40år	40-49år	Over 49år	Under 40år	40-49år	50år og eldre
Antall observasjoner	128	49	64	128	49	64
Faktorer som har betydning for menighetsprestens planer eller ønsker om å skifte stilling	%	%	%	%	%	%
Ønsker en stilling som gir større ansvar og myndighet	5	10	13	33	41	41
Ønsker en stilling som er en større utfordring og hvor en kan gjøre bedre nytte	16	27	27	34	61	59
Har vært på stedet passende lang tid	16	24	36	52	59	75
Ønsker å være eneprest	2	2	3	13	10	13
Ønsker å arbeide i prestegjeld med flere prester	13	16	25	41	45	50
Ønsker å bo nærmere den øvrige familie	24	16	11	61	59	45
Ønsker bedre boligstandard	15	14	19	49	45	42
Ønsker bedre bomiljø (naboer, beliggenhet, utsikt, trafikk m.m.)	13	4	9	43	29	27
Ønsker et rikere kulturmiljø	9	14	16	38	47	41
Ønsker et sunnere klima	5	4	3	34	29	25
Ønsker kortere mørketid	2	2	2	16	14	9
Ønsker bedre muligheter for friluftsliv	2	4	2	20	20	19
Ønsker mindre forurensingsproblemer (støy, luft m.m.)	6	2	5	27	10	20
Ønsker en mindre arbeidsbelastning	18	22	20	48	51	36
Ønsker å unngå lange og anstrengende reiser	7	8	5	27	20	20
Ønsker å unngå en ubekvem arbeidstid	21	12	8	57	45	20
Ønsker høyere lønn	8	0	6	35	35	33
Ønsker bedre etterutdanningstilbud	9	6	3	47	37	23
Ektefellen ønsker bedre yrkestilbud	7	2	0	26	22	14
Ønsker bedre utdanningstilbud for barna	5	14	3	24	37	16
Dårlig samarbeid med menighetsrådet	1	0	0	14	6	14
Dårlig samarbeid med andre på prestekontoret	2	0	2	9	4	3
Dårlig samarbeid med overordnede kirkelige instanser (sokneprest, prost, biskop)	5	4	5	16	10	16
Dårlig samarbeid med kommunale myndigheter	3	4	2	13	14	14

Tabell V.14.3 Menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling fordelt etter om de har barn eller ikke og etter yngste barns alder. Faktorer som har stor betydning eller betydning for deres planer eller ønsker.

Faktoren har	Stor betydning				Betydning			
	Ugift og gift uten barn	Yngste barns alder			Ugift og gift uten barn	Yngste barns alder		
Menighetsprester med og uten barn og fordelt etter yngste barns alder	0-6 år	7-18 år	over 18 år		0-6 år	7-18 år	over 18 år	
Antall observasjoner	24	124	63	27	24	124	63	27
Faktorer som har betydning for menighetsprestens planer eller ønsker om å skifte stilling	%	%	%	%	%	%	%	%
Ønsker en stilling som gir større ansvar og myndighet	13	2	16	11	29	31	43	48
Ønsker en stilling som er en større utfordring og hvor en kan gjøre bedre nytte	21	17	29	19	58	50	60	59
Har vært på stedet passende lang tid	17	17	30	37	67	51	68	74
Ønsker å være eneprest	4	2	3	4	25	10	10	11
Ønsker å arbeide i prestegjeld med flere prester	17	13	19	26	46	42	43	52
Ønsker å bo nærmere den øvrige familie	4	26	13	11	38	67	51	37
Ønsker bedre boligstandard	8	14	21	15	50	45	49	37
Ønsker bedre bomiljø (naboer, beliggenhet, utsikt, trafikk m.m.)	4	12	6	15	38	41	25	33
Ønsker et rikere kulturmiljø	8	10	14	11	38	41	41	33
Ønsker et sunnere klima	4	6	5	0	25	34	27	22
Ønsker kortere mørketid	0	3	2	0	4	19	11	4
Ønsker bedre muligheter for friluftsliv	0	2	2	4	21	20	16	22
Ønsker mindre forurensingsproblemer (støy, luft m.m.)	13	5	2	7	29	23	11	30
Ønsker en mindre arbeidsbelastning	13	20	22	19	54	46	43	41
Ønsker å unngå lange og anstrengende reiser	8	7	6	4	33	27	13	22
Ønsker å unngå en ubekvem arbeidstid	8	22	11	7	67	51	33	26
Ønsker høyere lønn	0	8	3	4	33	32	37	37
Ønsker bedre etterutdanningstilbud	0	10	6	4	50	47	24	22
Ektefellen ønsker bedre yrkestilbud	4	8	2	0	4	29	16	19
Ønsker bedre utdanningstilbud for barna	0	8	8	0	0	31	30	4
Dårlig samarbeid med menighetsrådet	0	1	0	0	17	11	13	15
Dårlig samarbeid med andre på prestekontoret	0	1	2	4	4	6	6	7
Dårlig samarbeid med andre overordnede kirkelige instanser (sokneprest, prost, biskop)	0	4	6	7	17	14	16	19
Dårlig samarbeid med kommunale myndigheter	0	5	2	0	8	13	16	15

Tabell V.14.4 Menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling fordelt etter antall prester som arbeider i prestegjeldet. Faktorer som har stor betydning eller betydning for deres planer eller ønsker.

Faktoren har	Stor betydning			Betydning		
	En	To	Tre-fire	En	To	Tre-fire
Antall menighetsprester i prestegjeldet	71	86	83	71	86	83
Antall observasjoner	71	86	83	71	86	83
Faktorer som har betydning for menighetsprestens planer eller ønsker om å skifte stilling	%	%	%	%	%	%
Ønsker en stilling som gir større ansvar og myndighet	1	10	12	23	39	46
Ønsker en stilling som er en større utfordring og hvor en kan gjøre bedre nytte	18	21	23	49	62	52
Har vært på stedet passende lang tid	27	23	19	65	57	58
Ønsker å være eneprest	0	3	4	7	13	16
Ønsker å arbeide i prestegjeld med flere prester	30	10	12	61	26	37
Ønsker å bo nærmere den øvrige familie	28	20	11	70	59	42
Ønsker bedre boligstandard	17	13	18	54	47	39
Ønsker bedre bomiljø (naboer, beliggenhet, utsikt, trafikk m.m.)	11	9	10	28	45	33
Ønsker et rikere kulturmiljø	15	13	7	56	38	29
Ønsker et sunnere klima	7	2	5	42	26	24
Ønsker kortere mørketid	4	0	2	25	7	12
Ønsker bedre muligheter for friluftsliv	1	0	5	17	20	23
Ønsker mindre forurensingsproblemer (støy, luft m.m.)	1	6	7	13	23	29
Ønsker en mindre arbeidsbelastning	21	15	23	55	39	43
Ønsker å unngå lange og anstrengende reiser	11	6	4	41	22	11
Ønsker å unngå en ubekvem arbeidstid	18	11	18	48	44	43
Ønsker høyere lønn	1	7	8	20	39	42
Ønsker bedre etterutdanningstilbud	7	7	7	48	44	25
Ektefellen ønsker bedre yrkestilbud	6	6	4	28	24	14
Ønsker bedre utdanningstilbud for barna	11	6	2	41	21	14
Dårlig samarbeid med menighetsrådet	0	1	0	11	16	10
Dårlig samarbeid med andre på prestekontoret	1	1	1	3	9	6
Dårlig samarbeid med overordnede kirkelige instanser (sokneprest, prost, biskop)	0	8	5	3	20	23
Dårlig samarbeid med kommunale myndigheter	4	0	5	15	10	14

Tabell V.14.5 Menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling fordelt etter landsdel/region og by-/landkommune. Faktorer som har stor betydning for deres planer eller ønsker.

Faktoren har	STOR BETYDNING							By- komm.	Land- komm.
	Oslo og Akershus	Østl. forøv.	Sørl./ Rogal.	Vestl. -Rogal.	Trønde- lag	Nord- Norge			
Arbeidssteds landsdel/region og by-/landkommune									
Antall observasjoner	35	60	31	55	24	34	86	154	
Faktorer som har stor betydning for menighetsprestens planer eller ønsker om å skifte stilling:	%	%	%	%	%	%	%	%	
Ønsker en stilling som gir større ansvar og myndighet	26	8	10	2	4	3	9	8	
Ønsker en stilling som er en større utfordring og hvor en kan gjøre bedre nytte	31	25	10	22	13	18	20	21	
Har vært på stedet passende lang tid	17	27	23	25	29	15	23	23	
Ønsker å være eneprest	6	0	3	4	0	3	2	3	
Ønsker å arbeide i prestegjeld med flere prester	20	20	16	13	13	18	13	18	
Ønsker å bo nærmere den øvrige familie	14	10	16	18	33	35	12	23	
Ønsker bedre boligstandard	23	17	13	13	17	15	20	14	
Ønsker bedre bomiljø (naboer, beliggenhet, utsikt, trafikk m.m.)	11	8	3	15	17	6	10	10	
Ønsker et rikere kulturmiljø	11	13	6	13	21	6	6	15	
Ønsker et sunnere klima	0	0	6	9	8	6	3	5	
Ønsker kortere mørketid	0	0	0	4	4	6	1	3	
Ønsker bedre muligheter for friluftsliv	6	2	0	2	0	3	3	1	
Ønsker mindre forurensingsproblemer (støy, luft m.m.)	11	7	0	5	0	3	9	3	
Ønsker en mindre arbeidsbelastning	26	15	19	20	13	26	17	23	
Ønsker å unngå lange og anstrengende reiser	3	0	0	9	17	18	2	9	
Ønsker å unngå en ubekvem arbeidstid	23	10	13	20	17	15	13	18	
Ønsker høyere lønn	14	10	3	4	0	0	6	6	
Ønsker bedre etterutdanningstilbud	9	10	10	7	4	0	5	8	
Ektefellen ønsker bedre yrkestilbud	9	2	10	2	8	6	5	5	
Ønsker bedre utdanningstilbud for barna	6	2	13	9	4	6	3	8	
Dårlig samarbeid med menighetsrådet	0	0	0	2	0	0	1	0	
Dårlig samarbeid med andre på prestekontoret	0	2	3	0	0	3	2	1	
Dårlig samarbeid med overordnede kirkelige instanser (sokneprest, prost, biskop)	14	2	3	5	4	0	5	5	
Dårlig samarbeid med kommunale myndigheter	6	0	0	5	4	3	1	4	

Tabell V.14.6 Menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling fordelt etter landsdel/region og by-/landkommune. Faktorer som har betydning for deres planer eller ønsker.

Faktoren har	BETYDNING							By- komm.	Land- komm.
	Oslo og Akershus	Østl. forøv.	Sørl./ Rogal.	Vestl. -Rogal.	Trønde- lag	Nord- Norge			
Antall observasjoner	35	60	31	55	24	34	86	154	
Faktorer som har betydning for menighetsprestens planer eller ønsker om å skifte stilling	%	%	%	%	%	%	%	%	
Ønsker en stilling som gir større ansvar og myndighet	51	43	32	35	21	29	42	33	
Ønsker en stilling som er en større utfordring og hvor en kan gjøre bedre nytte	66	62	48	51	54	44	52	56	
Har vært på stedet passende lang tid	54	67	62	56	54	59	58	61	
Ønsker å være eneprest	17	7	10	15	8	15	10	13	
Ønsker å arbeide i prestegjeld med flere prester	37	42	55	42	42	50	42	45	
Ønsker å bo nærmere den øvrige familie	37	58	42	56	83	71	52	60	
Ønsker bedre boligstandard	57	45	39	38	46	56	49	44	
Ønsker bedre bomiljø (naboer, beliggenhet, utsikt, trafikk m.m.)	51	33	23	35	46	32	44	31	
Ønsker et rikere kulturmiljø	37	35	35	42	38	56	21	51	
Ønsker et sunnere klima	23	22	23	40	54	29	28	32	
Ønsker kortere mørketid	11	7	0	16	13	41	10	16	
Ønsker bedre muligheter for friluftsliv	23	20	13	27	29	6	24	18	
Ønsker mindre forurensingsproblemer (støy, luft m.m.)	46	22	13	20	17	15	33	16	
Ønsker en mindre arbeidsbelastning	37	38	45	49	50	59	38	49	
Ønsker å unngå lange og anstrengende reiser	17	10	16	33	42	35	14	29	
Ønsker å unngå en ubekvem arbeidstid	49	45	43	45	38	50	36	50	
Ønsker høyere lønn	51	48	27	35	21	12	38	33	
Ønsker bedre etterutdanningstilbud	31	32	37	40	63	44	31	44	
Ektefellen ønsker bedre yrkestilbud	20	17	20	29	29	21	19	24	
Ønsker bedre utdanningstilbud for barna	20	17	27	27	25	38	13	31	
Dårlig samarbeid med menighetsrådet	26	8	10	9	25	6	13	12	
Dårlig samarbeid med andre på prestekontoret	23	2	7	2	4	6	12	3	
Dårlig samarbeid med overordnede kirkelige instanser (sokneprest, prost, biskop)	31	10	17	20	8	9	21	13	
Dårlig samarbeid med kommunale myndigheter	14	12	7	15	17	18	11	15	

Tabell V.14.7 Menighetsprester som har planer eller ønsker om å skifte stilling fordelt etter kjernearbeidstidens lengde i uken 21.-27. april 1980. Faktorer som har stor betydning eller betydning for deres planer eller ønsker.

Faktoren har	Stor betydning			Betydning		
	Under 50 t.	50 - 60 t.	Over 60 t.	Under 50 t.	50 - 60 t.	Over 60 t.
Menighetsprester fordelt etter kjernearbeidstidens lengde 21.-27. april 1980.	83	63	66	83	63	66
Antall observasjoner						
Faktorer som har betydning for menighetsprestens planer eller ønsker om å skifte stilling	%	%	%	%	%	%
Ønsker en stilling som gir større ansvar og myndighet	11	11	6	39	33	39
Ønsker en stilling som er en større utfordring og hvor en kan gjøre bedre nytte	20	22	23	58	51	61
Har vært på stedet passende lang tid	25	25	20	65	52	62
Ønsker å være eneprest	1	2	3	14	8	12
Ønsker å arbeide i prestegjeld med flere prester	17	14	18	42	43	49
Ønsker å bo nærmere den øvrige familie	20	16	23	63	56	59
Ønsker bedre boligstandard	17	14	20	51	38	53
Ønsker bedre bomiljø (naboer, beliggenhet, utsikt, trafikk m.m.)	14	8	11	41	35	35
Ønsker et rikere kulturmiljø	8	13	15	39	32	50
Ønsker et sunnere klima	5	5	5	35	25	32
Ønsker kortere mørketid	2	2	3	14	6	18
Ønsker bedre muligheter for friluftsliv	4	2	2	28	14	15
Ønsker mindre forurensingsproblemer (støy, luft m.m.)	6	3	6	22	16	20
Ønsker en mindre arbeidsbelastning	16	14	26	46	37	53
Ønsker å unngå lange og anstrengende reiser	6	5	11	27	19	29
Ønsker å unngå en ubekvem arbeidstid	18	10	21	46	37	53
Ønsker høyere lønn	7	5	8	46	23	36
Ønsker bedre etterutdanningstilbud	6	5	12	43	27	45
Ektefellen ønsker bedre yrkestilbud	11	3	2	22	20	26
Ønsker bedre utdanningstilbud for barna	6	3	9	28	16	32
Dårlig samarbeid med menighetsrådet	1	0	0	11	13	15
Dårlig samarbeid med andre på prestekontoret	1	2	2	7	5	9
Dårlig samarbeid med overordnede kirkelige instanser (sokneprest, prost, biskop)	8	3	3	22	13	14
Dårlig samarbeid med kommunale myndigheter	1	3	6	11	16	18

NAVF'S UTREDNINGSINSTITUTT

NORGES ALMENVITENSKAPELIGE FORSKNINGSRÅD

WERGELANDSVEIEN 15 · OSLO 1 · TELEFON (02) 20 65 35

Oslo, april 1980

Undersøkelse av prestenes arbeidsforhold

NAVF's utredningsinstitutt har fått i oppdrag av Kirke- og undervisningsdepartementet å foreta en undersøkelse av prestenes arbeidsforhold. Den norske Kirkes presteforening har vært initiativtaker til undersøkelsen.

Undersøkelsen er delt i en arbeidstidsundersøkelse, som tar sikte på å kartlegge prestenes arbeidstid, samlet og fordelt på arbeidsoppgaver av ulik art i uken 21. – 27. april, og en yrikesundersøkelse, som tar opp andre spørsmål i tilknytning til arbeidssituasjonen.

Alle opplysninger vil bli behandlet konfidensielt, og bare benyttet til statistiske analyser. En vil bruke elektronisk databehandling ved bearbeidingen av materialet. Nummeret i skjemaets øvre høyre hjørne refererer til en liste med navn og adresser. Dette er nødvendig for at vi skal kunne vite hvem vi skal sende purrebrev. Listen vil bli makulert etter at undersøkelsen er gjennomført, slik at ingen spørreskjemaer senere skal kunne knyttes til enkeltpersoner.

Besvarelsen av skjemaet er frivillig, og De kan også unnlate å svare på enkeltpørsmål. Vi håper likevel De vil bidra til undersøkelsen ved å fylle ut skjemaene og returnere dem til oss snarest etter 27. april. Det er viktig med en høy svarprosent for at undersøkelsen skal bli representativ. Resultatene fra undersøkelsen vil senere bli publisert i en egen rapport fra NAVF's utredningsinstitutt. Eventuelle henvendelser bes rettet til Rolf Edvardsen ved Utredningsinstituttet.

Vi takker på forhånd for hjelpen!

Med hilsen

NAVF's UTREDNINGSINSTITUTT

Knut Arild Larsen

Rolf Edvardsen

**YRKESUNDERSØKELSE FOR
PRESTER**

	Eksamen artium/økonomisk gymnas: År: _____ Linje: _____ Gymnasfylke: _____	Skriv ikke her																																																				
Utdanning	Eksamen (sett kryss): <table style="width:100%; border: none;"> <tr> <td style="width:50%;"></td> <td style="width:25%; text-align: center;">Cand. theol.- eksamen</td> <td style="width:25%; text-align: center;">Praktisk- teologisk seminar</td> </tr> <tr> <td>Menhetsfakultetet</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>Universitetet i Oslo</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>Eksamensår</td> <td style="text-align: center;">19.....</td> <td style="text-align: center;">19.....</td> </tr> </table>		Cand. theol.- eksamen	Praktisk- teologisk seminar	Menhetsfakultetet	☐	☐	Universitetet i Oslo	☐	☐	Eksamensår	19.....	19.....																																									
	Cand. theol.- eksamen	Praktisk- teologisk seminar																																																				
Menhetsfakultetet	☐	☐																																																				
Universitetet i Oslo	☐	☐																																																				
Eksamensår	19.....	19.....																																																				
	Har De innehatt stilling som stipendiat eller vitenskapelig assistent? Ja ☐ Nei ☐ Doktorgrad? Ja ☐ Nei ☐																																																					
	Hvis De har fullført annen akademisk utdanning eller yrkesutdanning, angi hvilken: Eksamensår:																																																					
Yrkesaktivitet	Var De i inntektsgivende arbeid pr. 25. april 1975? Ja ☐ Nei ☐ Var De i inntektsgivende arbeid pr. 25. april 1980? Ja ☐ Nei ☐																																																					
	Hvis De var i arbeid, angi arbeidets omfang 25. april 1975: Heltid ☐ Deltid ☐ Hvis De var i arbeid, angi arbeidets omfang 25. april 1980: Heltid ☐ Deltid ☐																																																					
	Hvis De hadde avlagt kandidateksamen, men ikke var i inntektsgivende arbeid, vennligst oppgi grunnen (f.eks. studier, arbeidsledig, sykdom) 25. april 1975: 25. april 1980:																																																					
Arbeidssted	Arbeidsstedsfylke: _____ By-/herredskommune (sett kryss) 25. april 1975: By ☐ Herred ☐ 25. april 1980: By ☐ Herred ☐																																																					
Stilling og bistilling	<table style="width:100%; border: none;"> <thead> <tr> <th rowspan="2"></th> <th colspan="2" style="text-align: center;">25. april</th> <th rowspan="2"></th> <th colspan="2" style="text-align: center;">25. april</th> </tr> <tr> <th style="text-align: center;">1975</th> <th style="text-align: center;">1980</th> <th style="text-align: center;">1975</th> <th style="text-align: center;">1980</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Domprost</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td>Vikarprest</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>Prost</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td>Institusjonsprest</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>Sokneprest</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td>Døveprest</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>Res. kapellan</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td>Feltprest</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>Kallskapellan</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td>Misjonsprest</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>Kapellan/hjelpeprest</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td>Sjømannsprest</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>Stiftskapellan</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		25. april			25. april		1975	1980	1975	1980	Domprost	☐	☐	Vikarprest	☐	☐	Prost	☐	☐	Institusjonsprest	☐	☐	Sokneprest	☐	☐	Døveprest	☐	☐	Res. kapellan	☐	☐	Feltprest	☐	☐	Kallskapellan	☐	☐	Misjonsprest	☐	☐	Kapellan/hjelpeprest	☐	☐	Sjømannsprest	☐	☐	Stiftskapellan	☐	☐				
	25. april			25. april																																																		
	1975	1980		1975	1980																																																	
Domprost	☐	☐	Vikarprest	☐	☐																																																	
Prost	☐	☐	Institusjonsprest	☐	☐																																																	
Sokneprest	☐	☐	Døveprest	☐	☐																																																	
Res. kapellan	☐	☐	Feltprest	☐	☐																																																	
Kallskapellan	☐	☐	Misjonsprest	☐	☐																																																	
Kapellan/hjelpeprest	☐	☐	Sjømannsprest	☐	☐																																																	
Stiftskapellan	☐	☐																																																				
	Annen stilling, spesifiser: 25. april 1975: 25. april 1980:																																																					
	Lønnet bistilling: Har De i løpet av det siste året hatt (sett ett kryss på hver linje): Fast eller midlertidig bistilling Ja ☐ Nei ☐ Tidsbegrensede oppdrag eller engasjementer Ja ☐ Nei ☐ Lønnede tillitsverv og styreverv Ja ☐ Nei ☐																																																					

Opplysninger om prestegjeldet (Besvares bare av menighetsprester)	<p>Antall innbyggere i prestegjeldet: Ca.</p> <p>Antall sokn: Antall menighetsråd:</p> <p>Antall prekensteder:</p> <p>Antall sykehus og sykehjem:</p> <p>Antall skoler:</p> <p>Antall andre institusjoner:</p> <p>Med regelmessig besøk av prest:</p>	Skriv ikke her
	<p>Annen kirkelig betjening i prestegjeldet (sett kryss):</p> <p>Kateket ☐ Menighetssøster ☐</p> <p>Soknediakon ☐ Menighetssekretær ☐</p> <p>Antall andre prester:</p>	
	<p>Vanlig transportmiddel i arbeidet (sett ett eller flere kryss):</p> <p>Egen bil ☐ Drosje ☐ Ferge ☐ Skyssbåt ☐</p> <p>Annet fremkomstmiddel, hvilket?</p> <p>Anslått reisetid en vei til det mest fjernliggende prekensted innen prestegjeldet med vanlig transportmiddel fra prestens bosted: minutter</p> <p>Howdan vurderer De tjenestereisene (sett kryss ved det alternativ som passer best)?</p> <p>Stort sett anstrengende ☐ Stort sett behagelige ☐</p> <p>Både- og, vet ikke ☐ Ingen reisevirksomhet av betydning ☐</p>	
Kontorhold	<p>Har De eget arbeidsrom i boligen? Ja ☐ Nei ☐</p> <p>Har De offentlig kontor? Ja ☐ Nei ☐</p> <p>Hvis De har offentlig kontor, vennligst besvar følgende spørsmål:</p> <p>Kontorets beliggenhet (sett kryss):</p> <p>I presteboligen ☐ Med egen inngang? Ja ☐ Nei ☐</p> <p>I kirken ☐</p> <p>I annen offentlig bygning ☐</p> <p>Har kontoret venteværelse? Ja ☐ Nei ☐</p> <p>Er kontoret knyttet sammen med kontor for andre ansatte i menigheten? Ja ☐ Nei ☐</p> <p>Kontorhjelp: Ja, på heltid ☐ Ja, på deltid ☐ Nei ☐</p> <p>Offentlig ekspedisjonstid: timer pr. uke</p> <p>Howdan betrakter De kontorforholdene (sett ett kryss)?</p> <p>Meget gode ☐ Ganske gode ☐ Middels ☐ Mindre bra ☐ Dårlige ☐ Vet ikke ☐</p>	
	Bolig	<p>Hvorledes bor De? I statlig tjenestebolig ☐</p> <p>I kommunal tjenestebolig ☐</p> <p>I egen bolig ☐</p> <p>Hvis De bor i tjenestebolig, anslå byggeåret: Er tjenesteboligen modernisert i 1970-årene? Ja ☐</p> <p>Bygget før 1920 ☐ Nei ☐</p> <p>Bygget 1920 - 1949 ☐ Vet ikke ☐</p> <p>Bygget 1950 - 1969 ☐</p> <p>Bygget 1970 eller senere ☐</p>

Skriv ikke her

Arbeidsoppgaver i 1979:

Antall gudstjenester

Antall sykebesøk

Antall møter ved presten

Antall husbesøk

Antall vigslar

Antall institusjonsbesøk

Antall gravferder

Antall skolebesøk

I hvilken grad har De selv anledning til å prioritere arbeidsoppgavene?
(sett kryss ved det alternativ som passer best)

Mindre anledning enn ønskelig

God anledning

Vet ikke

Hvis De har mindre anledning enn ønskelig til å prioritere arbeidsoppgavene, hvilke forhold mener De fører til dette (sett ett eller flere kryss)?

For mange faste oppgaver følger med stillingen

For mange oppgaver pålegges av overordnede kirkelige instanser (sokneprest, prost, biskop)

For mange oppgaver pålegges av offentlige instanser

Er De pålagt tjenesteplikter eller utfører De arbeidsoppgaver som De mener burde utgå eller overføres til andre offentlige instanser? Ja Nei Vet ikke

Hvis ja, nevnt hvilke tjenesteplikter eller arbeidsoppgaver De tenker på:

.....

.....

.....

Hvilke oppgaver mener De burde prioriteres høyere eller lavere med den geistelige arbeidskraft som står til rådighet i dag?

Arbeidets art: Ønskes prioritert (sett ett kryss på hver linje)

Arbeid blant barn høyere som i dag lavere

Arbeid blant ungdom høyere som i dag lavere

Arbeid blant voksne høyere som i dag lavere

Arbeid blant eldre høyere som i dag lavere

Oppsøkende virksomhet høyere som i dag lavere

Forkynnerarbeid høyere som i dag lavere

Administrativt arbeid høyere som i dag lavere

Hva mener De om arbeidsbelastningen i Deres nåværende stilling?
(sett kryss ved det alternativet som passer best)

For stor Kunne vært mindre Passe

Kunne vært større For liten Vet ikke

Hvis De mener arbeidsbelastningen er for stor, hvilken type bemanning mener De først burde komme i tillegg (sett ett kryss eller spesifiser en annen yrkesgruppe):

Prest Menighetssekretær Soknediakon

Kateket Menighetssøster Kontorhjelp

Annen yrkesgruppe, nevnt hvilken:

**Arbeids-
oppgaver**

Skriv ikke her

Har De søkt andre stillinger, eller har De planer eller ønsker om å søke en annen stilling? Ja Nei Vet ikke

Hvis ja, som prest? Ja Nei Vet ikke

Hvis De har søkt andre stillinger, eller har planer eller ønsker om å søke andre stillinger, ber vi Dem vurdere om følgende forhold har stor, mindre eller ingen betydning for Deres standpunkt (sett ett kryss på hver linje):

	Stor betydning	En viss betydning	Ingen betydning
Ønsker en stilling som gir større ansvar og myndighet	☐	☐	☐
Ønsker en stilling som er en større utfordring og hvor en kan gjøre bedre nytte	☐	☐	☐
Har vært på stedet passende lang tid	☐	☐	☐
Ønsker å være eneprest	☐	☐	☐
Ønsker å arbeide i prestegjeld med flere prester	☐	☐	☐
Ønsker å bo nærmere den øvrige familie	☐	☐	☐
Ønsker bedre boligstandard	☐	☐	☐
Ønsker bedre bomiljø (naboer, beliggenhet, utsikt, trafikk m.m.)	☐	☐	☐
Ønsker et rikere kulturmiljø	☐	☐	☐
Ønsker et sunnere klima	☐	☐	☐
Ønsker kortere mørketid	☐	☐	☐
Ønsker bedre muligheter for friluftsliv	☐	☐	☐
Ønsker mindre forurensningsproblemer (støy, luft m.m.)	☐	☐	☐
Ønsker en mindre arbeidsbelastning	☐	☐	☐
Ønsker å unngå lange og anstrengende reiser	☐	☐	☐
Ønsker å unngå en ubekvem arbeidstid	☐	☐	☐
Ønsker høyere lønn	☐	☐	☐
Ønsker bedre etterutdanningstilbud	☐	☐	☐
Ektefellen ønsker bedre yrkestilbud	☐	☐	☐
Ønsker bedre utdanningstilbud for barna	☐	☐	☐
Dårlig samarbeid med menighetsrådet	☐	☐	☐
Dårlig samarbeid med andre på prestekontoret	☐	☐	☐
Dårlig samarbeid med andre overordnede kirkelige instanser (sokneprest, prost, biskop)	☐	☐	☐
Dårlig samarbeid med kommunale myndigheter	☐	☐	☐

Andre forhold som har betydning for Deres standpunkt:

.....

Planer eller ønsker om å skifte stilling

Besvares av dem som har bistilling i skolen

Skoleslag (sett kryss):

Grunnskole Videregående skole Annen skole

I hvilke fag gir De undervisning?

Timer pr. uke.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Familieforhold	<p>Ekteskapelig status: Ugift ☐ Gift ☐ Før gift ☐</p> <p>Eventuelle barn</p> <table border="1"><thead><tr><th>Alder</th><th>0 – 6 år</th><th>7 – 15 år</th><th>16 – 18 år</th><th>over 18 år</th></tr></thead><tbody><tr><td>Antall barn</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Herav på skole</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Herav borteboende</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></tbody></table>	Alder	0 – 6 år	7 – 15 år	16 – 18 år	over 18 år	Antall barn					Herav på skole					Herav borteboende					Skriv ikke her
Alder	0 – 6 år	7 – 15 år	16 – 18 år	over 18 år																		
Antall barn																						
Herav på skole																						
Herav borteboende																						
Besvares av eventuell ektefelle	<p>Spørsmål til eventuell ektefelle:</p> <p>Har De lønnet arbeid? Ja, heltid ☐ Ja, deltid ☐ Nei ☐</p> <p>Passer De telefonen? Ja, nesten alltid ☐ Ja, av og til ☐ Nei ☐</p> <p>Deltar De i menighetslivet? Ja, ganske mye ☐ Ja, av og til ☐ Nei ☐</p> <p>Hvis De deltar i menighetslivet, mener De dette legger beslag på for mye av Deres tid på bekostning av familielivet (sett kryss ved det alternativ som passer best)? Ja, for mye ☐ En passende del ☐ Nei, for lite ☐ Vet ikke ☐</p> <p>Synes De at Deres ektefelle har anledning til å være sammen med familien i en rimelig utstrekning? Ja ☐ Både ja og nei ☐ Nei ☐</p> <p>Er De fornøyd med boligstandarden? Ja ☐ Både ja og nei ☐ Nei ☐</p> <p>Er De fornøyd med bomiljøet (naboer, utsikt, beliggenhet, trafikk m.m.)? Ja ☐ Både ja og nei ☐ Nei ☐</p> <p>Ville De ha foretrukket å bo et annet sted i landet? Ja ☐ Både ja og nei ☐ Nei ☐</p> <p>Er yrkestilbudet på stedet tilfredsstillende for Dem? Ja ☐ Nei ☐ Vet ikke ☐ Ikke aktuelt ☐</p>																					
	<p>Eventuelle kommentarer:</p>																					

NAVF'S UTREDNINGSSINSTITUTT

NORGES ALMENVITENSKAPELIGE FORSKNINGSRÅD

WERGELANDSVEIEN 15 - OSLO 1 - TELEFON (02) 20 65 35

ARBEIDSTIDSUNDERSØKELSE FOR PRESTER

Arbeidstidsundersøkelsen skal gi oss et bilde av en prests vanlige arbeidstid og gjøremål i løpet av en uke (21. april – 27. april 1980). Det er derfor viktig at vi får svar som gjelder for denne uken, selv om den enkelte prest mener at uken ikke er representativ for virksomheten. For å få et riktig helhetsbilde er det like viktig å få med dem som er syke, har ferie, eller er på etterutdanningskurs, som dem som har en normal arbeidsuke.

Vi har satt opp et tidsregistreringsskjema, hvor en kan merke av ulike aktiviteter i henhold til en registreringsnøkkel for hver av ukedagene. Det settes en markert skillestrek på tvers av linjen når en aktivitet påbegynnes og avsluttes (se eksempel på utfylling). Mellom skillestrekene skrives registreringsnøkkelens kodebokstaver, f.eks. GT for gudstjeneste. Eventuelle pauser på 20 minutters varighet eller mer skal registreres med et blankt felt. Kortere pauser henregnes til de nærmest tiliggende aktiviteter.

Tidsforbruk ved reiser som har tilknytning til tjenesten skal registreres under R. Derimot skal reisetid i forbindelse med foreningsarbeid, sammenkomster og bistilling (se under F, S og B på skjemaets side 2) registreres sammen med disse aktiviteter.

Skulle det av en eller annen grunn være umulig å fylle ut skjemaet en eller flere dager, vennligst fordel tiden på de aktiviteter som er nevnt i registreringsnøkkelens etter beste skjønn.

Registreringsnøkkelens er vist på side 2 i skjemaet, men det er viktig at De også leser gjennom nedenstående utfyllende forklaring til enkelte punkter i registreringsnøkkelens.

- GT = **Gudstjenester.** Her registreres tidsforbruket ved selve gudstjenesten. (Forberedelser registreres under FGT = forberedelser til gudstjeneste. Dåpssamtaler registreres under ST.)
- MP = **Møter ved presten.** Her registreres tidsforbruk ved møter der presten preker, holder foredrag eller andakt. (Forberedelser registreres under FB.)
- VI = **Vigslor.** Her registreres tidsforbruket ved selve handlingen. (Samtaler i forbindelse med vigslor registreres under ST og forberedelser under FB.)
- GR = **Gravferder og soknebud.** Her registreres tiden som går med til selve handlingen og til eventuelt familiesamvær etter gravferden. (Samtaler i forbindelse med gravferden registreres under ST og forberedelser for øvrig under FB.)
- KF = **Konfirmantundervisning.** Her registreres tiden som går med til konfirmantundervisning og samvær med konfirmanter og foreldre. (Tidsforbruk ved forberedelser registreres under FB.)
- SB = **Sykebesøk.** Her registreres tidsforbruk ved sykebesøk. (Vanlige besøk med andakt i sykehus registreres under IB = institusjonsbesøk.)

Forts. siste side

Det oversendes to eksemplarer av dette skjemaet. Vennligst returner det ene til oss. Det andre er Deres kopi.

TIDSRREGISTR

Registreringsnøkkel:

(Se også utfyllende merknader på side 1 og 4)

GT = Gudstjenester

FGT = Forberedelser til gudstjenester

MP = Møter ved presten

VI = Vigsler

GR = Gravferder og soknebud

ST = Samtaler i forbindelse med dåp, vigsler, gravferder, sjelesorg, dødsbud og megling

KF = Konfirmantundervisning

SB = Sykebesøk

HB = Husbesøk (unntatt sykebesøk)

IB = Institusjonsbesøk (inkl. skolebesøk)

FB = Forberedelser (ikke samtaler) i forbindelse med vigsler, gravferder, konfirmantundervisning og møter ved presten

KA = Kontorarbeid, administrasjon, møter av administrativ art

MM = Menighetsrådsmøter og menighetsmøter

PT = Prostetjenester

EU = Etterutdanning

AA = Annet arbeid i tilknytning til prestestillingen

R = Reiser i tjenesten

L = Litteraturstudier (omfatter *ikke* lesning i forbindelse med forberedelser til gudstjenester, gravferder og konfirmantundervisning som registreres under FGT og FB)

F = Foreningsarbeid. Reiser og tidsforbruk i forbindelse med møter og deltakelse i humanitære og religiøse organisasjoner hvor presten føler seg forpliktet til å delta, uten at det er et krav. Fagforeningsarbeid registreres også her.

S = Sammenkomster. Reiser og tidsforbruk ved sammenkomster der presten er innbudt i kraft av sin stilling, f.eks. familiesamvær i forbindelse med vielser, konfirmasjon o.l. (Omfatter *ikke* familiesamvær etter gravferder som registreres under GR)

B = Lønnet bistilling (inkl. reiser)

Fritid registreres ikke (blankt felt)

Telefonsamtaler registreres etter innholdet (sjelesorgsamtaler under ST, administrasjon under KA o.l.)

Ferie = Ferie (skrives en gang på dagslinjen)

Syk = Syk (skrives en gang på dagslinjen)

Dag	Kl. 00	00.30	Kl. 01	01.30
Mandag				
Tirsdag				
Onsdag				
Torsdag				
Fredag				
Lørdag				
Søndag				

Dag	Kl. 08	08.30	Kl. 09	09.30
Mandag				
Tirsdag				
Onsdag				
Torsdag				
Fredag				
Lørdag				
Søndag				

Dag	Kl. 16	16.30	Kl. 17	17.30
Mandag				
Tirsdag				
Onsdag				
Torsdag				
Fredag				
Lørdag				
Søndag				

Eksempel på utfylling av skjemaet

Dag	Kl. 08	08.30	Kl. 09	09.30
Onsdag		FB		ST
Torsdag				FB

- IB = **Institusjonsbesøk.** Her registreres tid som går med til besøk i skoler, sykehus, pleiehjem, fengsler o.l. (Eventuelle forberedelser registreres under FB. Institusjonsprester registrerer *ikke* sin arbeidstid under IB.)
- KA = **Kontorarbeid og administrasjon.** Her registreres tiden som brukes til kontorarbeid, administrasjon, planleggingsarbeid og møter med annen kirkelig betjening og kommunale instanser. Her registreres også bispedømmemøter. (Samtaler som kan karakteriseres som sjelesorgsamtaler registreres under ST.)
- PT = **Prostetjenester.** Her registreres tid som går med til de spesielle oppgaver som er pålagt prosten i tillegg til vanlig prestedtjeneste, f.eks. innsettelse av prester og andre, prostebesøk og kontorarbeid i tilknytning til prostetjenesten.
- EU = **Etterutdanning.** Her registreres tidsforbruk ved organisert etterutdanning. (Personlige fagstudier registreres under L = litteraturstudier.)
- AA = **Annet arbeid.** Her registreres tid som går med til arbeid som er knyttet til prestestillingen og som ikke kan henføres til noen av de forannevnte punkter.
- 7 = **Reiser.** Her registreres tidsforbruk ved alle reiser eller forflytninger som har forbindelse med prestedtjenesten. Det gjelder f.eks. reiser til gudstjenester, vigslar, gravferder, soknebud, konfirmantundervisning, sykebesøk, husbesøk, institusjonsbesøk og etterutdanningskurs. Forflytninger av mindre enn 10 minutters varighet slås sammen med gjøremålene før og etter forflytningen.
- R = **Bistilling.** Her registreres alt tidsforbruk i tilknytning til lønnet bistilling. Også *reiser* i forbindelse med bistilling registreres under B.

Det skal dessuten registreres enkelte aktiviteter som ikke direkte går inn under prestedtjenesten, men hvor presten føler seg mer eller mindre forpliktet til å delta. Dette gjelder L = litteraturstudier, F = foreningsarbeid og S = sammenkomster (se nærmere forklaring på side 2 i skjemaet). Lesning, foreningsarbeid og sammenkomster som presten oppfatter som ren fritidsbeskjeftigelse, uten sammenheng med prestestillingen, skal ikke registreres.

Ved sykdom skrives **Syk** på dagslinjen og ved ferie skrives **Ferie**.

Fritid registreres *ikke*. Ved eventuell frimandag eller fri-weekend blir dagslinjen blank.

Vi ber Dem også fylle ut tabellen nederst til høyre på side 3 for hver dag. For å få et inntrykk av hvor ofte presten blir forstyrret utenfor vanlig arbeidstid har vi her også tatt med spørsmål om antall telefoner og besøkende i tiden mellom kl. 16 om ettermiddagen og kl. 08 om morgenen.